

Møte onsdag den 11. oktober 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden:

Sakene på gårsdagens kart (nr. 5)

Presidenten: Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette et representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:01:06]: På vegne av Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og meg selv har jeg æren av å fremme et representantforslag om å sikre åpenhet i helse- og omsorgsinstitusjoner som utfører tjenester i kommunal regi.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad vil fremsette et representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [10:01:38]: På vegner av Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Marit Knutsdatter Strand og meg selv har eg gleden av å setja fram eit forslag om styrkt beredskap gjennom eit sterkare jordvern og beredskapslagring av matkorn.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Man fortsetter behandlingen av

sak nr. 1 [10:01:57]

Hans Majestet Kongens tale til det 162. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikets tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Før debatten i dag starter, vil presidenten benytte anledningen til å opplyse de nye representantene om at dagsorden og talerliste til dagens debatt ligger på salappen. Salappen kan de også få opp på sin mobiltelefon. Hvis representantene trenger veiledning til det, kan de få det i skranken utenfor.

Presidenten viser videre til det vedtatte debattopplegget fra i går, og Stortinget fortsetter nå trontaledebatten, hvor første taler er statsminister Erna Solberg.

Det åpnes for replikkordskifte begrenset til 14 replikker etter statsministerens innlegg. Presidenten vil foreslå at de 14 replikkene fordeles slik:

Arbeiderpartiet fem replikker, Senterpartiet tre replikker, Sosialistisk Venstreparti to replikker, Venstre en replikk, Kristelig Folkeparti en replikk, Miljøpartiet De Grønne en replikk og Rødt en replikk.

De som tegner seg på talerlisten, vil få en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Statsminister Erna Solberg (H) [10:03:18]: La meg få lov til å begynne med å gratulere samtlige stortingsrepresentanter med henholdsvis valget og gjenvalget. Jeg ser frem til samarbeidet i Stortinget i året som kommer. Det er mange viktige saker som ligger foran Norge som nasjon, og som jeg håper vi får et konstruktivt samarbeid om.

Når vi skal diskutere fremtiden, er det klokt også å ha med seg fortiden. Bak oss ligger en periode som med all tydelighet illustrerer hvor tett Norge er vevet inn i resten av verden. Både oljeprisfallet og migrasjonskrisen var resultat av internasjonale hendelser. At oljeprisen ble redusert med 75 pst., var det mest dramatiske aktivitetssjokket for norsk økonomi på flere tiår. Finanskrisen handlet først og fremst om å sikre at bankene ikke gikk over ende. Det var krevende, men det kunne vi løse ved å tilføre bankene kapital. Fallet i oljeprisen utfordret eksistensgrunnlaget til nasjonens suverent viktigste næring. Over 40 000 jobber gikk tapt, over 40 000 mennesker mistet jobben. Mange familier opplevde usikre og vanskelige tider.

Samarbeidspartiene fant sammen om hvordan vi skulle håndtere fallet i oljeprisen. For å holde aktiviteten i økonomien oppe og få hender i arbeid investerte vi i tråd med det som ligger i handlingsregelen. Det ville ikke vært riktig å sitte stille med hendene i fanget og se på at folk ble ledige, når Norge hadde muligheten til å investere. Samtidig var det viktig at investeringene ikke forhindret, men støttet opp under langsiktige omstillinger. For omstillingen er på ingen måte over for Norge, tvert imot. Vi skal i likhet med resten av verden omstille oss til et arbeidsliv og en økonomi som blir preget av skjerpede klimakrav, mer teknologi, robotisering og digitalisering. I tillegg – og det er den særnorske utfordringen – må vi omstille oss ved å gå fra en ekstremt lønnsom næring, som har vært den absolutte motoren i norsk økonomi, til at den sakte, men sikkert vil bidra mindre og mindre.

Norsk økonomi trenger derfor flere ben å stå på. Da må økonomien bli smartere, grønnere og mer nyskapende. Slik får vi økonomisk vekst, som også kan gi flere jobber, og det kommer til å bidra til et mer bærekraftig velferdssamfunn. Vi sikrer bærekraftig velferd gjennom å få flere i jobb, og vi får flere i jobb gjennom en god næringspolitikk som nettopp skaper jobbene. Derfor må vi legge til rette for dette. Det blir den viktigste jobben i årene fremover hvis vi vil ivareta velferden for fremtidens generasjoner i Norge.

Men vi må ikke bare forhindre at folk faller utenfor arbeidslivet, vi må også trekke flere inn i arbeidslivet. Det Norge ikke klarte i årene 2008–2014, var å bruke den daværende økonomiske veksten til å øke sysselsettingsandelen. LOs daværende sjefsøkonom Stein Reegård sa

det slik i 2014: «Siden finanskrisen i 2008 har hele sysselsettingsveksten tilfalt utenlandsk arbeidskraft.» Når den økonomiske veksten nå tar seg opp, vil det derfor være viktig for regjeringen å få flere nordmenn som i dag står utenfor arbeidslivet, inn i jobb.

Ved å styrke arbeidslinjen sikrer vi også små forskjeller i Norge fremover, og vi styrker arbeidslinjen ved å ruste den enkelte. Mange hundre tusen nordmenn mangler grunnleggende ferdigheter i både lesing, skri-ving, tallforståelse og ikke minst IKT. Vi må sikre at kompetansen til hver enkelt av oss holder tritt med utviklingen i ny teknologi, i automatiseringen og i digitaliseringen. Regjeringen vil fremover presentere en mengde tiltak for å sikre at ingen går ut på dato i arbeidslivet. Det er nødvendig å tenke nytt på dette området. Vi vil i samarbeid med partene i arbeidslivet stimulere til og støtte kompetansetiltak – løfte kompetansearbeidet for voksne. For kompetanse er nøkkelen til jobb i fremtidens arbeidsmarked, og jobb er veien til økt inntekt og velstand – ikke bare for landet, men også for den enkelte. Flere må stå lenger i jobb, og flere må være i jobb. Derfor må det også være mer lønnsomt å jobbe.

Regjeringen vil satse betydelig på tidlig innsats. Jo flere barn som får et best mulig utgangspunkt tidlig i livet, jo flere vil stå på egne ben som voksne. Derfor vil regjeringen også satse på psykisk helse og løfte arbeidsperspektivet sterkere i samarbeid med både integreringspolitikken og helsepolitikken.

Regjeringen legger til grunn at vi aldri skal gi opp mennesker. Det er brutalt og hardt og skaper et kaldere samfunn hvis vi forteller mennesker at vi ikke har bruk for dem. Det å stille krav er å bry seg, og det er å tro på folk. Derfor vil vi stille krav om oppmøte i videregående skole, og vi stiller krav om aktivitet for unge sosialhjelpsmottakere. Jeg har møtt mange ungdommer som sier at de i utgangspunktet ikke var så veldig glade for å bli stilt krav til, men som i ettertid er veldig glade for at det nettopp ble stilt krav. Men næringslivet har også et ansvar. Jeg vil fortsette å utfordre og oppfordre til at vi bygger ned barrierer for å gi folk med hull i CV-en en ny sjanse til å vise seg og mestre å være i arbeidslivet.

Utgangspunktet for å lykkes med å omstille seg og sikre et bærekraftig velferdssamfunn er for Norges vedkommende godt. Fremover ligger det an til at økonomien vil vokse mer enn det som har vært normalt. Like fullt bør vi i enda større grad stimulere gründere og innovatører. Regjeringen ønsker endringer i både skattesystemet og velferdsordningene som gjør det mer attraktivt å starte noe nytt og å starte for seg selv. Vi bør ikke føre en gammeldags politikk med høyere skatter og flere reguleringer der statlige bedrifter og sterkere statlig styring av økonomien skal være nøkkelen til omstilling. Det fungerer ikke i fremtidens teknologisatsing og ar-

beidsmarked. En bør ikke basere den økonomiske politikken på økte skatter og avgifter. Det har samfunnsøkonomiske kostnader, bl.a. i form av at arbeidsstyrken blir redusert. Når den økonomiske veksten nå skyter fart, må staten gi mindre gass for ikke å svekke norske bedrifters evne til å konkurrere internasjonalt. Vi har vært igjennom en sterk innsats fra partene i arbeidslivet, og vi har hatt en lavere kronkurs, som har gitt oss konkurransefortrinn gjennom de siste årene. Det må vi ikke tape i årene som kommer.

Fremover vil veksten i oljepengebruken være lavere enn det den har vært. Samtidig vet vi at mange utgifter vil øke. Befolkningen i Norge blir eldre, vi må ruste opp Forsvaret og infrastrukturen, sykehus skal bygges og rehabiliteres. Derfor er det ikke bare økonomien som må omstilles i Norge. Skal vi trygge velferden, må vi i tillegg til å skape flere arbeidsplasser få bedre kvalitet og mer velferd ut av hver skattekrone vi bruker. Regjeringen vil derfor fortsette å modernisere og omstille. Vi har allerede tatt mange grep – avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, jakten på tidstyver, reformen av vei- og jernbanesektoren, midler til IKT-prosjekter, felles innkjøpsavtaler i staten og spesialisthelsetjenestene, samt overgangen til digital post, for å nevne noe. Alt bidrar til at vi løsriver midler som kan brukes til å øke kvaliteten på nye områder. Det sørger for et større handlingsrom i årene fremover enn vi ville hatt hvis vi ikke hadde gjort dette. Fremover må vi både digitalisere, effektivisere og modernisere mer i det norske samfunnet, rett og slett fordi vi har mange ambisjoner på vegne av dem som er svakest i samfunnet vårt – de som trenger mer helsehjelp, de som trenger mer målrettede tiltak. Vi må løfte samfunnet bedre, og da må vi være kritiske til hver krone vi bruker.

Det er økende usikkerhet internasjonalt. Verden er blitt mer uforutsigbar. Det berører også oss når Storbritannia stemmer for brexit og USA går ut av Paris-avtalen. Sterke krefter i ulike land ønsker mer alenegang og mindre fellesskap. Internasjonalt skal Norge stå for fellesskap og samling. Regjeringen skal ivareta norske interesser. Uro over internasjonal handel kan også gi mer proteksjonisme. Fordi Norge er et lite land med en åpen økonomi, har Norge interesse av sterke handelsforbindelser og et sterkt internasjonalt rammeverk for bl.a. å bekjempe klimaendringene.

Norges medlemskap i NATO er viktig for å sikre vår fred og frihet. Én enkelt kvist er lett å brette, en bunt med kvister er det ikke. Derfor er regjeringen tilhengere av samarbeid. Vi er tilhengere av samarbeid i NATO, i FN og i EU og støtter opp under de multilaterale organisasjonene, slik at vi har felles spilleregler og et felles grunnlag for det internasjonale samarbeidet. Norge er NATO i

nord. I årene som kommer, skal vi forsterke vår militære tilstedeværelse i nord.

En annen vesentlig utfordring fremover er voldelig ekstremisme. Det er en trussel mot våre liberale vestlige demokratier. Derfor er det også viktig at vi fortsetter arbeidet med å bekjempe det, både gjennom internasjonale bidrag, gjennom styrking av vår hjemlige sikkerhet og beredskap samt gjennom forebyggende arbeid som sikrer at ekstremisme ikke får fotfeste på vår jord – det være seg islamsk fundamentalistisk ekstremisme eller høyreekstreme organisasjoner.

De fire ikke-sosialistiske partiene fikk flertall ved årets stortingsvalg, og regjeringen vil på den bakgrunn fortsette sitt arbeid. Regjeringen kommer til å bygge videre på den brede enigheten som er oppnådd bl.a. om skattesystemet, om forskning og høyere utdanning, om infrastruktur og om Forsvaret. Regjeringen inviterer Stortinget til samarbeid for å skape det vi i trontalen har lagt vekt på – et bærekraftig velferdssamfunn. Vi kommer sikkert ikke til å være enige om alle virkemidlene, men jeg håper vi kan være enige om at denne generasjonens politikere har en forpliktelse, og det er å sikre at vi skaper et samfunn som gjør at neste generasjon unge har like gode muligheter som vi har fått i vårt samfunn. Det krever at vi tør å ha et hovedfokus nettopp på det bærekraftige velferdssamfunnet fremover – miljømessig bærekraft, økonomisk bærekraft, men også bærekraft inkluderingsmessig, som sørger for at alle kan ta del i utviklingen av velferden sammen fremover.

Vi har altså store oppgaver foran oss, og sammen tar vi fatt på fire nye år i tjeneste for velgerne og landet. Oppgavene kommer til å være både nasjonale og internasjonale, og flertall må altså dannes i denne sal. Jeg setter min lit til at Stortinget vil opptre konstruktivt, slik at det fortsatt vil være mulig å danne flertall som er brede nok til å bære utviklingen av Norge over tid, at vi alle gjør vårt beste for velgerne og landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [10:16:44]: Vi har hatt én dag av trontaledebatten. Vi har hørt trontalen. Jeg må si at hvis vi ser tilbake fire år, er det en ganske sterk kontrast til den regjeringen vi møtte da, som gikk på med politikk og ambisjoner, og den vi fikk i trontalen. Jeg synes det var en trontale som var mer grå enn blå. Den omtalte en del utviklingstrekk, men det var påfallende lite varsel om ny politikk, nye planer, nye reformer og ambisjoner for å møte de utfordringene vi står foran. Det skal bli spennende å følge.

Så er denne salen annerledes – det er et nytt flertall. Det jeg opplevde i debatten i går, var at representantene for Høyre og Fremskrittspartiet var veldig opptatt av å si hva de forventet av stortingsflertallet. Nå ble det klart i

går at det er flertall for å utvide fedrekvoten. Det tror jeg statsministeren er glad for, for hun er egentlig for. Men mens det er store forventninger til hva flertallet her skal mene – og jeg kan forsikre om at vi skal få gjennomslag for vår politikk – er spørsmålet: Hvordan kan vi forvente en ny opptreden av regjeringen overfor flertallet i Stortinget? For den må nå tilpasse seg en ny parlamentarisk situasjon. Hva ser statsministeren for seg av endringer i tilnærmingen til Stortinget fra Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen?

Statsminister Erna Solberg [10:17:55]: Regjeringen er fullstendig klar over at regjeringen er en mindretallsregjering. Det var vi i utgangspunktet i forrige periode også, men med en avtale om hvordan vi skulle konsultere, og en politisk avtale om enkelte saker. Vi kommer fortsatt til å søke brede flertall for viktige, store grep fremover, og så kommer vi til å basere oss på at velgerne ga de ikke-sosialistiske partiene et flertall, som vi vil forsøke å forvalte på best mulig måte gjennom bl.a. budsjettbehandling og saker som behandles i Stortinget.

Til kommentarene om at trontalen er «grå»: Vi har valgt å lage en kort trontale i år, som har konsentrert seg om det som er to viktige hovedgrep fremover, kanskje nettopp for ikke å drukne det i mange enkeltsaker eller mange stortingsmeldinger, som var vanlig før denne regjeringen tiltrådte. For det er to hovedprosjekter: Det ene er bærekraftig velferd fremover, det andre er tryggheten for Norge. Å sette disse store prosjektene på skinner vil være avgjørende viktig. Så kommer reformer og forslag og endringer fortløpende, og noen viktige steg ble gjort i forlikene i forrige periode...

Presidenten: Da er tiden ute.

Jonas Gahr Støre (A) [10:19:05]: Det kommer vel også en ny regjeringsplattform, som vi hørte det skal forhandles om, slik at vi får vel en ny debatt om hva en eventuell Solberg II-regjering kommer til å stå for. Det er fortsatt Solberg I vi forholder oss til.

I går sa statsministeren at hun kom til å ta ansvar for helheten – hun advarte Stortinget mot resolusjonsmarkeri. Men her i Stortinget tror jeg vi kan forsikre på vegne av Arbeiderpartiet: Vi skal være konstruktive, vi skal fremme forslag, få gjennomslag for vår politikk. Selvfølgelig skal det være ansvarlig. Jeg er allikevel ute etter å forstå: Hva blir nytt i tilnærmingen til regjeringen til et nytt flertall i Stortinget? I forrige periode hadde vi fire partier med en avtale, og vi hadde også et Fremskrittsparti som var én ting i regjering og én ting i Stortinget. Det var et nytt bidrag til vår parlamentarisme. Nå får vi altså et flertall som her – regjeringen har mistet flertallet sitt, det er en mindretallsregjering. Hvordan vil statsmi-

nisteren, og kanskje særlig partiene i Stortinget, Høyre og Fremskrittspartiet, for det er de som skal få gjennomført politikken og få flertall her, forholde seg til et storting der man ikke lenger har en avtale om flertall?

Statsminister Erna Solberg [10:20:06]: La meg først si noe om en ny plattform: Det er slik at de to regjeringspartiene og Venstre har vært enige om at vi skal fortsette samtaler om eventuelle samarbeidsformer fremover. I det arbeidet vil vi selvfølgelig også diskutere hvilke prosjekter og hvilke enkeltsaker som vil være mellom de tre partiene. Det kommer vi eventuelt til å konkludere med, hvis vi blir enige. Om det betyr regjeringdeltakelse for et ekstra parti, eller om det betyr videre samarbeid i Stortinget, blir å se, men det vil være grunnlag for noen politiske enkeltsaksavklaringer.

Vårt utgangspunkt er – som det sto i trontalen, og som jeg sa i mitt innlegg – at det var et ikke-sosialistisk flertall ved de fire partier som sto sammen i forrige periode. Det er det jeg opplever er det området vi primært vil konsultere først, men vi var i forrige periode åpne for og kommer i denne perioden til å snakke med alle partier om de viktige, store sakene. Vi har hele tiden visst at vi var en mindretallsregjering, selv om vi hadde en avtale i forrige periode, og vi vil bestrebe oss på å finne gode felles løsninger i målsettingen om et bærekraftig velferdssamfunn, trygghet for Norge og at vi holder retningen på utviklingen i Norge.

Jonas Gahr Støre (A) [10:21:15]: På ett område har denne regjeringen vært påfallende passiv, og det er å ta grep knyttet til at andelen av oss som er i jobb, går ned. Jeg hørte statsministeren nå si at i 2014 ble det påpekt at Norge hadde hatt nedgang siden 2008. Ja, alle land i OECD hadde nedgang i andelen som er i jobb etter finanskrisen, men Norge er det unntaket som bare har hatt fortsatt nedgang. I de siste fire årene, i de siste tolv kvartalene, har det vært nedgang hele veien. Dette er på mange måter bomben under velferdsstaten og inntektene og gjennomføringen av alt det som står i perspektivmeldingen.

Igjen savner jeg her konkret politikk fra regjeringen. Det snakkes om at vi må kvalifisere, at folk ikke må gå ut på dato. Men dette er ord og overskrifter – hvor er politikken for å ta tak i dette store problemet, som bare ser ut til å øke? I 2013 var Erna Solberg blant dem som snakket mest om utenforskap. Det utenforskapet har fortsatt å vokse. Hun snakker nesten ikke mer om det, og det er heller ikke politikk å se. Hvordan vil regjeringen føre en politikk for å få flere mennesker i jobb, få andelen utenfor jobb ned – særlig andelen unge mennesker som i dag faller utenfor?

Statsminister Erna Solberg [10:22:22]: Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet nå innser og ser at utviklingen i sysselsettingen i årene fra 2008 til 2014 gikk i feil retning. Det største fallet vi hadde i sysselsettingsandelen, var i den perioden.

Jeg mener vi skal ha en faglig tilnærming til det, for det er ulike begrunnelser for og ulike årsaker til dette. Det vi har sett i denne perioden, er at vi hadde et ytterligere fall i sysselsettingsandelen under oljeprisfallet. Det vi har sett de siste to kvartalene, er at det nå har stabilisert seg. De prognosene som foreligger, er at sysselsettingsandelen vil øke fremover. Og heldigvis er det slik at fra 2. kvartal i 2016 til 2. kvartal i 2017 har sysselsettingen i Norge økt med 24 000. Det viser at tegnene i økonomien er bedre.

Vi har gjort mange tiltak. Vi har bl.a. doblet midlene til kompetansepluss-ordningen, en ordning som ble innført under den forrige borgerlige regjeringen, som vi viderefører og styrker, og som bidrar til kompetanse. Vi har mange ekstra tiltak som representanten vil få full mulighet til å slutte seg til i løpet av året.

Jonas Gahr Støre (A) [10:23:33]: Vedvarende nedgang i andelen under denne regjeringen: Da vi gikk av, var andelen omtrent på samme nivå som da vi gikk inn i 2005 – men nok om det.

Andre viktige forhold i arbeidsmarkedet er useriøsitet, halvkriminalitet og helkriminalitet. Jeg merket meg, som jeg siterte i mitt innlegg i går, at Byggenæringens Landsforening, en NHO-forening, påpekte at det var mangel på lederskap og gjennomføring av vedtatt politikk og tilsynsmyndigheter for å rydde opp i disse tilstandene. Dette er nok et område hvor jeg mener at regjeringen snakker om politikk, sier de sender på høring, men ikke gjennomfører politikk.

Rett før Stortinget gikk fra hverandre, ble det stemt ned nesten 30 forslag her som ville ta tak i dette fundamentale forholdet som handler om trygghet i jobb for folk som er ute i deler av vårt arbeidsmarked, og som opplever useriøsitet. Dette tror jeg – i tillegg til fallende andel folk i jobb – er en av de største truslene mot å bevare kjernekompetiteter ved vårt velferdssamfunn. Vil regjeringen nå vise det lederskapet og faktisk gjennomføre tiltak som rydder opp i de delene av arbeidsmarkedet hvor det er useriøse tilstander?

Statsminister Erna Solberg [10:24:38]: I perioden fra 2008 til 2014 gikk nesten all tilgang av nye jobber til folk som kom til Norge som arbeidsinnvandrere. Vi klarte ikke å ha en bedre politikk for å få de nordmennene som bodde i landet, eller de innvandrerne som allerede bodde i landet, mer ut i jobb. Det er vår store utfordring, og det synes jeg vi skal være enige om. Det klarte ikke de rød-grønne. Vi må ha en annen poli-

tikk når veksten nå er tilbake, enn den som var tidligere. Det har denne regjeringen ambisjoner om.

På arbeidslivskriminalitetsområdet har denne regjeringen laget en handlingsplan og en fornyelse av den som har mange konkrete tiltak, bl.a. krav om at vi skal ha lærlinger når det gjelder alle offentlige anbud. Det er også en rekke andre krav. Vi har bygget opp nye arbeidslivssentre, og det er et godt arbeid.

I tillegg til dette jobber vi nå med tydelig initiativ overfor EU-kommisjonen knyttet til våre erfaringer med at bevegelse over landegrensene skaper problemer fordi det ikke følges opp i andre medlemsland. Det initiativet jobber vi nå med for å sette på dagsordenen praktiske løsninger som bidrar til at vi kan få gjennomført mange tiltak, noe som i dag er vanskelig fordi andre land ikke følger opp sitt ansvar.

Jonas Gahr Støre (A) [10:25:48]: Problemet er at de som er tett på dette, ikke merker noe til de initiativene, de ser ingen forskjell.

Men la meg ta et spørsmål helt til slutt, når det gjelder budsjettet. Dette gjelder en budsjettlekkasje, men den er veldig, veldig liten, så statsministeren bør kunne gi den. For noen dager siden varslet kulturministeren at hun ville kutte støtten til Islamsk Råd Norge. Det ble gjort etter en helhetsvurdering. Jeg tror jeg støtter den vurderingen, at det var riktig å gjøre det. Det er beklagelig at denne organisasjonen nå mister sin anseelse, for den var viktig i den dialogen som var mellom livssynssamfunn.

Men det finnes en annen støtte, på omtrent samme nivå, som går til Human Rights Service, en organisasjon som skal drive innenfor tilskuddsordningen Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet, og som skal drive med dialog og integrering. Det driver ikke disse med; de driver med stigmatisering av innvandrere, muslimer, som nå skal fotograferes og henges ut på nettsider.

Dette kan vi som storsamfunn vise en klar holdning til. Vi skal ikke ha trakassering av minoriteter, derfor kan støtten på 1,8 mill. kr fra statsbudsjettet inndras. Da sender vi et klart signal om hvor våre normer og verdier står. Vil statsministeren gjøre det i budsjettet som kommer i morgen?

Statsminister Erna Solberg [10:26:55]: Budsjettet som kommer i morgen, var slutført lenge før den kampanjen som HRS nå har laget, så dagens lys.

Det er jo slik at den posten på budsjettet har vært brukt til å finansiere mange ulike organisasjoner som bidrar til integreringsarbeidet, men primært til den offentlige debatten rundt integrering og innvandrings-spørsmål.

Da jeg var kommunalminister med ansvaret for dette, pleide jeg å si at jeg holdt liv i alle som brukte meste-

parten av tiden sin på å fylle avisene med kritikk av meg. Det er litt av demokratiets pris. Vi finansierer også våre kritikere, vi bidrar til at stemmer blir hørt, og vi bidrar til bredde i diskusjonen.

Jeg synes faktisk at diskusjonen rundt den organisasjonen godt kan være en diskusjon om akkurat hva de bidrar til med hensyn til integrering, men da må vi ha en diskusjon om: Skal vi finansiere en bredde av stemmer på innvandrings- og integreringsområdet, eller skal vi bare finansiere dem som vi liker hva sier? Det er faktisk et nytt prinsipp i demokratiet hvis vi bare skal finansiere dem som vi liker hva sier.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:28:12]: Fremskrittspartiets parlamentariske leder Hans Andreas Limi varslet i går at det skal bli en ny regjeringsplattform for Høyre og Fremskrittspartiet. I svaret til Erna Solberg i stad kunne man høre at det skulle være noen enkeltavklaringer. La oss gå litt tilbake i historien. I 2009, da de rød-grønne gjenvant makten, satte vi oss ned, vi forhandlet, vi la fram en fornyet plattform der vi viste retning og kurs for landet, før trontaledebatten.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Har Limi rett? Blir det en ny regjeringsplattform, eller kan vi bare oppleve denne regjeringen som et forretningsministerium som ikke har en plan, som ikke har en kurs, som ikke har en retning? Jeg håper vi kan få et klart svar fra statsministeren på når det kommer, og eventuelt hvorfor det ikke kommer.

Statsminister Erna Solberg [10:29:02]: Trontalen viste regjeringens kurs. Mitt innlegg viste regjeringens kurs. Det er et bærekraftig velferdssamfunn med alle de politikkområder som hører med i det: psykisk helse, integreringspolitikk, sørge for at flere kommer i arbeid, sørge for at jobbene skapes, sørge for gründere på flere områder. Regjeringen er ikke tom for politikk. Vi har masse igjen. Vi har både Sundvolden-erklæringen og annet som viser retningen på det.

Men vi har en politisk situasjon der altså de to regjeringspartiene skal forhandle med Venstre om en mulig regjeringsdeltakelse og en felles plattform med et helt nytt parti. Det gjør at vi tar den sonderingen og eventuelle forhandlingsrunden først. Når vi er ferdig med det, vil vi avklare om det er grunnlag for det, og da vil vi i så fall ha en plattform som inkluderer flere enn to partier – tre partier. Det ville være helt unaturlig om de to regjeringspartiene skulle lage en felles plattform, fremforhandlet seg imellom, og så gå inn i forhandlinger med et tredje parti om en eventuell ny plattform. Det er riktig at det er tre partier som forhandler – med sine tre politiske programmer.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:30:10]: Det er egentlig helt umulig å forstå svaret, for jeg får inntrykk av at Erna Solberg, statsministeren, ikke vet selv om hun ønsker å ha en fornyet plattform hvis Høyre og Fremskrittspartiet skal styre videre. Det er veldig ryddig overfor Stortinget og for hvordan landet skal styres, at en regjering har en retning, en kurs, nye ideer og eventuelt bedre løsninger på hva man ønsker å oppnå med makten. Det ville være rart at det bare er hvis Venstre går inn, at man har nye ideer og bedre løsninger, og en kurs og en retning.

I går så vi et eksempel: Jan Tore Sanner var her, og han sa at kommunereformen skal fortsette. Hvordan skal den fortsette? Skal det bli mer tvang? Skal det bli store, nye byråkratiske prosesser rundt i alle landets kommuner? Eller skal det nå gis arbeidsro, slik at man kan snakke om innhold istedenfor struktur? Det skylder en regjering landet. Det må være forutsigbarhet, og det må være klarhet. Jeg lurer igjen: Blir det en ny plattform? Og hva er planen eventuelt i kommunesammenslåingsdiskusjonen? Eller har ikke regjeringen en plan?

Statsminister Erna Solberg [10:31:08]: Jeg tror faktisk representanten Trygve Slagsvold Vedum er litt kjappere enn det han gir inntrykket av på talerstolen nå. Jeg tror han utmerket godt har forstått hva den politiske situasjonen er, og at vi skal samhandle og diskutere. I tillegg har vi politiske programmer, vi har en stor Sundvolden-plattform, vi er enige om trontalen og retningen fremover. Så jeg tror at folk utenfor denne salen skjønner godt hva regjeringen sier, og hva jeg sier om dette. Vi skal selvfølgelig forhandle om hvordan vi detaljerer alle disse områdene.

Når det gjelder kommunereformen, viste Jan Tore Sanner i går til enigheten mellom fire partier ved behandlingen i Stortinget som sa at kommunereformen skal gå videre i neste periode. Det betyr at vi vil snakke med de fire partiene som var enige om det, og så vil vi utforme, på basis av de fire partiene, retningslinjer for det. Dette er faktisk å følge opp det stortingsflertallet har uttrykt i forbindelse med stortingsbehandlingen, og det må en mindretallsregjering være seriøs på og ta alvorlig. Det kommer jeg til å gjøre på alle områder.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:32:09]: Jeg takker for at statsministeren tror jeg er kjapp!

Statsminister Erna Solberg [10:32:14]: Ta det som et kompliment!

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:32:15]: Jeg har fått med meg i løpet av de siste fire årene at det har skjedd ganske mye i verden siden Sundvolden-erklæringen. For eksempel har IS dukket opp. Vi har opplevd at

Russland har annektert et naboland. Veldig mye har skjedd både i verdenspolitikken og nasjonalpolitikken på fire år. Derfor er det helt naturlig og helt rett, hvis man får fornyet mulighet til å ha regjeringsmakt, at man går igjennom hva som er situasjonen nå. Hva er planen? Hva er strategien? Hvilke meldinger skal vi legge fram? Hvordan skal man planlegge norsk offentlig sektor?

Noe av den planløsheten som vi har sett, gjelder f.eks. regionreformen. Nå vil jeg gi Erna Solberg en mulighet: Synes Erna Solberg det var veldig fornuftig, det som skjedde på våren i år, at man tvangssammenslo Buskerud, Akershus og Østfold? Mener Solberg det er en vel fungerende region, at man har den fra Halden til Hardangervidda? Og synes Solberg det er et nederlag hvis Stortinget nå retter opp den feilen som skjedde i vår?

Statsminister Erna Solberg [10:33:11]: Utgangspunktet for de to regjeringspartiene var at begge er tilhengere av at vi har to forvaltningsnivåer i Norge. Vi mener det er en utfordring med et regionsnivå, for det er for få politiske oppgaver igjen til det. Vi har akseptert at vi er de eneste to partiene på Stortinget som mener det, og derfor har vi sagt at ja, vi skal gjøre noe utover regionsnivået som gjør det bedre, sterkere, mer fremtidsrettet, mer effektivt. Det er grunnlaget for en regionreform som innebærer å tegne kartet annerledes. Dette er fjerde gangen siden 2000 at vi har en diskusjon i Stortinget – den vi hadde i vår – om regionsnivået. Det er nok et eksempel på at vi ikke har funnet den rette formen for regionsnivå, og da forsøker vi altså noe nytt. Jeg forstår at Senterpartiet ønsker å gå tilbake til det som gjentatte ganger har vist seg at de som er for et regionsnivå, ikke er fornøyd med, og der alle har tanker om at vi skal gjøre noe annet. Nå gjør vi noe annet. Selvfølgelig kan man diskutere om det vi har gjort, er det perfekte. Men problemet vårt er at vi må komme videre i disse diskusjonene, og nå organiserer vi oss på en måte som er mer effektiv og bidrar til å løse noen av de felles områdene i et bo- og arbeidsmarked.

Audun Lysbakken (SV) [10:34:41]: Det var interessant å få avklart at regjeringen har to hovedprosjekter – ikke så overraskende å kunne konstatere at verken den økende ulikheten i makt og rikdom i landet vårt eller klimapolitikken er blant regjeringens hovedprosjekter.

I trontalen varslet regjeringen tøffere tider. Det er god grunn til å frykte at det betyr at det blir tøffest for dem som har minst, for erfaringen med denne regjeringen til nå har vært at den lytter mest til den økonomiske eliten. Det blir neppe den som får byrdene denne gangen heller.

Regjeringen har bak seg en fireårsperiode der den til tross for stor, stor pengebruk har gjennomført en rekke

usosiale kutt, som rammer dem som har minst i det norske samfunnet. Nå er det et foreldreopprør på gang knyttet til ett av de kuttene, nemlig innenfor pleiepengeordningen. Jeg lurer på hva statsministeren har å si til de foreldrene som så modig har stått fram og vist hvilke rå konsekvenser de nye reglene får for barna deres. Jeg lurer på om det gjør inntrykk på statsministeren, og om hun er villig til å gjøre endringer i systemet.

Statsminister Erna Solberg [10:35:51]: Et bærekraftig velferdssamfunn – som jeg også sa fra talerstolen nettopp – inkluderer utfordringene knyttet til at vi skal tilpasse oss nye klimakrav, vi skal sørge for å nå klimamålene våre. Det er en del av bærekraftbegrepet. Jeg trodde det var ganske innlysende. Noe som er viktig for oss, er at velferdsmessig bærekraft også dreier seg om å bekjempe store forskjeller i et samfunn og å sørge for å videreutvikle, slik at alle får brukt mulighetene sine. Derfor er det feil når representanten sier at klimaspørsmål og ulikhet – og årsakene til ulikhet – ikke er en del av hovedprosjektene til regjeringen. Det er en del av bærekraften i vårt velferdssamfunn fremover.

Det gjør sterkt inntrykk på meg å se personer som har vanskeligheter knyttet til pleiepenger – det har de hatt i mange år. Derfor sloss Høyre i mange år på Stortinget for å få en forbedret pleiepengeordning. I seks år utfordret vi den rød-grønne regjeringen her i Stortinget på å gjøre forbedringer for mange av dem som opplevde det daværende regelverket som dårligere. Nå har vi doblet ordningen, vi har gjort forbedringer, og vi har gjort noen innstramminger. Veldig mange flere får nå en mulighet som (presidenten avbryter) de rød-grønne ikke ga dem.

Presidenten: Taletiden er ute. – Audun Lysbakken, vær så god.

Audun Lysbakken (SV) [10:37:02]: Mitt spørsmål var ikke knyttet til forbedringene i pleiepengeordningen, disse støtter vi helhjertet.

Mitt spørsmål var knyttet til dem som får utbetalt mindre, og til dem som rammes av tidsbegrensninger som gjør at alvorlig syke barn ikke får ha foreldrene hos seg når de trenger det, eller at familiene må velge mellom trygghet for barna og trygghet for økonomien. Vi må sørge for at de familiene som kanskje har det tøffest av alle i Norge, slipper å ta det valget, at de skal ha trygghet for økonomien sin i den perioden de må være til stede for barna sine. Da må vi reversere den endringen som ble gjort, knyttet til at en ikke får full lønn i mer enn ett år. Det må være et enkelt prinsipp, nemlig at en kan få pleiepenger så lenge barnet har behov for det, som skal gjelde.

Det ligger forslag til behandling i Stortinget om dette. Jeg tror det vil være interessant å få avklart fra statsmi-

nisteren om det er sånn at hun nekter å gjøre endringer i de innstrammingerne som er foretatt.

Statsminister Erna Solberg [10:38:02]: Først vil jeg si når representanten Lysbakken kontinuerlig omtaler det som kutt i pleiepengene – jeg har også hørt representanter fra SV si at det er for å finansiere skattelettelser til de rike – at vi har doblet utbetalingene over statsbudsjettet til pleiepengeordningen med den reformen vi har gjennomført. Vi har altså tatt de løftene for pleiepengeordningen som de rød-grønne ikke ville ta. Men da vi utvidet ordningen for mange av de foreldrene som opplevde at de ikke fikk pleiepenger, at det var uforutsigbart, byråkratisk og vanskelig, måtte vi se på om denne ordningen var bærekraftig hvis vi skulle ha så mange flere. Derfor har vi gjort noen endringer som gjør at man får samme kompensasjon som man ville fått hvis man som voksen var syk i et år, og så ville man gått over på andre ordninger.

Vi er selvfølgelig i stand til å se på endringer. Blant annet var vi enig i den endringen som ble gjort på Stortinget, som nettopp gjør at de med de alvorligst syke barna har en mulighet til å søke om lengre tid innenfor denne ordningen. Det er en unntaksregel som ble vedtatt under behandlingen i Stortinget.

Men det koster utrolig mye penger. Vi har doblet utbetalingene til pleiepengeordningen, vi har satset på dette, som er viktig for oss. Vi kan gjøre forbedringer (presidenten klubber) i disse ordningene, men det må gjøres innenfor en økonomisk ramme som vi vet har virket, og vi må sørge for at vi ikke overtar (presidenten avbryter) kommunenes ansvar gjennom dette.

Presidenten: Taletiden er ute. – Neste replikant er Trine Skei Grande.

Trine Skei Grande (V) [10:39:36]: Jeg er glad for at statsministeren påpeker kompetanse som en viktig del av jobben med å få flere ut i jobb og flere til å lykkes i det norske arbeidslivet. Hvis vi skal klare å bygge en velferdsstat som er bærekraftig framover, er det viktig. Men jeg synes kanskje hun snakket veldig lite om det å bygge kompetanse hos de aller minste, dem som skal inn i norsk skole i dag, som skal skape det arbeidslivet vi skal leve av framover. De skal klare å takle store endringer i det norske arbeidslivet, der vi går over til en grønnere økonomi, der vi går over til en større grad av robotisering og automatisering, og ny teknologi blir tatt i bruk.

Vi skal gjøre dem i stand til å møte framtidens yrkesliv, som ingen av oss egentlig kjenner. Det fikk ikke så stor plass hos statsministeren. Er statsministeren like opp-tatt av å bygge kompetanse hos de aller minste som hun

er når hun snakker om hvor viktig det er å bygge det hos dem som faller utenfor arbeidsmarkedet?

Statsminister Erna Solberg [10:40:42]: Jeg sa også at det var en utrolig viktig satsing på tidlig innsats, på det å sørge for at barn blir rustet til å kunne klare det fremtidige arbeidslivet. Det er utrolig viktig å gjøre det. Det er utrolig viktig at vi klarer en bedre måloppnåelse enn det vi har gjort så langt i det norske samfunnet, med at ungdom får tilført kompetanse som gjør at de kan klare seg i arbeidslivet. Svært mange av de unge som blir uføre på grunn av psykiske problemer, har en kombinasjon av problemer, både ting som har skjedd i livet deres, og også en skole som ikke har vært god nok til å fange dem opp og klare å gi dem kompetanse.

Derfor er det så viktig at vi tenker på tidlig innsats i form av det arbeidet vi gjør i skolen, som målrettet må være en innsats som når dem som sakter akterut. Det har vært regjeringens klare og tydelige budskap. Det andre vi må gjøre, er tidlig innsats i barndommen, som gjør at barnevern, som gjør at psykisk helse for barn og unge, i stor grad tas på alvor. Det har vi samarbeidet om, og det håper jeg vi skal samarbeide om fremover.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:41:57]: Eg vil fortsetje med pleiepengeordninga. Det er ei veldig god ordning me har, at foreldre med alvorleg sjuke barn kan få støtte til å stille opp. Det er to grunnar til at det er veldig bra: Det kan gi den beste kvardagen for alvorleg sjuke barn, men det kan òg gjere at det blir billigare totalt sett for samfunnet fordi foreldra får moglegheit til å stille opp.

Og det er heilt riktig som statsministeren seier, at den blå-blå regjeringa har utvida ordninga frå den raud-grøne regjeringa, men vi må ikkje la dei raud-grøne leggje lista for kva som er godt nok. Det er òg innskrenkingar i denne ordninga som eg meiner er problematiske. Eg tenkjer: Kva er det næringslivet ber om? Jo, dei ber om tryggleik og føreseielege rammer. Det er òg budskapet frå desse sårbare familiane. Så mitt spørsmål er: Vil statsministeren sjå på forbetringar?

Statsminister Erna Solberg [10:43:01]: Vi er alltid åpne for å se på forbedringer av ordninger. Vi har gjort en stor forbedring, som har inkludert langt flere, som har gjort det enklere. Veldig mange foreldre med pleietrengende barn opplevde at de kunne få hjelp en liten periode, så var det slutt, og så var det «på'an igjen». Nå er det mer forutsigbarhet. Det er større fleksibilitet i ordningen. Men det er en utfordring når man har laget en bedre ordning, for langt flere mennesker – at man ikke skal ha noen tidsbegrensning for hvor lenge den skal vare. For pleiepengeordningen er en midlertidig ordning, ikke en varig ordning. De varige ordningene i vårt hjelpesystem har vært hjelpstønadssystemet,

som kan bidra til at man kan ansette noen som hjelper deg, og det kommunale systemet.

Derfor er det ikke uten grenser, det vi kan gjøre, for det vi fort kan miste, er en del av de andre tiltakene, og at man vil henvise til at det er lettere hvis foreldrene er hjemme. I stedet for at det kommer i tillegg til den hjelpen de skal ha fra det offentlige for øvrig, kommer det istedenfor den hjelpen. Det blir faktisk ikke en forbedring, det blir en forverring.

Bjørnar Moxnes (R) [10:44:17]: I går brakte Klassekampen nye tall fra barnehagesektoren. To eksempler: Grenland barnehagedrift AS, der eierne hadde skutt inn 540 000 kr i 2006, solgte i sommer for 206 mill. kr – en kapitalavkastning på 81 pst. hvert år. Idrettsbarnehage AS, der eierne skjøt inn 410 000 kr i 2008, solgte i sommer for 160 mill. kr – en kapitalavkastning på 111 pst. hvert eneste år. Slik avkastning finnes intet annet sted i den lovlige økonomien. Man må over i lyssky virksomhet for å få tilsvarende avkastning på innskutt kapital. Her kommer samtlige penger fra offentlige tilskudd og foreldrebetaling.

Jeg lurer på om statsminister Solberg mener at den typen privat profitt på offentlige midler og foreldrebetaling er forenlig med å sikre bærekraften i velferden.

Statsminister Erna Solberg [10:45:23]: Jeg synes at debatten om privates deltakelse i velferden krever et litt annet perspektiv enn det perspektivet som Rødt bringer inn i den. For det første er det sånn at alle barn får samme type stønad i Norge, i forhold til hvordan det er i kommunen, ut fra driften av barnehagene. Så er det riktig at i noen kommuner har man – før – fått en gratis tomt. I arbeidet med å få bygd flere barnehager har man hatt mange hjelpetiltak for å få det til. Man burde kanskje ha tenkt bedre over reguleringen på det tidspunktet man gjorde det, hvem man tenkte at den tomtten, eller annet, skulle tilfalle, men det var en «drive», en aktivitet, for å få nok barnehageplasser, og som – ved hjelp av disse – har gitt oss full barnehagedekning.

Så er jeg opptatt av at vi må ha konkurranse på noen områder, også for å få bedre kvalitet. Når man f.eks. nevner friluftsbarnehager, er det noe av det som de private har bidratt med betydelig mer av, som gjør at vi får større valgfrihet som foreldre når vi skal velge barnehage.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Vi går tilbake til talerlisten fra i går.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anne Helene Sandum (A) [10:46:56]: Det ville være utenkelig for meg som bor på Ringerike, ikke å nevne Ringeriksbanen når jeg for første gang står på denne ta-

lerstolen. På Ringerike, i Hallingdal og i Buskerud har vi store forventninger til at regjeringen følger opp med planleggingsmidler og holder nok trykk på det statlige planarbeidet, slik at vi får oppstart i 2021, som lovet.

Som følge av Ringeriksbanen er det en forventning om befolkningsvekst i Ringeriksregionen. Men Hønefoss og Ringerike kan ikke bare være et boområde. Folk må kunne jobbe der også. Jeg håper regjeringen kan inn- ta en mer offensiv holdning for å kunne ta regionens naturlige fortrinn, skogen, i bruk. Skogen kan gjennom industrialisering bidra til flere grønne arbeidsplasser, men det kommer ikke av seg selv. Begrepet «næringsnøytralitet» må begraves, og det offentlige må stille opp med gode ordninger for skognæringen gjennom bl.a. å styrke Investinors skogsatsing, styrke miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge og få mer forskning på jord og skog gjennom Norsk institutt for bioøkonomi og Forskningsrådet.

Så må jeg si noe om sammenslåingen av Østfold, Akershus og Buskerud. I replikkordskiftet mellom Høyres parlamentariske leder, Trond Helleland, og Arbeiderpartiets parlamentariske leder, Jonas Gahr Støre, i går hadde ikke Helleland en helt korrekt oppfatning av hvordan fylkestinget i Buskerud har håndtert denne saken. Buskerud ble invitert til samtaler med Akershus og Østfold, men hadde også samtaler med Vestfold og Telemark. Etter innspill fra kommunene i Buskerud valgte fylkestinget å gå videre med Akershus og Østfold. Så ble det framforhandlet en avtale om sammenslåing, som fylkestinget i Buskerud riktignok stemte for i 2016, men denne avtalen inneholdt noen forutsetninger. Det har kanskje ikke Helleland fått med seg. De forutsetningene var at det skulle komme nye oppgaver til det regionale nivået. Dette fulgte heller ikke regjeringen eller stortingsflertallet opp, og derfor sier Buskerud også nei til denne avtalen. Det er ikke noe behov for en sammenslåing når man ikke skal gjøre noe annet enn det man gjør i dag.

Fylkeskommunene skal kanskje til og med miste oppgaver.. En sak som er ute på høring nå, tilsier at vannregionmyndigheten blir flyttet vekk fra fylkeskommunene.

Jeg synes det er synd at Helleland, som også er innvalgt fra Buskerud, ikke har fått med seg hvorfor Buskerud sier nei til Viken.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:50:28]: Vi står i en omskiftelig tid, og et av de aller viktigste skiftene er det såkalte grønne skiftet.

Vi står overfor store endringer der vi skal omstille oss fra å være et land som hovedsakelig har bygd sin velferd på olje og gass, til å få nye bein å stå på. Ett av de beina må bokstavelig talt være trebeinet – ikke fordi det er et

handikap, tvert om. Endringen vi må gjøre, bør skje med utgangspunkt i det vi allerede gjør, og der vi allerede har fortrinn. Skogen er et slikt fortrinn.

Trontalen la vekt på produktiv næringsliv og høyt utdannet arbeidsstyrke. De neste 10–15 årene er vi nødt til å skape 5 000–10 000 nye arbeidsplasser hvert år. Da er tre- og skognæringen en viktig del av løsningen, fordi det er bra for sysselsetting og bra for klimaet.

Paradoksalt nok står en av de viktigste aktørene i næringen, Norske Skog, i en skjebnetid. En konkurs vil i verste fall føre til at Norge mister en vesentlig del av verdikjeden innen tre. Det kan vi ikke tillate oss. Viktig kompetanse vil da gå tapt – kompetanse vi trenger, ikke bare for papirproduksjon, men mest for å kunne videreføre de trestokken til mye annet. For det er faktisk slik at nær sagt alt som kan produseres ut av et fat olje, også kan produseres ut av trestokken på en klimavennlig måte.

Derfor må skognæringen løftes, og vi må bevege oss over i bioøkonomien. En forutsetning for å sikre en helhetlig verdikjede for skogen og treindustrien er nemlig å ha med oss sisteleddet: industrien. Det gjør vi gjennom å sikre forutsigbare og gode rammebetingelser, gjennom å legge til rette for veier som tåler akseltrykket fra tømmerbilene, gjennom å tillate bruk av restavfallet, f.eks. aske til gjødsel, noe som i dag er forbudt på vår side av grensen, men som svenskene bruker som en ressurs.

For Norske Skog Saugbrugs i Halden, et av treindustriens lokomotiver, er det forunderlig å registrere at de ikke får ta del i ordningen med såkalt CO₂-kompensasjon, noe som ville gitt en økt verdiskaping på flere titalls millioner kroner årlig. Fritak for elavgift ville også vært et viktig tiltak for å styrke lønnsomheten ved virksomhetene, som igjen vil bidra til økt innovasjonsevne i en av de mest klimavennlige virksomhetene vi har.

Trenæringen kjemper for livet for å skape bærekraftige arbeidsplasser. Samtidig investerer oljefondet, etter hva jeg er kjent med, 22 mrd. kr i skogindustrien i Sverige og Finland, men kun 97 mill. kr i Norge. Det er mye lettere å utvikle nye produkter ut fra eksisterende produksjon enn om man må starte alt fra grunnen av.

Jeg håper vi ikke blir en bananrepublikk, en råvareleverandør, mens våre naboland blir lokomotiver. Jeg håper Stortinget blir med på å bedre rammebetingelsene for skognæringen.

Mona Lill Fagerås (SV) [10:53:40]: Jeg har nesten 17 års erfaring bak kateteret, og sammen med tusenvis av andre lærere har jeg bidratt til barn og unges utdanning. I dag ville jeg kanskje ikke fått ny jobb. I dag er utdannelsen min ikke lenger god nok, fordi regjeringen har innført et krav om at en minst må ha 60 studiepoeng for å undervise i norsk og matte på ungdomsskolen.

At en har undervist i disse fagene i 17 år eller kanskje mer, hjelper ikke.

Skolene våre skriker etter kvalifiserte lærere, men andelen ufaglærte har økt med nesten 40 pst. de fire siste årene. I denne situasjonen velger altså regjeringen å avskilte 33 000 erfarne lærere i stedet for å sørge for at flere velger yrket. Stadig flere med lærerutdanning velger seg bort fra yrket, mens regjeringen mener at det beste er å jage enda flere ut av klasserommene.

Svært mange av våre beste lærere vil bli pensjonert i løpet av få år. Da er regjeringens svar å kvitte seg med mange av disse lærerne på forhånd, samtidig som vi vet at studenter med høyt snitt ikke kommer inn på lærerutdanningen. Dette gir ingen mening, for vi vet at skolen, ifølge SSB, vil trenge 3 000 flere lærere de neste årene.

Kompetansekravet for undervisning som ble gitt tilbakevirkende kraft, må reverseres. Derfor fremmer SV et forslag om å skrote avskiltingen av allmennlærerne.

Gårsdagens trontaledebatt ga meg håp. Selv om utdanningspolitikken har gått feil vei de fire siste årene, fikk vi tydelige signaler fra Kristelig Folkepartis Hans Fredrik Grøvan og Arbeiderpartiets Martin Henriksen om at de er villige til å støtte, i alle fall vurdere, SVs forslag om å vrake de nye utdanningskompetansekravene. Fra før vet vi at Senterpartiet støtter dette. Dette er gode signaler for norsk skole og gode signaler for lærerne våre.

Det kan bli en spennende høst i utdanningskomiteen. Vi har mye å gjøre, men vi kan også få til noe. Jeg gleder meg til å ta fatt på det viktige arbeidet.

Mari Holm Lønseth (H) [10:56:59]: Norsk økonomi har stabilisert seg etter det dramatiske oljeprisfallet vi opplevde i 2014. Regjeringen har fått anerkjennelse fra mange hold for håndteringen av oljekrisen. Først og fremst takket være arbeidsfolk og bedrifter som skaper nye jobber, får flere en jobb, og økonomien vokser.

Handlingsrommet i økonomien vil bli mindre når inntektene fra olje og gass går ned. Det er ingenting som vokser inn i himmelen, og vårt ansvar er å bruke de skattepengene vi har fått fra folk, best mulig. Men det gjør vi ikke i dag, for det sløses for mye i offentlig sektor. Ressursbruken varierer, og forskjellene i resultater for de ti største kommunene i Norge er for store. Det er for mange skatte kroner som kastes bort i dårlig organisering, det tenkes for lite nytt, og det er for mye byråkrati i staten og kommunene.

Svaret fra Arbeiderpartiet når handlingsrommet blir mindre, er ikke nytenkning, men å hente inn 15 mrd. kr mer av folks og bedrifters sparepenger. Men økte skatter er som politisk latskap i et kinderegge. Det utsetter nødvendig modernisering i offentlig sektor, det bidrar til

mindre vekst i privat sektor, og i utgangspunktet er det et engangstiltak. Men det er nettopp dette siste som er leken i kinderegget, for man vet faktisk aldri hva man får, verken hvor mye skattene skal økes, eller hvor mange ganger de skal økes. Én ting vi kan si sikkert, er at velgerne ikke trodde på at Arbeiderpartiet ville stoppet på 15 mrd. kr hvis de hadde fått muligheten i høst. Økt offentlig pengebruk er ikke alltid svaret, og vi kan ikke ta mer av folks penger uten at vi vet at de allerede tar, blir forvaltet på en god måte.

Arbeidet med å få bort unødvendig byråkrati er allerede i full gang. Avbyråkratiseringsreformen frigjør hele 1,6 mrd. kr hvert år som vi kan bruke på mer velferd til folk. Vi får mer igjen for mindre. Se bare på veiselskapet Nye Veier, som kutter kostnadene med hele 20 pst. på veiutbygging. Dette er bare begynnelsen. Vi skal digitalisere offentlig sektor, vi skal finne og fjerne tidstyver, og vi skal fortsette å redusere unødvendig byråkrati. Det viktigste for å ta vare på velferdssamfunnet vårt er helt klart at det skapes nye, private jobber, men vi har også et ansvar for at offentlig sektor moderniseres. I den kommende regjeringperioden skal vi også holde den offentlige pengebruken under kontroll, for det trenger vi for å ta vare på velferden vår.

Guro Angell Gimse (H) [11:00:17]: Høyre og våre samarbeidspartier har tatt på alvor politianalysen og Gjörv-kommisjonens rapport og har satt i gang politireformen. Samfunnsutviklingen utfordrer den norske politimodellen, som har bestått av mange små lensmannskontorer, noe som har gjort politiet sårbart og ute av stand til å håndtere det nye kriminalitetsbildet. 70 av lensmannskontorene i landet vårt har hatt åpningstider fra null til tre dager i uken. Dette gir ikke trygghet og bidrar ikke til å ruste politiet for møtet med et endret kriminalitetsbilde.

Vi ser at den organiserte kriminaliteten øker, og den er ofte grenseoverskridende. Radikalisering og trusler fra militante islamister er alvorlig og blir stadig mer komplekst, og ny teknologi og internett har gitt kriminelle et hav av muligheter. Det gjelder ikke minst vold og overgrep mot barn. Den samme teknologien har også gitt politiet unike verktøy. De kan i større grad ta med seg kontoret ut i bilen, være ute på nett og søke i registrene selv og gjennomføre avhør med lyd og bilde på stedet. Vi går altså nå fra et politi på kontor til et politi på hjul.

I tillegg er det innført responstidskrav til politiet, og det er spenstig. Så skal vi senest innen 2020 sørge for at vi oppfyller kravet om minst to tjenestemenn/-kvinner per tusen innbyggere, slik at vi styrker responstidskravet.

Regjeringen har også satset spesielt på sårbare grupper innen justisfeltet. Opprettelsen av tolv kontorer for offeromsorg på politihusene er et veldig viktig tiltak. Jeg har jobbet flere år som familievoldskoordinator i Trøndelag og har veldig god erfaring med støttesenteret for fornærmede i straffesaker, som disse kontorene er laget på modell etter. Her er det kort vei for kriminalitetsoffer til å få hjelp på politihuset, og så blir de loset videre inn i hjelpeapparatet på en god måte om de har behov for det.

Vi har også nå styrket Statens barnehus, som har fått et historisk løft. Det er etablert familievoldskoordinatorer i alle politidistrikter. Foreldelseskravet for vold og grove overgrep er fjernet, og vi har innført en ny straffelov med langt strengere straffer for bl.a. familievold.

Nærpolitireformen begynner allerede nå å vise resultater. I Værnes-regionen i Trøndelag er patruljene mer til stede på kveld, natt og helg nå enn da alle lensmannskontorene besto. Med denne regjeringen får vi et politi som er rustet for framtidens utfordringer – et politi som kommer når vi trenger dem.

Petter Eide (SV) [11:03:36]: Det har vært lite snakk om utenrikspolitikk i trontaledebatten, derfor dette innlegget. Jeg ønsker å ta opp det forhold at utenriksministeren høyst oppsiktsvekkende, rett før valget, godkjente gjenopptagelse av eksport av ammunisjon til De forente arabiske emirater. I tillegg eksporterer Norge ulikt forsvarsmateriell til Saudi-Arabia. Begge disse landene deltar i den forferdelige krigen i Jemen, og de trenger derfor å kjøpe mer våpen og forsvarsmateriell. Dette er en svak politisk vurdering av regjeringen og sannsynligvis i strid med norsk våpenlov.

I krigen i Jemen står en koalisjon av gulfarabiske stater, ledet av Saudi-Arabia, som støtter presidenten i Jemen, mot flere væpnede grupper. Intervensjonen i seg selv er ikke nødvendigvis folkerettsstridig, men krigen er svært brutal, har ført til mange tusen drept og skadde og er en av tidenes verste humanitære kriser, ifølge FN. Nær 70 pst. har behov for nødhjelp, hvorav ti millioner barn. Det er avdekt grove brudd på humanitærretten. Saudi-Arabia og landene i koalisjonen er også helt nylig blitt satt på FNs såkalte svarteliste over land og aktører som begår alvorlige overgrep mot barn.

SV har nylig bedt UD om en garanti for at norske våpen og forsvarsmateriell ikke havner i krigen. Det får vi ikke. Det eneste utenriksministeren kan fortelle, er at UD ikke har informasjon om at materiell fra Norge er brukt i Jemen. Det er ikke godt nok. Slik SV oppfatter det, er dette brudd med intensjonen i norsk våpenlovgivning. Norge er forpliktet til å sikre at norskproduserte våpen ikke brukes til brudd på humanitærretten, ikke brukes til krigsforbrytelser eller til krenking av mennes-

kerettighetene. Denne garantien får vi ikke av den sittende regjering.

Derfor har SV levert inn et representantforslag hvor vi ber regjeringen stanse all eksport av våpen og annet forsvarsmateriell til landene som intervensjoner i Jemen. Vi ber også om at regjeringen gransker norsk eksport til disse landene for å sjekke om norskproduserte våpen er blitt benyttet i krigføringen eller til krigsforbrytelser.

Til slutt: I stedet for å lete etter muligheter for Norge til å selge flere våpen burde utenriksministeren unngå å vikle Norge inn i dette svært dårlige selskapet. Norsk utenrikspolitikk skal bidra til fred.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:06:47]: Andelen folk som er i arbeid, har falt de siste årene, og forskjellene øker. For noen uker siden hadde Svein Harald Øygard, tidligere sentralbanksjef på Island, et godt og viktig innlegg i VG, hvor han beskriver problemet nettopp med at en tredjedel av oss i Norge nå står utenfor arbeid. I enkelte deler av landet og i flere av kommunene er det nå helt ned mot 60 pst. som er i jobb. Aller hardest og mest alvorlig er det at de unge blir rammet av denne utviklingen. Ungdom helt ned i ungdomsskolen er nå reelt bekymret for om de kommer til å få seg jobb, og det viser seg at deres grunn til bekymring er reell. Ved starten av 2000-tallet var det 75 pst. av 17-åringene våre som hadde sommerjobb. Nå er det kun halvparten som får det, og det viser seg at det er unger fra de rikeste familiene som stiller først i køen der også.

Dette storting har et ansvar for igjen å sørge for arbeid til alle og redusere forskjellene som nå øker. Og merk: Dette storting har et ansvar for å jobbe imot politikk som kun gir midlertidig arbeid og økte forskjeller. Dette storting har et ansvar for å sørge for at vi bygger opp og forsterker de beste sidene ved landet vårt, faste stillinger som gir fordeling, og en velferdsstat som sørger for liv, helse og trygghet for alle uavhengig av størrelsen på lommeboka.

På den positive siden vet vi at det er nok av viktige oppgaver som skal løses, som vil gi arbeid: Industrien skal styrkes, trygg matproduksjon på våre egne ressurser sikres, og ikke minst skal vi sørge for bedre oppvekstvilkår for ungene våre, og at de kan lære seg å lese, regne og skrive skikkelig. De eldre, som har bygd dette landet, skal få en skikkelig omsorg.

Norge kan bedre enn den samfunnsutviklingen vi nå ser. Det er vårt ansvar å igjen sørge for optimisme for flere og en bedre framtid sammen.

Kirsti Leirtrø (A) [11:09:22]: Digitalisering har blitt nevnt flere ganger i debatten, og det er bra. Men et av de mest elementære områdene for all digitalisering er infrastrukturen som skal bære tjenestene. God digital infrastruktur er like viktig som vei, jernbane og strøm.

Distriktene har naturressursene vi skal leve av også i framtiden. Vi trenger bosetting og likeverdige tjenester i hele landet. Arbeiderpartiet har som ambisjon å gjennomføre et taktskifte i digitaliseringen av offentlig sektor. Det vil føre til bedre og mer tilpassete tjenester for innbyggerne og sikre en bedre ressursutnyttelse. Det er et mål å skape grunnlag både for teknologiske eksportbedrifter og for at nye tjenester kan utvikles.

I årene som ligger foran oss, vil våre evner til endring bli testet. Nye grønne industrier vil bli etablert. Teknologi og digitalisering vil bli sentralt på arbeidsplasser i alle sektorer på alle nivåer. Pasienter kan f.eks. få raskere og bedre hjelp, våre eldre kan leve et fritt og selvstendig liv lenger.

Utbyggingen av digital infrastruktur er i hovedsak basert på kommersiell lønnsomhet. Tenk om det skulle vært sånn også for strøm – da ville store deler av landet vårt vært mørklagt.

Tilskuddsordningen som regjeringen innførte for fire år siden, er for liten og for byråkratisk, og den kan ikke brukes til å bedre mobildekningen. Den forrige ordningen var mer effektiv og mer forutsigbar. Da NTP ble behandlet i vår, fremmet vi sammen med Senterpartiet et forslag om et taktskifte i arbeidet med helt nødvendig digital infrastruktur, en infrastrukturplan og 500 mill. kr hvert år de neste ti årene for å bygge ut bredbånd og mobildekning der det i dag ikke er kommersielt lønnsomt. Dette ble dessverre ikke vedtatt.

Vi vil ikke ha et digitalt klasseskille. Vi vil ha lik tilgang på tjenester og like vilkår for næringsutvikling i hele landet. Da trengs en betydelig økning i innsatsen.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:12:52]: I møte med eldrebølgen, klimaendringer og et nytt arbeidsliv er Høyres klare mål å ta vare på Norge som verdens beste land å bo i. Det handler om å skape flere jobber og kvalifisere folk til disse jobbene, fordi det er arbeid som betaler for velferden.

Høyre har, sammen med Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, styrt Norge trygt gjennom en krevende tid med flyktningkrise og det verste oljeprisfallet på 30 år. Ledigheten går nå ned, veksten går opp, og flere kommer i jobb.

Ved å skape og videreutvikle pasientens helsetjeneste vil Høyre bidra til at folk kommer raskere tilbake i jobb etter sykdom og gi pasientene langt mer forutsigbarhet i sykdomsperioden. Kortere helsekøer og pakkeforløp for kreft viser at vi er godt i gang, men vi er ikke i mål.

Vi har innført rett til brukerstyrt personlig assistanse, BPA. Nå er det viktig at kommunene følger opp, slik at flere kan få benytte muligheten BPA kan gi for å få en tilnærmet vanlig hverdag, og at kommunene er fleksible

når det gjelder hvor mange timer BPA-brukeren skal få vedtak om. Per i dag er det f.eks. ingen vedtak som omhandler muligheten til å fungere som forelder. For dem dette gjelder, er det viktig å ha så stabile forhold hjemme som mulig, slik at barna deres skal ha færrest mulig assistenter å forholde seg til. For noen er det ikke så mange timer BPA per uke det er snakk om for at hverdagen skal bli mye enklere. BPA kan faktisk også utgjøre forskjellen mellom å kunne være i jobb og å ha en hverdag utenfor arbeidslivet.

Denne stortingsperioden vil vi utvide ordningen med pakkeforløp til også å gjelde dem som sliter med rus og psykiatri, og for utmattelsesykdommer, smerte-, muskel- og skjelettlidelser.

Høyre er ikke opptatt av om tjenesten er privat eller offentlig, men av at tjenesten er god for innbyggerne. Der private aktører kan bidra til mer valgfrihet, lavere kostnader og bedre kvalitet, sier Høyre ja til det.

Den viktigste velferden er å ha en jobb å gå til. De som av ulike årsaker står utenfor arbeidslivet, skal sikres tilrettelegging og hjelp. Derfor skal trygdeordningene i størst mulig grad være arbeidsrettede, og vi skal hjelpe folk inn i jobb. Å sørge for at folk har riktig og oppdatert kompetanse, blir en av de viktigste oppgavene framover. Ingen skal gå ut på dato i Norge, og vi skal ha et seriøst og inkluderende arbeidsliv. Det er arbeid som betaler for den velferden vi nyter godt av i dag, og skal vi bevare Norge som verdens beste land å bo i, må vi skape verdier å leve av. Derfor må vi både trygge arbeidsplassene vi har, og legge til rette for å skape nye.

Derfor er det aller viktigste målet for denne stortingsperioden nettopp å skape nye jobber.

Terje Halleland (FrP) [11:16:01]: Det er fantastisk flott å få lov til å stå her i dag som nyvalgt stortingsrepresentant. Jeg ønsker i den anledning å takke dem som har gjort akkurat det mulig. I Rogaland opplevde Fremskrittspartiet en framgang fra forrige valg. I Vindafjord gikk Fremskrittspartiet fram med 4 prosentpoeng, og i Ølensvåg, en fantastisk bygd hvor vi har flere arbeidsplasser enn innbyggere, valgte hver fjerde velger å stemme på Fremskrittspartiet. Etter at dette partiet hadde sittet fire år i regjering, etter fire år med en finansminister fra Fremskrittspartiet, etter en periode da oljeprisen ikke bare halverte seg én gang, men hele to ganger, etter en valgkamp der elendighetsbeskrivelsen av samfunnet ble båret fram av de ledende opposisjonspartiene på Stortinget, valgte velgerne i Rogaland sitt parti og sin regjering og sikret landet en stødig kurs videre. Den tilliten skal vi vise oss verdig og ta dette landet trygt videre i samme retning.

Jeg har fått den store æren å være fraksjonsleder for Fremskrittspartiet i energi- og miljøkomiteen, et arbeid

som skal bli veldig spennende å ta fatt på. Olje- og gassindustrien er Norges viktigste næring og kommer til å være det i lang tid framover. Det skal vi være veldig glade for. Å skape arbeidsplasser er viktig og blir prioritert av mange. Men en arbeidsplass er ikke bare en arbeidsplass. Innen olje- og gassnæringen er verdiskapingen per sysselsatt nesten 15 ganger høyere enn innen f.eks. reiseliv og nesten 8 ganger større enn i industrien. Oljenæringen er derfor ingen hvilken som helst næring, som det er lett å erstatte med andre næringer, og den er landets suverent viktigste og mest verdiskapende.

På miljøsidan ligger norsk sokkel langt framme, og i den forbindelse er det viktig at vi fortsetter arbeidet med å legge til rette for en teknologiutvikling som sikrer at vi utvinner våre ressurser på en kostnadseffektiv og miljømessig god måte. Verden har et stadig økende energibehov, og da er det viktig at vi fortsetter med norsk olje- og gassproduksjon, som har noen av de laveste utslippene i verden. Og norsk gass er et betydelig renere produkt enn europeisk kullkraft.

Derfor må det legges til rette for en næring som det skal være attraktivt å arbeide i, en næring som er så attraktiv at ungdommen velger å satse på en petroleumsrelatert utdanning. Derfor skal vi legge til rette for virksomhet i nye områder, vi skal støtte opp om næringen og sørge for gode rammevilkår. Som velferdsnasjon har vi ikke råd til å la være.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:19:26]: Forskjellene i Norge øker. De sykeste har blitt straffet med kutt etter kutt samtidig som champagnekorkene spretter veggimellom på Aker Brygge.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen fjerner ordningen med hvit resept. Det betyr at mange syke nå får en ekstraregning på flere tiltalls tusen kroner. En MS-pasient fortalte at hun endelig fant medisinen som ga henne mer krefter i hverdagen – den fikk hun på hvit resept. Slike framskritt burde vi støtte og feire, men i stedet sender den sittende regjeringen henne en ekstraregning på 30 000 kr. Samtidig har de gitt de 1 600 rikeste i Norge 575 000 kr hver i skatteutt.

Brannskadde, kreftopererte og amputerte fikk tidligere gratis fysioterapi for at de skulle rehabiliteres raske, bidra, leve et godt liv – uavhengig av størrelsen på lommeboken. Høyresiden bestemte seg for å ta fra dem gratis fysioterapi. I stedet for å prioritere rehabilitering med dokumentert effekt har regjeringen valgt å bruke pengene på udokumentert voodoo-økonomi der kutt i formuesskatten skal trylle fram nye jobber.

I konkurransen om usosiale kutt på helsefeltet er det likevel lite som kan konkurrere med regjeringens kutt i pleiepenger til familier med alvorlig syke barn. Uavhengig av barnas medisinske behov og lidelser har regjering

gen bestemt at foreldre til alvorlig, kronisk syke barn kun får pleiepenger i maks fem år. Det betyr at moren som gjør alt for å bedre livet til sin multihandikappede sønn, nå frykter å måtte sende sønnen sin bort på institusjon fordi regjeringen velger å ta fra henne pleiepengene.

Kongen sa i trontalen at vedtakene i denne salen former samfunnet.

Det er vårt ansvar å sikre en sterk velferdsstat med små forskjeller og store muligheter for alle. Det er opp til oss at syke skal få medisinen sine, og at de brannskadde skal få gratis fysioterapi. Og det er vi i denne salen som har ansvar for å sikre at alvorlig syke barn ikke nektes å få ha foreldrene sine hjemme hos seg.

SV er klar til å sikre et helsevesen som tar vare på alle, uavhengig av størrelsen på lommeboken, og vil sikre et Norge med små forskjeller mellom folk. Nå er det opp til de andre partiene om de vil bli med.

Liv Kari Eskeland (H) [11:22:59]: Trontalen fortel oss at me står framfor utfordringar, men også fantastiske moglegheiter.

Store svingingar i økonomien har utfordra oss. Industrien vår og næringslivet vårt må tilpassa seg ein oljepris på rundt 50 dollar–60 dollar fatet. Dette krev noko av oss som politikarar. Det krev noko av næringslivet, og ikkje minst krev det noko av den enkelte som kvar dag står opp og går på jobb og må læra seg nye måtar å møte arbeidskvardagen på.

Det vert gjennom trontalen teikna visjonar om det digitale skiftet. Digitalisering og endra marknadsforhold krev omstilling uansett om me skal halda fram i eksisterande marknader eller posisjonera oss for nye. Det krev noko av utdanningssystemet vårt, av samfunnsstrukturen vår og korleis me lever livet vårt. Difor sette denne regjeringa i den førre perioden i gang mange reformer som peika framover mot den nye tida, saman med omfattande tiltak innanfor infrastruktur og helse. Og ikkje minst var det ei massiv satsing på forskning og utvikling og innovasjon mot dei nye næringane som næringslivet sjølv har vore viktig bidragsytar til å få fram.

Me oppfattar at det vert etterlyst fleire fargar i paletten for å måla trontalens valør. Vel, om me lyttar til næringslivet sjølv, er dei godt nøgde med at me som politikarar held stø kurs. Dei ønskjer føreseielege rammer for å leggja langsiktige strategiar og for å kunna investera.

I starten av den førre stortingsperioden snakka alle om det grønne skiftet. No leverer næringslivet i tråd med dei forventningane som me som politikarar drog opp linjene til. Me hadde visjonane, næringslivet hadde løysingane. Me sette krav og delte samstundes ut verktøykassa, næringslivet leverer no på tiltak.

Noreg har m.a. vorte verdsleiande innan maritim batteriteknologi. Austevoll-reiarlaget North Sea Shipping kan fortelja at batteri vil verta hovudenergikjelda i det som vert eit av verdas største konstruksjonsfartøy. Enova har vore ein avgjerande støttespelar til prosjektet.

Spør ein vidare kva næringslivet treng, er det veg og bane. Frå eit samla Vestland vil ein få ferjefri E39 som svar om ein spør. Rogfast og Hordfast vil vera det viktigaste samferdsletiltaket langs vestlandskysten vår. Prosjektet vil syta for at næringslivet vert konkurransedyktig, og me sikrar arbeidsplassane våre.

Regjeringa har faktisk teke i bruk heile fargepaletten for å sikra eit levedyktig næringsliv. Det vil me ha meir av, og det får me meir av med den sitjande regjeringa til rors. Me skal kort og godt gjera meir av det som me ser verkar. Høgre skal halda fram med det prosjektet me har starta: Me skal halda fram med å modernisera og effektivisera Noreg dei neste fire åra.

Atle Simonsen (FrP) [11:26:21]: Jeg er fra oljefylket Rogaland, og jeg er født og oppvokst på Tananger i Sola kommune, et av fødestedene til det norske oljeeventyret. Jeg gikk på skole omtrent det en eiendomsmegler ville kalt et steinkast unna noen av landets største hovedkontorer og oljebaser. Når man har vokst opp et sted og i en kommune der 85 pst. av alle jobber er knyttet til olje- og gassindustrien, og sett hva det gjør med et lite lokalsamfunn, må jeg si at det har vært både frustrerende og overraskende å følge debatten som har gått om denne næringen i valgkampen. Norsk olje og gass finansierer dagens forskning på fornybare energikilder i tillegg til skoler, sykehus, rettsvesen, forsvar, eldreomsorg og alt annet vi nordmenn eier i fellesskap.

Vi skal også satse på andre lønnsomme næringer, og vi skal hjelpe alle som vil skape jobber, men vi får ikke et grønt skifte med en rød bunnlinje. Gjennom valgkampen har det likevel ikke manglet på dyre valgløfter fra partier som ønsker å avslutte oljeeventyret. Disse partiene har et forklaringsproblem når de vil kutte i Norges viktigste inntektskilde uten å ha et levedyktig alternativ. De trenger nemlig vår politikk for å ha råd til sin egen. Verdiskapingen per ansatt i oljenæringen er på hele 7 mill. kr per årsverk. Gjennomsnittet for alle andre næringer er 830 000 kr. Uansett hvor kreative regnestykker man lager, er resultatet klart. Norge blir et fattigere land med mindre velferd og mindre velstand uten oljenæringen. Oljen og gassen vil ikke vare evig, men Norge bør være det aller siste landet som skrur av lysene så lenge det er en etterspørsel. Det internasjonale energibyrået skriver i sin vurdering av den norske energipolitikken:

«Norge bør fortsette sin politikk med å utvikle olje- og gassressursene, både fordi olje- og gassektoren betyr mye økonomisk, det produseres med relativt

lave utslipp og den er viktig for Europas forsynings-sikkerhet.»

Selv i 2-gradersscenarioet er det behov for 70 millioner fat olje hver eneste dag. Hvor skal denne oljen komme fra? Hvis investeringene går ned i OECD-landene, som Norge, vil mye mer av framtidens olje komme fra Russland, Saudi-Arabia og Afrika, og de har langt høyere utslipp. Da er spørsmålet om det er Norge eller disse landene som skal ta del i denne verdiskapingen. Jeg og Fremskrittspartiet er klare på hva vi mener. Johan Sverdrup-feltet vil bli Norges neste gullgruve. Den kan produsere lønnsomt med en oljepris på under 20 dollar fatet og med kun 5 pst. av utslippene sammenlignet med oljebransjen globalt. Da blir hele debatten med respekt å melde helt meningsløs i et klimaperspektiv. Debatten om vi fortsatt skal ha oljenæring i Norge, blir helt meningsløs. Storbritannia er det landet i Europa som har kuttet utslippene mest. Det har de gjort fordi de har erstattet forurensende kullkraft med norsk gass. Det å stenge norsk sokkel så lenge behovet er der, og før det er tomt for olje og gass, vil øke utslippene og gjøre Norge fattigere. Det blir som å rive i stykker et Flax-lodd når man akkurat har skrapet seg fram til førstepremien.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:29:37]: Det er 16 år siden norsk skole fikk sin aha-opplevelse. I 2001 viste internasjonale sammenligninger at norske elever hadde svake ferdigheter i basisfagene. Det ble starten på en snuoperasjon i skolen. Mot noen protester innførte Høyre nasjonale prøver, opptakskrav til lærerutdanningen, tydelige læringsmål og en klar prioritering av grunnleggende ferdigheter. Overbevisningen vår da – og overbevisningen vår nå – er at det er kunnskap i skolen som gir elevene de verktøyene de trenger for å lykkes resten av livet.

Andre partier har brukt mye tid på å diskutere hva elever skal gjøre i skolefritiden. Vi har gjort mye for å sikre at elevene lærer mer i skoletiden. Det er veldig fristende å bruke mer ressurser på alt, men Høyre skal være kompromissløs på å prioritere innholdet i skolen. Det aller viktigste har vært den store satsingen på gode lærere med faglig tyngde. Regjeringens lærerløft vil gi – og det gir – allerede resultater.

Men vi vet dessverre at fortsatt er en seks år gammel gutt som begynner på skolen, for avhengig av hvilken skole han går på, hvilken kommune han havner i, hvilket kjønn han har, og ikke minst hvor mange bøker foreldrene har i bokhyllen. For mange elever blir hengende etter tidlig i skoleløpet. Resultatet er at de faller fra i vide-regående, og at sosiale forskjeller reproduseres.

Høyre har i Osloskolen vist at vi kan lykkes med å heve alle elever, uavhengig av bakgrunn, dersom vi arbeider målrettet og starter tidlig. Og nå varsler vi en stor

og ny systematisk satsing på tidlig innsats. Vi vil utdanne flere tusen begynnereksperter i intensivopplæring til elever som trenger ekstra hjelp på småtrinnet. Vi skal reformere spesialundervisningen og satse på språkarbeid i barnehagen.

Gode resultater kommer ikke av seg selv. Det er avgjørende å ha en konsekvent skolepolitikk over tid. Man må skape en kultur for læring og prioritere det som gjør at elevene lærer aller mest. Og det er forskjell på partier i denne sal. Det er f.eks. bekymringsfullt når Arbeiderparti-styrte kommuner som Oslo fjerner obligatoriske kartleggingsprøver, fjerner krav om å prioritere grunnleggende ferdigheter og fjerner obligatorisk språkkartlegging i barnehagen.

Politikere som ikke reelt sett evner å prioritere kunnskap når det teller, risikerer å skape en forskjellsskole der tilfeldighetene avgjør hvilke muligheter barn har resten av livet. For ja, noen barn kommer til skolebenken med større og tyngre bagasje hjemmefra enn andre, men en god kunnskapsskole evner å løfte de tunge sekene fra skuldrene deres og gi dem muligheter. La det være ingen tvil: Høyre skal være garantisten for en slik skole.

Magne Rømmetveit hadde her teke over presidentplassen.

Øystein Langholm Hansen (A) [11:32:37]: I trontalen på mandag ble det fra regjeringens side beskrevet et Norge der velferden vår i stor grad er bygd gjennom borgernes holdninger, eller som kongen sa:

«Det skyldes våre holdninger, den tillit vi har til hverandre.»

Dette er det vanskelig å være uenig i – tvert imot. Spørsmålet er: Hvordan har vi oppnådd denne tilliten, og hvorfor er både den og våre holdninger så spesielle for de nordiske land, spesielt for Norge?

Disse holdningene eksisterer i form av kultur. Kultur bygges over lang, lang tid, men rives utrolig fort ned. Her er jeg ved poenget i mitt innlegg. Arven etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering er at de er i ferd med å rive ned den tilliten og de holdningene de selv skryter av. Det gjør regjeringen ved å fremme en politikk som reverserer vedtak som er gjort i tidligere storting, og jeg skal gi to eksempler som jeg mener vil ødelegge norsk arbeidsliv slik vi har kjent det, dersom de får virke sammen over tid.

Innføringen av mer midlertidighet i arbeidslivet, kombinert med fjerningen av kollektiv søksmålsrett, vil øke usikkerheten for arbeidstagerne og vil også senke både produktivitet og innovasjon i næringslivet. Utstrakt bruk av bemanningsbyråer vil akselerere denne utviklingen.

Vi har mange arbeidsinnvandrere i Norge, og jeg har truffet mange av dem i mitt forrige virke i LO og i valgkampen i Rogaland. Det er flotte mennesker og dyktige arbeidstagerne som vi har bruk for i framtiden, men mange av dem blir presset av useriøse arbeidsgivere, og de blir nektet å organisere seg, med kun et underbemannet arbeidstilsyn til å gripe inn. Mange av dem som er blitt arbeidsledige gjennom de siste årenes krise på Sør-Vestlandet, blir nå hentet inn igjen til samme arbeidsgiver, men med en langt løsere tilknytning til bedriften de kom fra. Dette er en utvikling som fører til en situasjon der seriøse arbeidsgivere blir utkonkurrert. Dette har vi spesielt sett i byggebransjen, men vi blir også kontaktet av ansatte i selskaper i olje- og gassbransjen og andre bransjer. Jeg finner ingen vilje hos regjeringen til å ta tak i dette, og Arbeiderpartiet har foreslått mange tiltak på dette området – som så å si konsekvent er blitt nedstemt av regjeringspartiene.

Vi har en endret parlamentarisk situasjon i Stortinget, der et flertall ønsker trygge, faste stillinger og et godt arbeidsliv. Det vil forhåpentligvis gjøre at våre forslag vil få gjennomslag, til beste for både land og befolkning. Arbeiderpartiet vil ha trygghet i arbeid og trygghet for arbeid – for Norge kan bedre.

Presidenten: Neste talar er Svein Roald Hansen.

Svein Roald Hansen (A) (fra salen): Jeg må vente, president.

Presidenten: Svein Roald Hansen må venta. Då er neste talar Freddy André Øvstegård.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:36:15]: Mange barn og unge blir utsatt for omsorgssvikt, overgrep og vold. Dette er blant de mest sårbare barna i samfunnet vårt, og de er helt avhengige av vår hjelp. De er avhengige av voksne rundt seg som ser dem, og av et profesjonelt tilbud med dyktige og kompetente pedagoger og fagansatte. Barna må møtes med et tilbud preget av stabilitet, forutsigbarhet, faglighet og trygghet.

For mange er barnevernet den hjelpen de trenger. I barnevernet jobber det mange dyktige ildsjeler som setter barna først og ofrer mye. Men hvilke rammer legger vi som folkevalgte for det arbeidet?

Den siste tiden er det blitt avslørt at millioner av kroner strømmer ut av norsk barnevern og går til å bygge formue for noen få, i stedet for at pengene i sin helhet brukes til å skape trygghet for barna. De samlede kjøpene fra stat og kommune av barnevernstjenester utgjorde i 2016 hele 2,9 mrd. kr. Det er en økning på 24 pst. fra 2013.

Halvparten av de 20 selskapene som hadde høyest inntekter i fjor, eies av fem store konserner med en sam-

let omsetning på totalt 3,2 mrd. kr. Det er blitt avdekket at fire av de konsernene kontrolleres av utenlandske investerings- og oppkjøpsfond. Kommersielle aktører har gjennom anbudsregimet i barnevernet tatt over stadig større deler av tjenesten.

Det er et paradoks at kommersielle selskaper tar stadig større plass i sårbare barns liv: barn med livssituasjoner som krever skreddersøm. Det er en fundamental forskjell på tjenester man kjøper som privatperson, og velferdstjenester. Et barn som blir utsatt for sviktende oppfølging på grunn av manglende eller lite kompetent personale, oppnår ikke samme effekt av å klage på tjenesten som man kan gjøre i andre deler av livet. Barnevern er ikke egnet for markedsretting på linje med hotelldrift. Velferdsstatens inkluderende prinsipp skiller seg fra markedets ekskluderende prinsipp.

Derfor fremmer jeg med flere et representantforslag som skal sikre et trygt barnevern. Anbudsregimet må endres så kvalitet, kompetanse og bemanning alltid går først, der ideelle aktører får en styrket posisjon på bekostning av kommersielle, og vi må få en endring av lovverket, slik at fellesskapets penger i sin helhet går til å bedre tilbudet for barna og ikke til privat berikelse.

Jeg håper at flere slutter seg til vårt forslag og velger omsorg foran omsetning.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:39:20]: Noen barn og ungdom i Norge har det ikke bra. Vi skal ikke lenger unna denne bygningen enn noen steinkast før vi er på Grønland, et område i Oslo der nylige analyser viser at 60 pst. av barna vokser opp i fattigdom. Barn som bor der, har skolerestultater som er blant de svakeste i Oslo.

Avisene har gjennom sommeren og høsten fortalt historier om vold og trusler på enkelte videregående skoler i Oslo. Volden på enkelte skoler handler om utenforskap og sosiale forskjeller. Dette er utfordringer som også gjelder andre steder i landet. Vi må ha en klar strategi for å sørge for at barn og ungdom lykkes i skolen og kvalifiserer seg til arbeid. Deltar en i arbeidslivet, vil en som oftest kunne forsørge seg selv og sin familie og unngå å havne i fattigdom.

Å ha en jobb og egen inntekt er derfor avgjørende for at en skal kunne leve det livet en selv ønsker. Derfor har byrådet i Oslo innført gratis kjernetid i barnehagen, gratis aktivitetsskole og ansatt flere lærere på de nederste alderstrinnene. Slik får vi større mulighet til å følge opp skoleelevene som sliter. Vi kvalifiserer elevene til deres egen framtid.

Alle skal ha samme mulighet til å leve forskjellig liv, uansett hvor i landet en bor. Plassen vi bor på, er viktig for oss alle. Det betyr noe for hva slags nabolag vi vokser opp i, at vi føler oss trygge der vi bor. Nylig forskning peker på at å vokse opp i et område med mange naboer

som har dårlige levekår, kan redusere livssjansene. Utsatte nabolag kan altså være med på å bidra til reproduksjon av sosial ulikhet. Arbeiderpartiet mener at vi sammen med tiltakene for tidlig innsats som jeg allerede har nevnt, må ha en ekstra innsats som områdeløft i utsatte nabolag. Dette har vi bidratt til både i Groruddalen og Oslo sør.

I valgkampen valfartet statsrådene til Oslo sør, åpenbart for å vise at de tar bydelens utfordringer på alvor. Men det er i morgen det gjelder. Da vil vi se om det bare var fagre ord, eller om regjeringen nå viser handlekraft i nabolag som trenger det.

Mani Hussaini (A) [11:42:07]: Det viktigste for Norge må være det viktigste i politikken. Norge skal være et land med små forskjeller og store muligheter for alle. Det er viktig fordi det er rettferdig, og det er solidarisk. Hvert eneste menneske som bor i landet vårt, skal kunne være den de vil, gjøre det de vil, og bli det de vil.

Det er veldig mye som er bra i Norge, men vi har også mye å ta tak i. Norge kan bedre. Vi lever i et land der den vanligste dødsårsaken blant unge gutter er selvmord. Vi lever i et land der dobbelt så mange kvinner som menn blir utsatt for hets når de ytrer sine meninger og deltar i samfunnsdebatten. Vi lever i et land der barn og unge med innvandrerforeldre ikke føler seg norske nok for Norge og heller ikke føler seg hjemme i foreldrenes innvandremiljøer. Vi lever i et land der altfor mange ungdommer verken står i jobb eller i utdanning.

Norge er ikke på sitt beste når mennesker diskrimineres for den de er. Norge er ikke på sitt beste når folk faller utenfor. I juni i fjor la regjeringen fram en handlingsplan for lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønnede. Det er synd at regjeringen har laget en lite forpliktende plan med svake virkemidler, liten gjennomføringsvilje og lite penger. Norge kan bedre.

Norge er ikke på sitt beste når mennesker trues, hetses og skremmes fra å ytre sine meninger og delta i samfunnsdebatten, der unge kvinner som deltar i samfunnsdebatten, utsettes for grove trusler, og der mennesker med innvandrerbakgrunn hetses. Regjeringen har dessverre ingen vilje til å gjøre noe med det. Det kan ikke være sånn at mennesker ikke tør å ytre sine meninger eller delta i samfunnsdebatten fordi de er redde, redde for hva som skjer hvis de deltar i demokratiet. Sånn kan det ikke være i Norge.

Norge er på sitt beste når det er et land med små forskjeller og store muligheter. Norge blir ikke bedre når forskjellene øker, når tilliten mennesker imellom svekkes, eller når avstanden blir større. Derfor skal Arbeiderpartiet de neste fire årene fortsette å gjøre det vi har gjort i 130 år. Vi skal gjøre forskjellene mindre og tilliten

større. Slik skaper vi Norge på sitt beste – et land der alle er med.

Frida Melvær (H) [11:45:13]: Det er godt å vite at Norge vert opplevd som eit trygt og godt land å bu i. Heile 94 pst. av befolkninga opplever nærområdet sitt som trygt å ferdast i. Over 80 pst. har svært eller ganske stor grad av tillit til politiet. Fleire sentrale mål for tenesteproduksjonen i politiet har synt positiv utvikling dei seinare åra, og dette skjer samstundes som etaten er inne i ein svært omfattande omstillingsprosess.

Som tidlegare ordførar har eg fått høve til å følge arbeidet med nærpolitireforma i Vest politidistrikt tett. Basert på erfaringane mine har eg berre positivt å seie om det arbeidet så langt: god og effektiv oppfølging, tett dialog og eit oppriktig ønske om å skape det nærpolitiet som er vedteke av Stortinget.

Det ligg føre ei gjensidig forståing av og respekt for at ein er avhengig av eit tett samarbeid mellom kommunane og politiet for å løyse viktige samfunnsutfordringar framover. Ein er langt frå i mål med reforma, men eg ser med optimisme på det vidare arbeidet.

Som eit døme på kor viktig dette tverretatlege samarbeidet er, vil eg trekkje fram ei sak frå mitt eige heimfylke. Kommunane og helseføretaket i Sogn og Fjordane har gått i lag om å etablere eit felles overgrepsmottak der både vald i nære relasjonar og SO-saker vert tekne hand om. Etableringa har medført at talet på saker har auka vesentleg, ikkje minst talet på saker som vert melde til politiet.

Temaet er framleis tabubelagt, og mørketala er dessverre store. Difor må denne auken sjåast på som positiv. Menneske i svært sårbar og kritiske situasjonar har fått ein stad å vende seg. Tryggleiken det gjev å verte teke vare på av eit profesjonelt og fagleg kompetent helsepersonell i nært samarbeid med politiet og rettsapparatet, gjer terskelen for å ta kontakt lågare.

Ingen skal behøve å frykte sine næraste. Vald og trugslar frå nære familiemedlemmer er ei stor belastning for den det gjeld, og for samfunnet. Vald i nære relasjonar er eit samfunnsproblem, det er ikkje ei privatsak. Alle som står i ein slik krevjande situasjon, skal ha rett til å kjenne seg trygge på at dette er noko det offentlege har kompetanse på og tek på alvor.

For å løyse krevjande samfunnsutfordringar er kvar etat nøydd til å vere god på fagfeltet sitt og samstundes alltid ha evne til å arbeide på tvers og sjå heilskapen. Høgres politikk tek opp i seg den tenkinga, og det gjer meg trygg på at folk òg i framtida vil oppleve Norge som eit varetakande, trygt og godt land å bu i.

Kristian Tonning Riise (H) [11:48:23]: For Høyre handler distriktpolitikk om å skape et best mulig grunnlag for vekst og verdiskaping over hele landet, om

å legge til rette for lokalsamfunn med skaperkraft og vekstkraft.

Er det én ting vi vet, er det at samfunnet vårt er i kontinuerlig endring, enten vi politikere liker endringene eller ikke. Å stritte imot endringer fører ikke til at samfunnet vårt forblir slik som det er i dag. Det medfører kun at vår evne til å tilpasse oss de endringene som skjer, blir mindre – for ikke å si vår mulighet til å utnytte dem til det positive.

I mange debatter denne høsten har man kunnet få inntrykk av at det mest distriktsvennlige en kan gjøre i Norge, er ikke å ville endre på noe som helst. Det er jeg sterkt uenig i. I motsetning til Senterpartiet tror jeg ikke det er slik at modernisering og utvikling er bypolitikk, mens stillstand er distriktpolitikk. Nei, jeg mener tvert imot at evne og vilje til omstilling er forutsetningen for å kunne lykkes med distriktpolitikken.

Det er god distriktpolitikk når vi erstatter husleie for et tomt lensmannskontor med operativt politi ute blant folk. Det er god distriktpolitikk når vi binder by og land sammen ved å investere mer i vei og jernbane enn det noen har gjort før oss. Det er god distriktpolitikk når vi tar lokaldemokratiets side i de fleste saker der det er innsigelse mot lokale planer. Ja, det er god distriktpolitikk når vi bygger sterkere distriktskommuner med fagmiljøer som det er attraktivt å søke jobb i, og som leverer bedre tjenester til innbyggerne.

Utviklingen de siste årene viser at distriktpolitikken under borgerlig styre har vært vellykket. Ledigheten er lav i samtlige distriktsfylker. I Hedmark, Oppland, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms har den ikke vært lavere siden før finanskrisen i 2008. Inntektsutviklingen til bøndene er styrket, og det legges ned færre gårdsbruk enn sist Senterpartiet satt i regjering. Responstiden i politiet er styrket, og oppklaringsprosenten er økt. Lønnsomheten i næringslivet er bedre. Reiselivet har hatt rekordvekst tre år på rad. 2016 var det beste året innen skogbruk siden 1989.

Distriktpolitikk handler ikke om å tviholde på gårsdagens løsninger og strukturer, det handler om å se mulighetene. Den viktigste utfordringen for distriktene er store avstander. Derfor gjennomfører vi tidenes satsing på samferdsel. Det betyr nye muligheter i Distrikts-Norge når avstandene mellom folk reduseres og varer og tjenester kommer fortere fram dit det skal. Det betyr nye muligheter når vi kutter i skatter og kostnader for små og mellomstore bedrifter. Det mener jeg er en mye mer offensiv politikk – ja en mye bedre distriktpolitikk – enn å stritte imot alle endringer.

Ivar Odnes (Sp) [11:51:40]: Vi er valde av folket til å styra landet dei neste fire åra. Folket har gjeve oss eit tilitsvotum for at denne salen skal sikra eit framleis godt

og inkluderande demokrati, som skal leggja til rette for verdiskaping og utvikling som gjev vår generasjon og komande generasjonar eit samfunn som er godt å leva og veksa opp i.

Vårt demokrati er bygt på dei folkevalde nivåa kommuner, fylke og storting, og det er viktig at desse tre nivåa spelar godt saman. Dette er avhengig av tillit mellom dei tre nivåa. Den siste perioden har denne tilliten vore sett på prøve. Med ein motivasjon om at alt skal verta så mykje betre med store kommunar og fylke, sette kommunalministeren og regjeringa i gang eit arbeid med å samla kommunane til så få som mogleg og fylkeskommunane til om lag ti. Senterpartiet er ikkje imot samanslåingar, men vi er imot bruk av tvang, særleg når målet er – og hensikta med samanslåinga har vore – så utydeleg og skiftande etter som argumentasjonen har måtta endrast undervegs. No har Senterpartiet føreslått å oppheva tvangssamanslåing der kommunar og fylke ikkje ønskjer den konstruksjonen som dei er pålagde.

I mitt fylke, Oppland, vart det ingen kommunesamanslåingar, heller ikkje i Hedmark fylke. Dette er mykje fordi folk sa nei i folkeavstemmingar, og kommunistyrtta seg etter dette. Dette er demokrati. Folket har talt, og ein som er folkevald, er folkets tenar og lyttar til folket.

Eg må seia meg einig med representanten Gahr Støre, som i går kalla regionreforma eit «makkverk». Det er vanskeleg å sjå at eit fylke som vert langt større enn Danmark i areal, skal gjera den konstruksjonen så mykje betre enn dagens Hedmark og Oppland.

30 mill. kr er utbetalt til dei to fylka for å dekkja samanslåingskostnadene. Dette er 10 mill. kr meir enn kommunar innanfor ulvesona fekk for å akseptera regjeringas og stortingsfleirtalets vedtak i ulveforvaltninga sist år. Å kasta sylvskilling til folket for at dei skal godta å verta oversett, overprøvde og overkøyrde, er ikkje nokon god måte å driva eit demokrati på. Dette er i alle fall ikkje Senterpartiets måte å gjera det på. Senterpartiet har tru på heile landet, difor vil vi byggja opp om dei folkevalde nivåa med respekt for at det er i kommunar og fylke ein kjenner best korleis ein skal verka for innbyggjarane sine. Det er ut frå desse klare ønska ein må ta imot fleire oppgåver og meir ansvar, men når staten ikkje vil gje frå seg meir enn at ordføraren skal få lov til å via folk, vert dette ei meiningslaus og lite tillitsskapande reform.

Tuva Moflag (A) [11:54:58]: Mange har debattert hvordan vi de neste fire årene legger grunnlaget for et bærekraftig velferdssamfunn, men hva er det egentlig som gjør en stat bærekraftig? Vi må la stigen stå til dem som kommer etter oss.

For å sikre en velferdsstat for våre barn og barnebarn som er i bedre stand, må vi satse på velferdsstaten, ikke bygge den ned. Vi må satse på kvalitet i barnehagen, med nok voksne som har riktig kompetanse. Tidlig innsats starter i barnehagen, på helsestasjonen og i svangerskapet.

Vi trenger flere lærere i skolen. Når barna får en god start, har de større grunnlag for å lykkes senere i livet. Lykkes man i skolen, er sjansen stor for å lykkes i arbeidslivet.

Det som kanskje er minst bærekraftig i dagens samfunn, er det store frafallet i norsk skole. En av fire fullfører ikke videregående opplæring. Tallene er katastrofale; for yrkesfagene er tallene enda dystre.

I tiden framover blir handlingsrommet mindre. En mer moderat oljepengebruk er avgjørende for en bærekraftig velferdsstat. Vi trenger innovasjon i offentlig sektor som kommer neste generasjon til gode. Ran av folks oppsparte pensjon er ikke innovasjon, privat berikelse i barnevernet er ikke innovasjon – Norge kan bedre.

Nå må vi bruke fellesskapets penger på tjenestene som ruster oss for fremtiden. Vi må investere i skole og helse for å styrke velferdsstaten. Dessverre har regjeringen stemt ned Arbeiderpartiets forslag om fysisk aktivitet i skolen, et enkelt skolemåltid, kunnskap om psykisk helse i skolen og en skolehelsetjeneste der helsesøster alltid er tilgjengelig. Investering i ungene våre gir bedre avkastning enn skattelette til dem som har aller mest fra før. En bærekraftig velferdsstat handler om å la stigen stå til dem som kommer etter oss.

Høyres parlamentariske leder tegner et kunstig skille mellom dem som lever av statsbudsjettet, og dem som leverer til inntektssiden av statsbudsjettet. Er det slik at barna i offentlige barnehager lever av statsbudsjettet, mens eiere av private barnehager med millionutbytte er leverandører til budsjettet? Er det å investere i barns framtid en utgift, mens store overføringer rett fra statsbudsjettet til eiernes bankkonto å anse som en inntekt? Det hadde vært nyttig om Høyre kunne hente fram kalkulatoren og avklare hva som er mest bærekraftig.

Himanshu Gulati (FrP) [11:58:10]: Forandring er ofte upopulært. Det har ikke minst den politiske debatten rundt endringene i politiet vist. Nettopp da er det viktig å huske hvorfor vi gjør det vi nå gjør.

22. juli 2011 avdekket store svakheter og store svikter i Politi- og Beredskaps-Norge. Tragedien som utartet seg denne dagen, og den etterfølgende Gjørvi-kommisjonen viste oss at norsk politi ikke besto testen, og at vi ikke var godt nok forberedt på en slik hendelse. Det gjelder helikopterberedskap, båttransport, hva operativt mannskap skulle gjøre, og ikke minst store problemer med ledelseskultur og ansvarspulverisering. Norsk politi og

Norge var ikke godt nok forberedt på å kunne ivareta innbyggernes sikkerhet den gang, og ikke å gjøre endringer i Politi-Norge var derfor ikke et alternativ. Dette er et perspektiv som dessverre ofte glemmes når vi i dag tar debatten om endringene som er gjort for å løfte politiet og løfte den operative beredskapen. Dette arbeidet startet gjennom Politianalysen, som forrige regjeringen bestilte, men som denne regjeringen i stor grad har implementert.

Vår viktigste jobb som valgte ledere er å ivareta innbyggernes trygghet. Vi har de siste årene opplevd terrorangrep i mange av de europeiske byene som vi er vant til å se på som våre egne hjem. Terror har gått fra å være noe som skjedde langt unna oss, til å banke på vår egen dør. Vi må derfor sørge for at politiet, sikkerhetstjenestene og andre relevante etater har de ressursene de trenger for å være i stand til å forhindre uønskede hendelser, men også å ivareta folks trygghet dersom noe skjer. Dette handler også om bevæpning av politiet.

Det kan fra flere av motstanderne av generell bevæpning nesten virke som om politiet skal bære våpen fordi det ser kult ut, men det er jo ikke det det handler om. Dette handler om at politiet skal gjøres i stand til å beskytte innbyggerne dersom noe skjer. Vi lever i en truslesituasjon hvor PST sier at terrorangrep i Norge er sannsynlig. Vi lever i en situasjon hvor noen av våre naboland har opplevd terrorangrep i nyere tid. Vi har også sett forsøk på terror i Norge. Da er det et tankekors at selv på landets største knutepunkt, Oslo lufthavn Gardermoen, har ikke Stortinget gitt politiet lov til å bære våpen i tilfelle noe skulle skje, til tross for at flyplasser har vært terrormål i flere europeiske land.

Å lukke øynene for at verden rundt oss har forandret seg, er en farlig vei å gå. Regjeringen har gjort mye på feltet for å øke beredskapen: Tre nye politihelikoptre er bestilt, PST og andre etater er styrket, 63 politibiler rulles ut nå i høst, og vi har sett at halvparten av dem som blir uteksaminert fra Politihøgskolen i år, allerede har fått jobb. Politireformen ser vi nå begynner å gi resultater.

Vi er i dag bedre stilt til å ivareta det norske folks trygghet enn det vi var for noen år tilbake. Men dette er en kontinuerlig jobb, og den er langt ifra over.

Torill Eidsheim (H) [12:01:34]: «Vi er privilegerte som får vokse opp, arbeide, få barn og bli gamle i Norge», sa Hans Majestet i trontalen. Dette bør vi aldri gløyme.

«Åtte år med en borgerlig regjering vil endre det norske samfunnet på en rekke områder», skreiv Madssen i LO-Aktuelt like etter valet. Han skreiv også:

«Kommune- og regionsreformen og politireformen vil bli videreført. Formuesskatten blir ytterligere kuttet. Det vil fortsatt være en generell adgang til midlertidige ansettelser.»

Ja, det vil bli gjennomført endringer, og valresultatet viste at folket meiner reformer og endringer framleis er nødvendig. Regjeringa har tatt ansvar og sett i gang desse nødvendige reformene – endringer: ja, men eit kaldt samfunn: nei.

Høgre vil ta vare på Noreg som verdas beste land å bu i. Vi verdset enkeltmennesket, og vi har tru på at kvar og ein best kan skape sitt eige, lykkelege liv dersom ein får moglegheit til det.

Ei av våre høgast prioriterte oppgåver i regjering har vore å betre rusomsorga. Vi har auka behandlingsskapasiteten, ventetida har gått ned, og vi har gjort det mogleg at rusavhengige sjølve skal få lov til å velje kvar dei ønskjer behandling. Men vi er ikkje på nokon måte i mål, vi er nøydd til å tenkje nytt, og vi må gjere meir for å hjelpe, ikkje straffe. Difor meiner vi i Høgre at straffelova bør endrast på dette punktet.

I Høgre verdset vi òg å vere annleis, og vi ønskjer å kjempe mot utanforskap. Vi har tru på ein sterk, men avgrensa stat som faktisk gir rom for mangfald, og som set grenser for kva som er politikk. Det offentlege vil aldri kunne erstatte, og bør heller aldri erstatte, det personlege og sosiale ansvaret vi alle har som medmenneske. Å vere annleis er ikkje negativt, det er positivt, og mangfald er sunt.

I Høgre verdset vi òg arbeid, både for å utjamne forskjellar og for at vi skal kunne betale for velferda. Vi forstår at nødvendig omstilling kostar, og at gode intensjonar også må finansierast.

Noreg treng ein stat som legg forholda til rette for eit moderne, endringsvillig næringsliv, som gir landet vårt eit konkurransefortrinn, og som sikrar berekraftig velferd.

Silje Hjemdal (FrP) [12:04:44]: Jeg er utrolig stolt over at velgerne har gitt Fremskrittspartiet og de ikke-sosialistiske partiene fornyet tillit. Med det ønsker jeg å si tusen takk til alle dem der hjemme som benyttet seg av vår fantastiske stemmerett.

Velgerne var veldig klare på at de ikke ønsket 15 mrd. kr i skatteøkning, de ville ikke ha en gjeninnføring av f.eks. arveavgiften. Det betyr at velgerne er fornøyd med at vi styrer landet på en trygg og forsvarlig måte. Fremskrittspartiet og Høyre med samarbeidspartier har levert på en rekke områder, bl.a. kan vi trekke fram at vi fjernet nettopp arveavgiften. Det at vi har redusert avkortingene for pensjonister, har betydd mye for dem det faktisk gjelder. Ikke minst har vi redusert helsekøene, nettopp fordi vi har tenkt nytt, vi har åpnet for fritt brukervalg, og ikke minst har vi også sluppet til de private aktørene – og konkurranse mener Fremskrittspartiet er sunt.

Jeg er også veldig stolt av at vi har en regjering som anerkjenner Norges viktigste næring, nemlig olje og gass. Det kjenner jeg godt til, jeg som er fra Hordaland og vet hvor mange arbeidsplasser og velferdskroner som blir skapt i denne industrien. Så jeg synes det er utrolig kjekt at vi har ministre som er så klare på viktigheten av denne næringen – at den skal spille en viktig rolle også i framtiden.

Det er selvfølgelig sånn at vi i mitt hjemfylke setter utrolig stor pris på at vi har en samferdselsminister som har levert på E39, som er utrolig viktig for et kystmenneske som meg og mange andre – det at man nettopp har samferdselsprosjekter som legger til rette for god samfunnsøkonomi, men også det at man kan skape verdier i distriktet, at folk kan komme seg til og fra på en enkel måte.

Sist, men ikke minst må jeg si at jeg gleder meg til rollen som stortingsrepresentant og å få muligheten til å være en ombudskvinne, ikke minst for alle de barn og unge der ute som trenger en stemme på tinget.

Cecilie Myrseth (A) [12:08:08]: Langs hele norskekysten finner vi samme historie: Havet gir folk mat og arbeid. Fra fjord til bord går det et ubrytelig bånd.

I Nord-Norge har vi alltid levd av havet, som i generasjoner har gitt oss store verdier – og det gir oss store verdier. Ja, det gir til og med mye penger i lomma til ungene som skjærer torsketunger. På restauranter og i de mange hjem verden over spises det hver dag 37 millioner måltider med norsk sjømat. Tenk det: hver dag, verden over. Inntektene fra sjømaten er det som i veldig stor grad vil gi oss velferd i framtiden.

Skal fiskeripolitikken ha legitimitet, må den også ha folk langs kysten som heier. Kysten heiet ikke da denne regjeringen, som nå står svakere enn noen gang, ønsket å fjerne pliktordningen for trålerne. De ble det som vi på nordnorsk kaller «lynings». Kysten gjorde motstand, satte foten ned, regjeringen måtte trekke saken. For fisken tilhører fellesskapet og skal skape arbeidsplasser langs kysten og lys i husene.

Vi må tenke folk og samfunn først, styrke båndet mellom hav og land – ikke bryte det. Vi må tenke på ringvirkninger og arbeidsplasser, unger som skjærer tunge, voksne som fileterer, salter, laster og lossere – politikk for å bruke mer av fisken, politikk for å bruke mer av havets arter.

Torsken var vårt første store eksportprodukt. Fortsatt er sjømat det. Det går en linje fra vikingenes handel i Europa til Polar Algae i Hammerfest, som bruker tang og tare til dyrefôr, kosmetikk og medisiner.

For noen uker siden var jeg jurymedlem i en kokkekonkurranse i Tromsø. Temaet var framtidsmat, og ingrediensene var rognkjeks og sukkertang. Rognkjeks

brukes i dag som renseskål mot lakselus, for dem som lurte.

I Havboka skriver Morten Strøksnes at å få napp rommer «følelsen av at nesten hva som helst kan komme opp fra dypet».

Det er ikke sikkert vi skal spise rognkjeks i framtiden, men vi trenger forskning og innovasjon, nye tanker og ideer. Vi trenger et verdiskapingsprogram for havet. Vi må bruke kunnskapen og historien vår til å fiske etter nye bærekraftige muligheter i havet, men også for å sikre at det kommer kystfolket til gode. For skal fisken gi mest mulig tilbake til lokalsamfunnene, må utgangspunktet være at fisken eier vi i fellesskap.

Arne Nævra (SV) [12:11:24]: I mitt innlegg i går beskrev jeg hvorfor klimaendringene bekymrer meg. Et annet utviklingstrekk som har gjort meg bekymret – etter å ha observert norsk forvaltning over tid, etter utallige reiser rundt i landet – er utbygging, oppdeling og nedbygging av natur. Det er nettopp dette som har ført til at rundt halvparten av verdens dyrebestander har forsvunnet i løpet av 40 år. Bildet er det samme i Norge. Rundt en femdel av alle vurderte arter er nå rødlistet her i landet.

I trontalen het det vakkert:

«Regjeringen vil sikre at det samfunnet vi overleverer til våre barn, er i enda bedre forfatning enn det vi overtok fra våre foreldre.»

Gjelder ikke dette også naturen?

Kortsiktige arealdisponeringer gjør at menneskenes virksomhet spiser seg inn i norsk natur i et skremmende tempo. Det er den liberale utbyggingsiveren til den sittende regjeringen som ligger bak dette. De har tatt farlige grep i sin fireårsperiode. Veldig raskt overførte de planavdelingen fra daværende Miljøverndepartementet, og dermed behandlingen av innsigelsessaker, til Kommunaldepartementet, og det ble sendt ut et myndig rundskriv fra kommunalministeren til bl.a. fylkesmannen om å legge inn færre innsigelser på ulike planer. I folkelig språk betyr det færre betenkeligheter, advarsler eller påpekinger av brudd på lover og forskrifter. Dette var også et av statsministerens mantraer ved regjeringsskiftet i 2013.

Det blir mer og mer fritt fram for utbygging, mens de naturfaglige vurderingene kommer i andre eller siste rekke. Jeg har sett mange eksempler på hva dette har ført til, ikke minst i mitt fylke, i Buskerud. Det skal jeg love flere statsråder å komme tilbake til.

Men listen over regjeringens elendige naturvernholdning er lang. De har stoppet planene om nasjonalparker i nord, og flere av de siste vassdragene er bestemt regulert. Ja, i energimeldingen ble det til og med åpnet for mulig konsesjonsbehandling av vernede vassdrag i

spesielle tilfeller. Stortinget har bestemt at 10 pst. av skogen skal vernes. Det er bra. Det vil ta ufattelig lang tid med regjeringens vernehastighet og lave opptrappings-takt i budsjettene. Samtidig har regjeringen igjen gitt mulighet for subsidiering av skogsbilveier inn i de få lommene av villmark som vi har igjen. Disse områdene har vært vernet av seg selv på grunn av utilgjengelighet. Nå skal de sannelig min hatt ta disse også.

Når Fylkesmannens miljøverneksperitise vingeklip-pes og mange kommuner har dårlig naturfaglig eksperitise, vil naturen bli taperen. Jeg legger til: Det er en planlagt og ønsket politikk fra den sittende regjering.

Eigil Knutsen (A) [12:14:40]: I en replikkordveksling i går ble jeg kritisert for å kommentere trontalen i trontaledebatten. Men siden kritikken kom fra en Høyre-representant, har jeg tenkt å fortsette å kommentere og debattere trontalen i trontaledebatten.

Regjeringen påpeker helt riktig i sin trontale at flere må i arbeid fordi arbeid er den enkeltes mulighet til å øke sin inntekt og velstand. Men – og dette tror jeg regjeringen er enig i – flere må være i arbeid av mange flere grunner enn at den enkelte får det bedre. Vi vet at vi må holde sysselsettingen oppe for å bære statsfinansene i en tid da oljeinntektene avtar. Vi må opprettholde sysselsettingen for å redusere forskjellene mellom folk, slik at vi bevarer vekstkraften i økonomien og unngår uro og polarisering som i mange andre land. Særlig min egen aldersgruppe, menn under 35 år, har en negativ utvikling i arbeidsmarkedet. Stadig flere unge menn står uten arbeid.

Arbeiderpartiet kommer i denne stortingsperioden til å foreslå en rekke tiltak for å få flere i jobb. For noen av tiltakene vil det ta lang tid før de virker på sysselsettingen.

Vi vil ha 3 000 flere lærere i skolen. Den tidlige innsatsen de lærerne skal sørge for, vil det ta lang tid å tilbakebetale i kroner og øre, men det er vel verdt pengene. Våre barns framtidsmuligheter er den beste investeringen vi kan gjøre.

Vi vil også i denne stortingsperioden foreslå at praktiske ferdigheter skal vektlegges mer i grunnskolen. Flere vil da oppleve mestring de sårt mangler i dagens teoritunge skole.

Arbeiderpartiet vil også foreslå å styrke yrkesfagene. Vi trenger bedre og mer oppdatert utstyr på skolene, og yrkesfaglærerne må satses på. Ikke minst må det være læreplasser i andre enden, og der har vi allerede rukket å levere inn forslag.

Det er ikke til å komme utenom at utenforskap og lav sysselsetting, særlig hos unge menn, også henger sammen med forholdene i arbeidslivet. I Norge har vi stort sett et velregulert og trygt arbeidsliv, selv om lov-

endringer i forrige stortingsperiode tok oss i feil retning. Et trygt arbeidsliv er bunnlinjen i en økonomi med høy sysselsetting. Kombinert med gode fagarbeidere og en aktiv næringspolitikk kan vi gjøre som våre naboland og øke andelen som er i jobb.

Regjeringens trontale var fri for politikk, visjoner og virkemidler. Arbeiderpartiet står beredt med politiske løsninger for tidlig innsats, bedre yrkesfag, flere i arbeid og mindre forskjeller, og vi vil selvsagt søke å få gjen-nomslag for vår politikk i den kommende stortingsperi-oden.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:17:34]: Jeg ønsker å knytte noen ord til en støtteordning som ofte skaper mye debatt, nemlig kontantstøtten.

Kontantstøtteleven fastslår at formålet med kontantstøtten er å bidra til

- at familiene får mer tid til selv å ta omsorgen for egne barn
- at familiene gis reell valgfrihet når det gjelder omsorgsform for barn
- at det blir mer likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten, uavhengig av hvordan tilsynet ordnes

Vi ser også at det i økende grad meldes fra fagfolk at de er bekymret for utviklingen i retning av at alle ettåringer skal begynne i barnehagen så snart som mulig. Ettåringer er forskjellige, og det skjer svært mye når det gjelder utvikling og tilknytning, i denne perioden av småbarns liv. Det er derfor ikke slik at den samme løsningen vil være best for alle barn.

For Kristelig Folkeparti er det derfor avgjørende at den enkelte familie skal få valgfrihet til å vurdere hva som er best for deres ettåringer og for familien som helhet. Kontantstøtten gjør det mulig for flere enn de best bemedlede å få noen ekstra måneder hjemme sammen med ettåringen sin. For Kristelig Folkeparti er det nemlig viktig at valgfrihet for barnefamilier gjelder for alle familier, og vi kjemper for alle barns beste, uavhengig av hvor stor sparekonto foreldrene har, eller hva som er foreldrenes bakgrunn og historie.

Derfor var Kristelig Folkeparti svært kritisk til regjeringens forslag rett før sommeren om å endre kontantstøtteleven, slik at det ble innført fem års botidskrav for å motta kontantstøtte. Ikke bare ble dette kravet knyttet til mottakeren, men også til barnets andre forelder dersom de bor sammen. Kristelig Folkeparti stemte imot denne loven og la fram et alternativt forslag om obligatorisk språkoppfølging for mottakere som trenger det, og som har kortere botid enn tre år. Dette henger sammen med at god språkbeherskelse er en avgjørende kvalifikasjon for å delta i norsk arbeidsliv. Kristelig Folkeparti ønsker å styrke denne kompetansen for dem som trenger

det, istedenfor å frata en gruppe småbarnsforeldre valgfriheten og muligheten til å vurdere hva som er beste omsorgsform for den enkelte ettåring.

Dessverre ble vårt forslag nedstemt, og regjeringens lovendring fikk flertall. De negative konsekvensene av dette for mange småbarnsfamilier merkes allerede. Spesielt får vi tilbakemelding om at kontantstøttesøkere som har vært folketrygdmedlemmer hele sitt liv, opplever det svært urettferdig at de med regjeringens nye regler nå ikke får kontantstøtte fordi de er gift med en som har kortere botid enn fem år. Derfor er dette noe som Kristelig Folkeparti vil ta opp igjen her på Stortinget, fordi vi fortsatt vil bruke muligheten til å løfte familiene og barns beste i politikken.

Ingalill Olsen (A) [12:21:05]: Den 8. juni 2017 vedtok Stortinget nye regioner i Norge. Kartet ble tegnet på nytt, med knapt flertall. Innholdet var ikke på plass i regionene og er det ikke ennå. Men det var viktig å presse dette igjennom for å kunne vise at regionreformen ikke var en flopp.

For oss i Finnmark er det ikke en flopp, men et nytt eksempel på at myndighetene i sør ikke kjenner sitt eget land. Å slå sammen Troms og Finnmark har skjedd mot finnmarkingenes ønske. Finnmark fylkesting er imot, men det er ikke hensyntatt.

Finnmark er Norges største fylke, med svært store avstandsulemper. Sammenslått med Troms vil de naturlig nok øke, ikke avta.

Et av munnhellene i denne reformen er at det vil gi oss så mange nye muligheter. Det er det knapt noen som tror på. I løpet av de første fire årene med Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har Finnmark opplevd en stortilt sentralisering av kompetansearbeidsplasser, og ledelsesfunksjoner er flyttet ut av Finnmark. Det gjelder Statens vegvesen, Mattilsynet, Fiskeridirektoratet og Kystverket. Skatteetaten har hatt fullt frislipp til å effektivisere, og det har de gjort til gagns. Ingen av de nevnte etatene har tilført fylket noen nye arbeidsplasser. Det har vært fullt frislipp, og det betyr at Finnmark kommer dårlig ut.

Vi ber ikke om å få leve av statsbudsjettet, som Helleland kommenterte i sitt innlegg. Vi er positive bidragsytere til statsbudsjettet så det holder – gjennom olje og gass utenfor vår kyst og gjennom fiskeressurser som fanges utenfor og ilandføres i Finnmark.

I tillegg styres Finnmarks areal av finnmarksloven og begrenses av Finnmarks areal gitt til finnmarkingene. Dette er et kompliserende element som ingen ansvarlige politikere svarer ut hvordan skal løses.

Vi har opplevd at Høgskolen i Finnmark ble fusjonert med Universitetet i Tromsø med lovnad om å ha stedlig ledelse. Det gikk bare noen år, så var det over. Vi er ikke

overrasket. Vi har opplevd før at vårt nordligste fylke overstyres.

Hva fører det til? Svaret er enkelt. Det fører til avmakt, og en befolkning som føler avmakt, fører ikke noe godt med seg. Avmakt gir passivitet og motløshet. Tvang fører til motstand, ikke utvikling. Dette er elementær kunnskap, men det virker ikke som om regjeringen har tatt det inn over seg.

Arbeiderpartiet er imot tvang, og det er jeg stolt av. Regionreformen er preget av tvang, innholdsløshet og kunnskapsløshet om geografiske forhold. Det er tragisk.

Carl-Erik Grimstad (V) [12:24:26]: 2017 er året da plast og marin forsøpling kom på alles lepper. Funnet av en strandet hval med tretti plastposer i magen ble tema i barnehager og i eldreforeninger, i slott og i kommunestyre. Denne oppmerksomheten førte til en rekordstor innsamling av plast langs våre strender i vår.

Den folkelige siden av saken dreier seg ofte om visuell plastforsøpling, og det er viktig nok, men på et mer overordnet nivå er året 2017 også året da regjeringen fremmet en stortingsmelding der strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast var en viktig del av innholdet. EU-kommisjonen har igangsatt en åpen høring om effekten av mikroplast – for øvrig med frist i neste uke. En rapport med konklusjoner og anbefalinger vil foreligge mot slutten av året.

Det ser ut til at mitt arbeidsfelt de neste fire årene vil bli helse. Selv om jeg også i disse årene vil ta del i strandrydding på «mi heimlege strand» i Vestfold – og gjerne også andre steder – vil jeg i denne tiden ha spesiell oppsikt med forskningen på den medisinske virkningen av plastforsøpling. Det dreier seg om nanoplast, partikler som er så små at de kan passere cellemembraner.

Det medisinske spørsmålet er: Hvordan påvirker plast våre marine organismer, og hvordan påvirker dette igjen vår helse? Plast inneholder en rekke organiske miljøgifter, en lite hyggelig cocktail av PCB, PAH, pesticider, ftalat, bromerte flammehemmere og bisfenol, for å nevne noen. Mange av stoffene i plast er hormonforstyrrende, kan redusere fruktbarheten og påvirke viktige kroppsfunksjoner, som f.eks. temperaturregulering og immunfunksjoner.

Helsekonsekvensene av plastforsøpling på mennesket vet vi foreløpig for lite om, men det som er sikkert, er at det som påvirker dyrelivet negativt, som regel også har samme påvirkning på mennesket. Og dyreforskningen på dette feltet er entydig og skremmende. Med andre ord: Vi kan stå overfor en varslet medisinsk katastrofe av uoversiktlig omfang.

Jeg er selvsagt svært fornøyd med Venstres representantforslag om å forby mikroplast i kroppspoleieprodukter, som fikk flertall i denne salen. Nå skal vi ta dette inn

i det jeg kunne kalle «Elvestuen versjon 2.0». Plastposeavgift, et ord som nærmest er blitt et fyord i norsk presse, introduseres nå i mange samfunn betydelig mindre utviklet enn vårt.

Det er med glede jeg registrerer at handelsnæringen nå er i ferd med å få til dette i Norge. Vi må øke flaskepanten og innføre flere pante- og returordninger for emballasje. Vi må utvikle det nordiske samarbeidet om pant. Vi må av mange årsaker stanse nyanlegg med gummigranulat på kunstgressbaner. Gratis levering av plast til miljøstasjonene etter rydding burde være en selvfølge, og Norge må bidra i enda større grad enn i dag med sin maritime kompetanse til å få hentet opp søppel fra havene. Fra mitt arbeidsfelt må vi først og fremst forske mer og intensivt på den giftige effekten av nanoplast på den menneskelige organismen – rett og slett fordi vi er nødt til det.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [12:27:46]: Integreringspolitikken i Norge skal bygge på norske verdier og grunnleggende menneskerettigheter. Samtidig som innvandringen gjør oss til en mer mangfoldig nasjon, ser vi også utfordringer, men vi må ikke glemme den kulturelle berikelsen som innvandring gir oss. Det gjelder kultur på mat- og musikkområdet.

Utfordringen er dette å komme i gang med arbeid. Arbeid er inngangen til deltakelse i samfunnet og bedre levevilkår, og det er bekymringsfullt at tall fra Nav viser at arbeidsledigheten blant første generasjons innvandrere er tre ganger så høy som hos befolkningen for øvrig. Det er videre skremmende at kun seks av ti innvandrere som har fullført et introduksjonsprogram – det går gjerne over to år – går ut i arbeid. Vi kan ikke på sikt ha et samfunn hvor en stor andel av nyankomne blir stående utenfor arbeidslivet og blir helt avhengig av trygdeytelser for å leve.

Vi vet at en negativ sosial arv er en veldig tung bær å bære. Det er vanskelig for unge å komme ut av en kultur der foreldrene ikke er i arbeid, ikke deltar i samfunnet og har sviktende norskkunnskaper. Det er rett og slett en fattigdomsfelle. Det gir et utenforskap, og vi ser særlig at gutter med innvandrerbakgrunn dropper ut av videregående og havner i Nav-statistikk eller blir gående og drive og kommer inn i gjenger.

Regjeringen har tatt noen viktige grep. Blant annet har man en effektiv integreringspolitikk i stortingsmeldingen som omhandler mange tiltak, bl.a. egne integreringsmottak for dem som har fått opphold, og for dem som man tror med stor sannsynlighet skal ha opphold. Men vi har en jobb å gjøre. Kommune, lokalt næringsliv og Nav må samarbeide mye tettere med mottakene og de nyankomne, slik at de kommer raskere ut i arbeid, gjerne gjennom arbeidsrettede tiltak i samarbeid med

lokale arbeidsgivere. Introduksjonsprogrammet må bli mye mer fleksibelt, individuelt og tilpasset, slik at man faktisk får brukt sin kompetanse.

Drammen er en kommune som også ble nevnt fra talerstolen her i går, som har fått mye ros for sitt integrerings- og inkluderingsarbeid i barnehager og skoler. Det er med stolthet jeg kan si at min hjemby var først ute med gratis kjernetid i barnehage for barn av familier med lav inntekt. Men ordningen førte også med seg aktivitetsplikt for foreldrene, bl.a. deltakelse på norskkurs. Da er det ganske forstemmende at Arbeiderpartiet – som i går var rasende for at kvinner ikke kom i arbeid – stemte mot aktivitetsplikten.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:31:10]: Utfordringane i samfunnet vårt rykkjer stadig nærmare. Talet på eldre skyt fart. Det hastar å nå Stortingets mål om utsléppskutt. Delen av vaksne i jobb er fallande. Lenge har vi kunna seie i Noreg at vi lever ikkje av olje, vi lever av arbeid – kvarandre sitt arbeid.

Etter fire år med Høgre og Framstegspartiet i regjering er dette mindre sant enn før. Regjeringspartia var veldig høge i hatten då dei tok over i 2013. Dei harselerte med det dei kalla raud-grøn overbodspolitikkk og lovde dyrt og heilag å vise evne til prioritering. Men så skjedde ikkje. Denne regjeringa har sett rekord i overbodspolitikkk og oljepengebruk, knust sparegrisen og prioritert politikkk som ikkje fungerer. Dei neste fire åra kan ikkje bli som dei fire siste. Det er no regjeringa for alvor blir sett på prøve. Framover skal vi løyse større oppgåver med mindre pengar.

Det blir sagt frå talarstolen i denne debatten, gjerne frå høgrepertia, at veljarane har talt. Det stemmer. Som eit resultat av det står dei borgarlege partia svakare enn før, og den raud-grøne sida har styrkt seg. Det er no eit anna fleirtal i Stortinget og ei regjering som reelt er i mindretal. Då er det både vårt privilegium og vår plikt som opposisjon overfor veljarane å etablere nye fleirtal når det er mogleg. Dei moglegheitene kjem Arbeidarpartiet til å fortsetje å bruke, innanfor det handlingsrommet som er mogleg å finne i kvart enkelt statsbudsjett.

For Arbeidarpartiet er eit ansvarleg parti. Vi har i fire år lagt fram alternative budsjett med stram disiplin, med inndekning for kvart eit forslag og kvar ei krone, og slik vil vi fortsetje. Vår linje i opposisjon blir nettopp det: ansvarleg og konstruktiv. Men ho blir også kritisk. Vi kjem ikkje til å behandle regjeringa med silkehanskar framover. Erna Solberg merka det i dag med fedrekvoten og vil også framover få sjå at stortingsfleirtalet kan velje ein annan politikkk enn regjeringa ønskjer, fordi fleirtalet i Stortinget ikkje lenger ligg til høgre for Høgre.

Med eit svekt fleirtal i Stortinget skjønar eg at regjeringa er bekymra for om ho får gjennomført sin politikk. Men regjeringa kan altså skulde seg sjølv. Mange av forlika frå førre periode, som politireforma, er forvalta på ein svært dårleg måte.

Likevel: Arbeidarpartiet skal vere med på forlik der det er naturleg, fordi få parti har eit så romantisk forhold til kompromiss og forlik som vi har. Men ein kjem til å merke at framover vil vi stille tøffare krav for å vere med, og forlika må speile det reelle fleirtalet i Stortinget, ikkje vere på høgrepertia sine premisar.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:34:26]: Innledningsvis vil jeg gratulere alle representanter og ikke minst presidentskapet med valget. Jeg vil også benytte anledningen til å få takke velgerne i Finnmark for tilliten de har gitt meg.

Det er historisk at det minste partiet i en mindretallsregjering leverer så godt som Fremskrittspartiet har gjort. Det har velgerne merket, og de er fornøyd med det Fremskrittspartiet har levert: lavere skatter og avgifter, en historisk satsing på vei og bane, en streng innvandringspolitikk og ikke minst en trygg og forutsigbar økonomisk styring av landet. Vi har styrt landet trygt, og det skal vi fortsette med.

Jeg har vært så heldig å få plass i transport- og kommunikasjonskomiteen, og det er et område som er viktig for alle fylker, ikke minst for mitt eget hjemfylke, Finnmark. Vi opplever nå en historisk satsing på NTP, en satsing som det skal bli spennende å være med og følge opp.

God infrastruktur og kommunikasjon er viktig for å utnytte det potensialet som ligger i Finnmark – for Finnmark er mulighetenes fylke. God infrastruktur og kommunikasjon er viktig for å sikre og trygge de etablerte næringene og arbeidsplassene i Finnmark og ikke minst legge forholdene til rette for nye næringer og arbeidsplasser i landets nordligste fylke. Innen turisme og mineral- og petroleumsnæringen vil vi i årene framover se en betydelig økt satsing i nord med Fremskrittspartiet i regjering.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet mener at de tapte valget fordi de var utydelige. I hjemfylket mitt, Finnmark, opplevde vi det ikke sånn. Vi opplevde at Arbeiderpartiet var svært tydelig på at skattene og avgiftene skulle økes, og velgerne var like tydelige på at det ønsket de ikke.

Senterpartiet har de fire siste årene malt et kullsvart bilde av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen. Det var ikke måte på hvor galt det skulle gå. Senterpartiet fryktet i 2013 dramatiske konsekvenser for landbruket, da de varslet matkrise og en rasering av landbruket. I landbruket ser vi i dag ny optimisme: Det legges ned færre gårds-

bruk nå enn da Senterpartiet hadde landbruksministeren, selvforsyningsgraden øker, vi produserer mer mat, og vi er nå selvforsynt med lam.

Det manglet heller ikke på skremselspropaganda fra venstresiden om hvor galt det skulle gå med norsk økonomi dersom Fremskrittspartiet kom i regjering. Kommuneøkonomien under denne regjeringen er så god som den ikke har vært siden forrige årtusen. Det satses enormt på å bygge vei og jernbane i distriktene, og vedlikeholdsetterslepet er for første gang på lang tid redusert. Etter tiår med økende vedlikeholdsetterslep er skuta nå snudd. Mye gjenstår før veiene er i den standen Fremskrittspartiet vil ha, men kursen er nå riktig.

Velgerne viste tydelig at de var lei svartmaling og ville heller ha gulmaling til å male midtstriper på nye og vedlikeholdte veier som regjeringen og samferdselsministeren leverer i et stadig høyere tempo.

Velgerne ønsket fire nye år med Fremskrittspartiet.

Jon Gunnes (V) [12:37:35]: I regjeringens melding om rikets tilstand ble det nevnt at infrastrukturen skal være effektiv og moderne. Venstre skal bidra på dette området. Innenfor transportsektoren har vi en fantastisk mulighet til å løse våre egne utfordringer innen klimagassutslipp, og ved å utvikle og ta i bruk rett teknologi kan vi bidra til mindre utslipp langt utover våre egne grenser. Stortinget og regjeringen må ha klare mål. Man må sette et årstall, f.eks. for når diesellokomotivene skal erstattes. Vi må ha elektriske lokomotiv på alle togstrekninger.

Elektrisiteten i Norge er fornybar, og i hovedsak kommer den fra vannkraft – og lite grann vindkraft. I dag henger vi opp ledninger i lufta for å forsyne lokomotivene med energi. Det er dyrt å bygge og å drifte, og særlig vakkert er det heller ikke. I framtiden tar vi med energien på toget, enten med batterier eller hydrogen som kan brukes til å produsere elektrisitet gjennom brenselcelleteknologi. Venstre har stor tro på at denne teknologien kan brukes snart. Tyskland tester jernbanestrekninger med hydrogen i dag. Både Nordlandsbanen, Rørosbanen og Raumabanen må nå slutte å bruke diesellokomotiv og gå over til fornybar energi. Norge har kompetanse, ikke minst i min hjemby Trondheim, til å forske, teste og levere løsninger. Venstres oppfatning og mål er at diesellokomotivene bør være på museum innen ti år.

Bare fossilfrie biler skal kunne selges innen 2025. Det er vi alle enige om. Og biogass og batteridrift av bussene må nå forlanges i alle nye anbudsperioder. Biogassbussene i Trondheim og i flere andre byer er ferdig testet, og biogassproduksjonen i Norge er snart stor nok, og den er miljøvennlig. Vi må bare si: Kjør på!

Fergene likeså: Elektriske ferger, eller kanskje hydrogen, bør være et klart krav på alle strekninger. Det er in-

gen tid å miste. Luftfartsselskapene er nå åpne for innblanding av bærekraftig, biobasert energi. Håpet er selvfølgelig batterifly om 10–15 år. Det skjer mye i den sektoren.

Men hva med å sette et årstall? Innen 2035 skal alle fly bruke fornybar energi i Norge! Da gir vi et klart signal til produktmarkedet, forskerne og passasjerene. Vi må alle ha trua!

Sandra Borch (Sp) [12:40:54]: Det siste året har vært preget av mange harde debatter rundt Forsvarets langtidspan. En av de mest omtalte sakene har vært hovedbase for helikopter på Bardufoss. Senterpartiet har kjempet og kjemper fortsatt for at hovedbasen for helikopter skal være på Bardufoss.

Derfor blir det spennende å se hva som blir lagt fram førstkommande fredag når landmaktutredningen legges fram. Flere partier har i valgkampen signalisert at hovedbase for Bardufoss er viktig for dem når landmaktutredningen skal vedtas. Senterpartiet forventer nå at disse partiene følger det opp i Stortinget.

Senterpartiet har vært tydelig og er tydelig på at Bardufoss må ha egnede helikopter for Hæren. Å ta fra Hæren Bell-helikoptrene er en svekkelse av det norske Forsvaret generelt, og av Forsvaret i Nord-Norge spesielt.

Det er mange grunner til at Senterpartiet har doblet sin oppslutning i Nord-Norge. En av dem er nedbyggingen regjeringen har vedtatt av Forsvaret i nord, hvor Senterpartiet har vært og er en tydelig motmakt. Det finnes ingen moderne hær i verden i dag som ikke har funksjonelle helikopter tilgjengelig. Bell-helikoptrene gir Hæren mulighet til hurtig forflytting av soldater til viktige posisjoner i terrenget. Helikopter er kort og godt en avgjørende kapasitet. Norges langstrakte land og vår geografi med fjell, fjorder og daler gjør det svært vanskelig for Hæren å operere uten denne kapasiteten. Det har vært mye snakk om at NH90-helikopter vil kunne utføre oppdrag som Bell-helikoptrene har i dag. Dette er helikopter til kystvakten og Marinen, men de er ikke en erstatning for Bell-helikoptrene, og det må man være tydelig på i denne debatten.

Senterpartiet er også tydelig på at bevilgningene til Forsvaret må økes, og har som eneste parti fremmet forslag om at Norge må leve opp til sine forpliktelser overfor NATO og øke investeringene og bevilgningene til Forsvaret, slik at de utgjør 2 pst. av bruttonasjonalprodukt.

Nordområdene er landets viktigste utenrikspolitiske interesseområde både på grunn av den sentrale geografiske beliggenheten og ressursene som finnes i området. Dette ligger ikke til grunn for regjeringens utforming av Forsvarets kapasitet og struktur. For å sikre norske interesser er det nødvendig at våre militære kapasi-

teter er tungt til stede. Senterpartiet ser med bekymring på at langtidspanen flytter tyngdepunktet av den samlede militære aktiviteten ut av nordområdene. Langtidspanen svekker Forsvarets tilstedeværelse i nord og gjennom dette også Norges evne til å forsvare seg.

Om Forsvaret fortsatt skal være et tyngdepunkt i nord, må vi bevare viktige baser i Nord-Norge som gjør oss i stand til å forsvare oss. Dette blir viktig for Senterpartiet når landmakten nå kommer. Da må helikopterbasen på Bardufoss prioriteres og videreføres.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:44:26]: Dessverre gikk ikke valget slik vi hadde håpet, og nå venter fire nye år i opposisjon. Men én ting er sikkert: Arbeiderpartiet skal være en konstruktiv og tydelig stemme på Stortinget. Arbeiderpartiet skal fortsette å utvikle og stemme for god politikk som svarer på de utfordringene som folk faktisk møter i hverdagen.

Både Norge og verden er i utvikling, og det gir nye muligheter og utfordringer. En av de mulighetene ligger i teknologi, og her er Norge i særstilling. Men det krever en aktiv politikk, det krever næringsutvikling, og det krever en reell vilje til å satse på livslang læring. Arbeiderpartiet har sammen med fagbevegelsen alltid kjempet for at det skal være mulig å lære nytt og delta i arbeidslivet. Slik skaper vi trygge og nye jobber.

Borregaard i Sarpsborg er på mange måter kronemplett på en bedrift som har gått fra å være en gammel industribedrift til en topp moderne kompetansebedrift uten strekk i laget. Det har ikke kommet av seg selv.

Vi vet at trepartssamarbeidet er helt avgjørende om Norge skal lykkes. Når arbeidstaker, arbeidsgiver og det offentlige trekker i samme retning, er vi helt uslåelige. For å nå dette må vi holde fanen høyt for trygge arbeidsplasser og et seriøst arbeidsliv. Det må være mulig for den enkelte å tilegne seg ny kunnskap, og nettopp derfor har Arbeiderpartiet tatt til orde for en kompetansereform for læring i arbeidslivet.

Etter fire år med Høyre–Fremskrittspartiet-regjering er arbeidsmiljøloven svekket, og trepartssamarbeidet og den norske modellen har ved flere anledninger blitt forsømt. Jeg frykter at vi kommer til å se mer av den samme politikken i denne perioden. Men hvem vet? Vi har fortsatt til gode å få presentert regjeringens politikk.

La meg understreke: Vi trenger mer felleskap, og ikke mindre, hvis vi skal løse morgendagens utfordringer.

Marianne Haukland (H) [12:46:59]: Norge er et godt land å bo i, men vi må ikke gå i den fellen å tenke at vi har det så bra at vi skal konservere samfunnet, eller være destruktive i møte med endringsmuligheter og eventuelt spre frykt for endringer. Jeg ønsker å påpeke at frykt for endringer har preget valgkampen i nord. Men frykt for endring endrer ikke den situasjonen vi

kommer opp i i 2025, der prognosene viser at utgiftene til staten øker mer enn inntektene.

Norge må endre seg – for å kunne bevare det som er godt med Norge. Vi må skape et bærekraftig velferdssystem som fungerer også i framtiden, slik at framtidige generasjoner kan dra nytte av det vi har dratt nytte av, som gjør Norge til et av verdens beste land å bo i. Det skal vi ta vare på.

Vi har utgifter til statsbudsjettet som vokser raskere enn inntektene gjør. Det er politisk latskap kun å foreslå skatteendring som en løsning på dette problemet. Det gagnar ikke kjøpekraften til forbrukerne, og det rammer også bedriftene, med dårligere rammevilkår. Derfor trenger Norge nå politikere som ønsker å tenke nytt for å øke det økonomiske handlingsrommet vi har, og berede grunnen for en bærekraftig velferd. Vi er i en prosess nå der vi må modernisere og investere for framtiden.

Vårt velferdssamfunn handler også om vår følelse av trygghet – det å vite at det er noen der når det virkelig gjelder. Regjeringen har i denne perioden jobbet for at uttrykningstiden til politiet skal gå ned, og at politiet skal være raskere på plass når det trengs at de er der. Det har betydning for vår trygghetsfølelse. Jeg får ikke mer trygghet av å vite hvor mange lensmannskontor det er i Finnmark. Men jeg føler meg trygg når flere politifolk er på hjul og det legges til rette for at politibilen er en effektiv arbeidsplass for polititjenestemenn. Dette klarer man å få til ved at man ved politireformen legger til rette for at det frigjøres ressurser i budsjettene, og prioriterer å ansette flere politimenn med bedre utstyr.

Å se annerledes på norgeskartet gir også rom for å endre Kommune-Norge og regionene. Det å stå rakrygget i en regionreform handler om en erkjennelse av at en ny region ikke handler om å legge ned Finnmark, men om å lage en region som er bedre rustet til å ta på seg nye oppgaver.

Aleksander Stokkebo (H) [12:50:16]: I en urolig verden er Norge en trygg havn med god velferd og et sterkt sosialt sikkerhetsnett. Men selv om vår havn er lun, blir vi påvirket av det som skjer i verden rundt oss. Fallet i oljeprisen fikk store konsekvenser for mange, spesielt på Sør- og Vestlandet og i mitt eget hjemfylke, Rogaland. Mange opplevde usikkerhet, 50 000 mennesker mistet jobben. Høyre begynte omstillingen for flere arbeidsplasser den dagen vi kom i regjering. Det blir nå forsket mer, og skattene går ned. Forfallet på vei og jernbane blir redusert, og investeringene er rekordhøye. De store pengene går til investeringer i kunnskap, samferdsel og innovasjon.

Vi ser at Høyres løsninger virker. Arbeidsledigheten går ned, veksten går opp, og det skapes flere jobber. Flere unge får arbeid, og Rogaland er faktisk det fylket i landet

med flest nye gründerbedrifter. Optimismen er på vei tilbake, og i valget sa folk nei til tom kritikk og svartmaling og ja til et borgerlig flertall som jobber hardt for å få flere i jobb.

Skal vi lykkes, må vi for det første ta vare på de arbeidsplassene vi allerede har. Norsk olje og gass vil fortsatt være vår største og viktigste næring i mange tiår framover – fordi produksjonen her er renere enn ellers i verden, fordi særlig gass utkonkurrerer skitten kullkraft på kontinentet, fordi næringen bidrar til hundretusenvis av arbeidsplasser og tusenvis av milliarder til vår felles velferd. Samtidig må vi bruke det oljeeventyret har lært oss, til å skape flere grønne arbeidsplasser. Stavanger-regionen har alle forutsetninger for å lykkes videre som Norges energihovedstad, og Sør- og Vestlandet vil fortsatt være en kraftig motor i norsk økonomi.

Med grunnlag i sterke og stadig sterkere universitets- og forskningsmiljøer skal vi skape et Norge med flere ben å stå på.

Trygghet for arbeid handler om livskvalitet og mestring for den enkelte, gleden ved å få ta del i et fellesskap, å kunne stå opp hver morgen og vite at man trengs. En av våre viktigste oppgaver er å hjelpe dem som står utenfor, inn i varmen. Vi gir oss ikke før alle som vil jobbe, har jobb.

Petter Eide (SV) [12:53:38]: Kjære president, først: Gratulerer med presidentplassen.

Jeg skal følge opp saken rundt norsk atomvåpenpolitikk, som jeg også nevnte i et par replikkvekslinger i går. Som alle vet: I juli i år ble en traktattekst som legger opp til et forbud mot atomvåpen, vedtatt med 122 stemmer i FN. Traktaten legger opp til en balansert og gjensidig nedrustning for verdens ni atomvåpenstater. Med utgangspunkt i det fikk ICAN i forrige uke svært gledelig Nobels fredspris.

Det er faktisk sånn i Norge at fredsprisen til ICAN og arbeidet for et forbud mot atomvåpen er noe den norske regjeringen synes å være imot. Regjeringen er tydelig på at den ikke på noe vilkår vil at Norge skal slutte seg til det internasjonale forbudet. Dette er paradoksalt, for samtidig sier regjeringen at den er mot atomvåpen – men den ønsker ikke å slutte seg til den viktigste historiske prosessen for avskaffelse av atomvåpen. Hovedbegrunnelsen er at regjeringen mener at atomvåpenforbudet ikke er forenlig med NATO-medlemskapet. NATO skal ha atomvåpen så lenge andre land har det, sier de.

Likevel: Traktatteksten er nå lagt ut til signering og vil bli et internasjonalt forbud i løpet av 2018. Da blir et folkerettslig forbud innført, uansett hva Norge måtte mene og finne på. Norge er på tapersiden i denne saken.

Vi mener at et forbud som er støttet av to tredjedeler av verdens land, vil legge et betydelig normativt og poli-

tisk press på atomstatene. SV mener derfor at Norge skal bidra i det presset og være en pådriver, både internasjonalt og innenfor NATO, for avskaffelse av atomvåpen. Det vil være å plassere Norge på den moralske og riktige siden av historien.

Vi har derfor levert inn et forslag hvor vi ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget hvor de kan se nøye på muligheten for norsk tilslutning til den traktaten. Vi mener at regjeringen skal se på de juridiske og de alliansepolitiske konsekvensene av en eventuell tilslutning. Vi mener også at denne utredningen som regjeringen skal komme tilbake med, også skal si hva det betyr for Norge ikke å tilslutte seg dette.

Vi ber også om at Norge skjeler til hva som skjer i andre land. NATO-landet Nederland var innledningsvis med på dette arbeidet i FN, og nå i ettertid har regjeringen i NATO-landet Italia startet en prosess med det samme utgangspunktet som det vi ber den norske regjeringen om. Vi mener det er fullt mulig å gå inn i dette, og vi mener at regjeringen må se på disse mulighetene og ikke avvise dette i utgangspunktet.

Bente Stein Mathisen (H) [12:56:55]: Regjeringen Solberg fikk fornyet tillit ved valget. Det betyr at folk er fornøyd med hvordan landet styres. Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har levert. Vi har vist vilje og evne til å modernisere offentlig sektor og gjennomføre nødvendige reformer. Flertallet av velgerne ville ikke ha en annen retning i politikken. De ville ha Erna Solberg som statsminister.

Høyre er opptatt av trygghet og forutsigbarhet. Vi vil fortsette med en politikk som tar ansvar for helheten, føre en ansvarlig økonomisk politikk som sikrer konkurransekraften, legger til rette for høy sysselsetting og en bærekraftig velferd.

Vi har fire krevende år bak oss, med et stort fall i oljeprisen, med påfølgende høy arbeidsledighet i oljenæringen og en historisk høy tilstrømming av flyktninger og migranter. Tiltakene som regjeringen satte inn, har gitt resultater. Optimismen er nå heldigvis tilbake i norsk økonomi, ledigheten er på vei ned, og veksten er på vei opp.

Flere har tatt til orde – i løpet av denne debatten – for den store utfordringen vi har i dagens Norge ved at altfor mange i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet. Det må vi jobbe bedre med! Alle som kan jobbe, må få mulighet og hjelp til å komme i jobb. Høyre vil at trygdeordningene blir mer arbeidsrettet, slik at flere kommer inn i arbeidslivet. De som er for syke til å arbeide, skal selvsagt ikke presses ut i jobb. De skal oppleve en god inntektssikring i form av uføretrygd. Men det er mange som mottar trygd, som ønsker å ta i bruk arbeidsevnen de har. Alle trenger ikke jobbe hundre prosent. Det kan

også hende at noen trenger omskolering til et annet yrke, som gjør at det går an å komme i jobb igjen.

Jeg er spesielt opptatt av alle de unge som faller utenfor arbeidslivet. Jeg var på besøk hos Ung i Jobb i Bærum for et par måneder siden. Det er et samarbeidstiltak mellom Bærum kommune, Akershus fylkeskommune og Nav i Asker og Bærum. Her kan unge arbeidsledige komme innom helt uanmeldt og snakke med gode rådgivere som hjelper og bistår ungdom som ikke har noe å gjøre. Prosjektet kan vise til kjempegode resultater. De lykkes med å få 70 pst. av ungdommene ut i lønnet arbeid. Av disse er det 16 pst. som kombinerer jobb og utdanning. Det var fantastisk å snakke med ungdommer som strålte fordi de endelig hadde kommet i jobb og opplevde at det var bruk for dem.

Det er viktig å ta i bruk alle gode krefter og sette inn tiltak tidlig, slik at ungdom som strever med å få et fotfeste i arbeidslivet, ikke mister motivasjonen og gir opp. Et samarbeid mellom kommunen, fylket og Nav, slik som Ung i Jobb i Bærum, er et forbilledlig eksempel som andre bør lære av. Slike tiltak heier Høyre og regjeringen på.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:59:59]: Det er med stor ydmykhet en beiting står her og skal kommentere trontalen og rikets tilstand. Men som Pippi sa: Dette har jeg aldri gjort før, så det får jeg sikkert til.

Senterpartiet ønsker seg et samfunn med levende folkestyre, rettferdig fordeling og god forvaltning. Da må vi ta inn over oss alvoret og omfanget av Pippis utsagn. Tenk hvor ofte elever i skolen møter teori og praksis i situasjoner de aldri før har møtt på sin vei.

Alle elever fortjener lærere som ser dem, og ingen lærere fortjener å være kasterbatter, der politikerne stadig vekk skal revolusjonere skolehverdagen ved å endre lærerutdanningen og kompetansekravene for deres yrke. Lærerne fortjener tid og tillit til å utøve sitt største ønske, nemlig å ruste sine elever for framtiden – å kvalifisere alle elevene til å ha Pippis pågangsmot.

Senterpartiet mener at praktisk og teoretisk kunnskap og kompetanse trengs: yrkesfag, realfag og humaniora. Det må være rom for dem som er gode både med hender og med hode. Vi ønsker både framtidige fagarbeidere og akademikere fra videregående skoler. Det er trist å ha vært vitne til at Høyre og Fremskrittspartiet, med støtte fra Venstre og Kristelig Folkeparti, har fått styre landet i feil retning. Grunnskole og videregående opplæring er blant kommunenes og fylkenes kjerneoppgaver. I stedet for å styrke selvråderetten og handlingsrommet til våre lokale forvaltningsnivåer har regjeringen drevet rovdrift på kommunene og fylkene. Ressursene vi har lokalt, burde ikke gå til strukturreform,

men til å løse lokale utfordringer, utfordringer som mangel på faglærte i skolen.

Høyres tiltak for avskilting av lærere, økte karakterkrav for opptak til lærerutdanningen og prioritering av karakterer på en prøve eller utskrift, framfor individuelle framskritt, er blant tiltakene som er feil dersom vi skal ha en bedre skole for elevene.

Senterpartiet vil heller gi lærerne tillit samt øke lærertettheten for å gi lærerne bedre tid til dedikert og tidlig innsats for elevene i klasserommet. Nasjonale, tydelige mål skal bli fulgt opp av lokale virkemidler og tiltak for å nå dem. Senterpartiet vil forenkle vurderingsforskriften og begrense testingen til det lærerne trenger for å ha et godt vurderingsgrunnlag. Senterpartiet vil ha et reelt utdanningstilbud over hele Norge, med kommuner og fylker med økonomisk handlingsrom. Yrkesfaglever må få økt utstyrsstipend og lærlingplass.

Dette og mye mer har jeg fått et sterkt mandat for fra Oppland, Valdres, Øystre Slidre og Beito for å kjempe for. Arbeidsplasser, næringsliv og utvikling i hele Norge avhenger av at vi har en utdanning som gir oss flere med pågangsmotet til Pippi.

Kjartan Berland (H) [13:03:18]: Ein velfungerande kommunesektor er avgjerande for ei god utvikling av velferdssamfunnet. For Høgre handlar dette om å styrkja det lokale sjølvstyret og sikra gode tenester for innbyggjarane. Her vil sunn og god økonomi for kommunesektoren, i kombinasjon med ei fornuftig oppgåvedeling mellom staten, regionar og kommunar, vera viktige faktorar. Det økonomiske resultatet frå landets kommunar viser at kommuneøkonomien samla sett sjeldan har vore så god som me har sett dei siste åra.

Før sommaren vart det vedteke at 121 kommunar slår seg saman til 47 nye kommunar. Dei fleste av desse samanslåingane har bakgrunn i gode samtalar mellom nabokommunar. For heile Kommune-Noreg bør dette arbeidet halda fram med vurderingar om ytterlegare samanslåingar. Gode lokale prosessar er viktig, men det er etter mi meining Stortinget som har det overordna ansvaret for å sikra at me har ein forvaltningsstruktur som er føremålstenleg for heile landet.

Kommunane som skal slå seg saman, er godt i gang med det praktiske arbeidet for å etablere nye kommunar. Tida er knapp, og det er store oppgåver som er lagde til lokalpolitikarar og administrasjon i dei kommunane som er omfatta av vedtaket om samanslåing.

Nye omkampar og spekulasjonar om Stortingets vedtak frå juni står seg eller ikkje, trur eg ikkje Kommune-Noreg er tent med. Eg meiner dette faktisk skapar meir uro og usikkerheit blant kommunane som no er inne i arbeidet med gjennomføring av samanslåingsprosessen.

I denne samanhengen synest eg det var godt å høyra representanten Bollestad frå Kristeleg Folkeparti som i gårdagens replikkordskifte var tydeleg på at Kristeleg Folkeparti ikkje vil gå for reversering av tidlegare vedtak om kommunesamanslåingar.

Kommunane står framføre store utfordringar med fleire og meir komplekse oppgåver. Høgre meiner det er viktig å fornya kommunesektoren for dermed å gjera Kommune-Noreg i stand til å møta morgondagens utfordringar. Meir komplekse oppgåver og forventningar til det kommunale tenestetilbodet, som aukar i takt med levealder og levestandard, betyr at samfunnet endrar seg. Ei slik samfunnsending betyr også at me må gjera Kommune-Noreg i stand til å løysa desse oppgåvene i åra framover.

Det er viktig at arbeidet med kommunereforma held fram i tida som kjem. Ein velfungerande kommunesektor er avgjerande for ei god utvikling av velferdssamfunnet.

Mona Lill Fagerås (SV) [13:06:25]: Jeg er nødt til å snakke om mitt vakre Lofoten igjen. Innbyggerne i Lofoten er ganske tydelige på hva de mener om oljeboring. InFact gjennomførte i august en meningsmåling hvor 76 pst. av de spurte svarte at de var imot oljeboring i disse sårbare områdene.

Vi høster av en fornybar ressurs som gjennom tusenvis av år har vært grunnmuren for bosetting og næringsutvikling i hele landsdelen, som skaper tusenvis av arbeidsplasser og skaffer næringsrik mat på bordet til millioner av mennesker i hele verden. Fisk er Norges nest største eksportnæring.

Havet utenfor Lofoten og Vesterålen er unikt. Verdens siste store torskebestand gyter her, og 70 pst. av alle fiskeressursene i Barentshavet og Norskehavet bruker dette området i en eller annen fase av livet sitt. Det er vi i Norge, vi i denne salen, som har ansvaret for å forvalte disse ressursene også i fremtiden.

Denne vellykkede sameksistensen mellom mennesker, naturressurser og miljø er også grunnlaget for reiselivsnæringen. En spektakulær natur gir uante muligheter for naturopplevelser, og turistene strømmer til, sommer som vinter.

Oljeindustrien representerer en alvorlig trussel mot disse fornybare naturverdiene. Seismikkskyting skremmer fisk, skader egg og larver og forstyrrer livsmiljøet i havet. På den smale kontinentalsokkelen utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er det ikke plass til både oljeindustri og fiskeri. Oljeaktiviteten vil gå på bekostning av fiskeriene.

Forurensning av fiskefeltene og faren for større utslipp er økende og bekymrer bl.a. Petroleumstilsynet. Det burde bekymre mange flere, ikke minst Høyre,

Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet. Disse tre partiene velger å bagatellisere alle advarsler og går inn for å åpne Lofoten, Vesterålen og Senja for oljeselskapene, selv om et flertall både lokalt, regionalt og nasjonalt sier nei.

For SV er det sånn at vi mener det er på tide at denne salen setter en strek over denne debatten en gang for alle – et syn som altså et stort flertall av dem som bor der, deler.

Aleksander Stokkebo (H) [13:09:34]: Høyre jobber for et samfunn med muligheter for alle – et samfunn hvor det ikke skal ha noe å si hvem du er, eller hvor du kommer fra, der alle skal ha de samme mulighetene til å lykkes. Sammen med dyktige lærere er regjeringen i gang med å skape en kunnskapsskole med muligheter for alle. Etter fire år med en kunnskapsminister fra Høyre er norsk skole på rett vei. Elevene lærer mer, de er mer til stede i klasserommet, og flere fullfører videregående.

Vi vet at elever som ikke fanges opp tidlig, risikerer å oppleve nederlag på nederlag gjennom skoleløpet og ofte dropper ut. Derfor er det så viktig at vi setter inn innsatsen tidlig. Vi har startet arbeidet, og tidlig innsats er en av hovedsatsingene for kommende periode. Vi skal sørge for at gutten på bakerste rad aldri gir opp.

Helt side finanskrisen har stadig flere unge blitt stående utenfor arbeid og utdanning. Tusenvis har stått uten fullført videregående og uten retten til å gjøre noe med det. De har rett og slett falt mellom to stoler – ungdomsretten og voksenretten. Gjennom regjeringens melding om livslang læring har vi nå endret opplæringsloven, slik at de unge får rett til å fullføre videregående. Det gjør at de kan komme seg i videre utdanning og ut i arbeid. Det gir selvstendighet og verdighet for den enkelte.

I Rogaland syntes vi at det var et så godt tiltak at vi valgte bare å gå i gang. Vi kan allerede se de første resultatene. Mennesker som tidligere var passivisert av systemet, har valgt å gripe muligheten – flere kommer i gang med hverdagen og får et bedre liv.

Vi bor i et land med små forskjeller og høy tillit mellom folk. For at det skal fortsette å være slik, må vi fortsette å skape en kunnskapsskole med muligheter for alle. Vi skal fortsette å satse på læreren, på tidlig innsats, på et yrkesfagløft og på flere tiltak for å redusere frafall i videregående skole. Sammen skaper vi kunnskapsskolen, der flere lærer mer og ingen blir stående igjen.

Elisabeth Fanghol (A) [13:12:26]: I Norge får vi stadig flere eldre i både antall og andel av befolkningen. Jeg opplever at det er en enighet i denne salen om at vi står overfor noen store utfordringer knyttet til framtidens eldreomsorg.

Når jeg ikke er her, er jeg sykepleier og jobber med eldre i Asker kommune. Hver eneste dag ser jeg de utfordringene kommunen står overfor som følge av at det blir flere eldre og flere med komplekse sykdomsbilder. Det er allerede nå en knapphet på ressurser i pleien, og det er kontinuerlig fokus på effektive og kostnadsbesparende løsninger. Det er allerede stor grad av endring fordi de stadig sykere beboerne våre trenger mer tid, mer tilstedeværelse, mer oppfølging og ikke minst mer kompetanse.

Allerede nå strever de mange steder med å rekruttere sykepleiere til kommunehelsetjenesten. Flere undersøkelser blant sykepleierstudentene viser at nyutdannede sykepleiere frykter at fagmiljøene er små, ansvaret stort og arbeidsoppgavene mange. Dette baseres på studentenes egne erfaringer gjennom praksis ute i kommunene. Denne trenden må vi få til å snu.

Høyre og Fremskrittspartiet har i denne trontaledebatten hatt et stort fokus på bærekraftig velferd, bruk av offentlige penger, at vi må sette tæring etter næring og få til smarte løsninger i offentlig sektor. Men hva betyr egentlig det? Det kan nesten virke som man tror at de ansatte i offentlig sektor kaster bort tid og penger ukritisk når de er på jobb. Det varsles av statsministeren tøffere tider og klare krav om effektivisering. Er det nå forventet at vi ansatte skal løpe enda litt raskere og få enda flere oppgaver på en allerede full liste? Det er ikke svarene på hva eldreomsorgen i Norge trenger. Med all respekt å melde mener jeg dette vitner om en fjernhet fra virkeligheten. Selv om det er hyggelig at regjeringspartiene har en sånn tillit til meg som sykepleier og min arbeidsevne, må jeg ærlig innrømme at jeg har mine begrensninger. Jeg klarer ikke å være på flere steder samtidig, jeg kan kun mate én beboer om gangen og dusje én beboer om gangen. Så mener kanskje Høyre og Fremskrittspartiet at det er smartere måter å gjøre dette på, men realiteten er at mange av oppgavene i eldreomsorgen er praktiske og mellommenneskelige. Skal vi effektivisere, handler det da om beinharde prioriteringer mellom beboere. Det går ut over noen.

Arbeiderpartiet anerkjenner at eldreomsorgen må videreutvikles i takt med samfunnet og veksten i andelen eldre. Der skal vi bidra konstruktivt med vår politikk for hvordan vi skaper trygg omsorg for alle. Men Arbeiderpartiet anerkjenner også at kvalitet koster, og forstår at god kvalitet på tjenestene også betyr nok ansatte til å gjøre jobben skikkelig.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:15:36]: Verden går ikke alltid framover. Vi møter ofte holdninger i samfunnet vårt som truer menneskeverdet. Vi er kjent med at jentebarn i India blir sortert bort på grunn av kjønn. Sortering av friske jenter skremmer oss, men dessverre

er det et godt eksempel på hvordan teknologien kan bli brukt mot mennesket og ikke for.

Teknologiske framskritt og medisinsk utvikling må alltid ha som formål å behandle og ikke sortere. Vi har aldri i menneskets historie hatt bedre forutsetninger for å beskytte menneskets ukrenkelige verdi. Kunnskapen gir oss mulighet til å hjelpe og behandle langt flere og til å utvikle hjelpemidler for å sikre at alle mennesker kan få leve et selvstendig liv og kunne inkluderes i arbeidsliv, i samfunnsliv og ikke minst i sosiale sammenhenger.

Sortering av mennesker på grunn av enkelte egenskaper kan vi ikke tolerere i et åpent og liberalt samfunn, slik vi heller ikke tåler sortering på grunn av legning, rase eller kjønn.

Kristelig Folkeparti vil bekjempe sorteringssamfunnet. Medisinske framskritt må føre til bedre behandling og lindring av sykdommer, men vi vil være kritiske til endringer som kun har som formål å sortere bort mennesker på grunnlag av egenskaper.

Vi vil ha mer forskning for å verne livet, men sier klart nei til forskning for å framkalle det såkalte perfekte menneske. Vi sier klart ja til teknologisk utvikling av hjelpemidler for mennesker med nedsatt funksjonsevne, men et klart nei til å ekskludere mennesker fra samfunnet. Det er tid for å skape et samfunn med plass til alle.

Kristelig Folkepartis tros- og livssynspolitikk bygger på en grunnleggende overbevisning om den positive samfunnsbyggende kraften som ligger i vår kristne kulturarv og trosfellesskapene. Denne kraften har flere dimensjoner, den går bakover i tid, men Kristelig Folkeparti er også bevisst på at kristendommen også spiller en avgjørende rolle her og nå, både som en nøkkel til å forstå norsk kultur, språk og referanser og som selve grunnlaget for en levende kirke og menigheter over hele vårt land, ja langt utover landets grenser. Kristelig Folkeparti vil at kristendommen fortsatt skal være betydningsfull for kommende generasjoner, ikke bare som et kapittel i historiebøkene, men som en ressurs til livsmening og -mestring, etisk refleksjon og solidariske fellesskap. Derfor er regjeringens arbeid med den nye tros-samfunnsloven så viktig. Den vil legge premisser for hvordan politikken forholder seg til trossamfunn, ja til troende mennesker, og hvilken plass religionen skal ha i vårt samfunn.

Kjersti Toppe (Sp) [13:18:34]: «Et bærekraftig velferdssamfunn» var regjeringas overskrift i trontalen. Det er eit tilslørende uttrykk – det er ikkje konkret, det er ikkje målbart, og det kan tolkast på mange forskjellige måtar.

Senterpartiet vil ha eit trygt velferdssamfunn. Eit trygt velferdssamfunn får vi ikkje utan eit trygt helseve-

sen, og eit trygt helsevesen får vi ikkje utan ein faktabasert og ærleg debatt som gir grunnlag for felles verkelegheitsoppfatning. Og vi er langt frå der i dag.

VG påviste i fjor omfattande alvorleg og ulovleg tvangsbruk i norsk psykiatri. I 2015 var det 640 beltelegingar som var lovstridige eller problematiske, altså overgrep mot psykiatrispasientar. Stortinget vart gjort merksam på dette gjennom VG, ikkje av departementet. Det er ein skandale i seg sjølv. Spørsmålet er: Korleis kunne regjeringa ikkje vita? Kan vi stola på regjeringa sin omtale av norsk helsevesen? Eg meiner nei, og eg seier: Ære vera VG!

Stavanger Aftenblads reportasje om den såkalla glasjenta er eit anna eksempel. Fylkesmennene i Hordaland, Rogaland og Troms la i 2016 fram ein knusande granskingsrapport om glasjentas opphald under barnevernets omsorg. Jenta fekk ikkje ein oppvekst og ei omsorg som det vårt samfunn har slått fast at barn skal ha. Rapporten viste ikkje berre svikt i systemet, men han viste svik sett i system. Korleis kunne regjeringa ikkje vita? Kvifor vart Stortinget ikkje opplyst? Eg seier: Ære vera Stavanger Aftenblad!

TV 2 og Dagens Medisin var dei som avslørte det store ventelistejukset. Tusenvis av pasientar på interne, uoffisielle ventelister gav sjukehusa penare offisielle ventelistedata, men pasientane vart ikkje behandla raskare. Det vart påvist 160 000 forseinka pasientavtalar. Pasientar mista rett til behandling og fekk i staden ei meir uforpliktande frist til utgreiing. Men korleis kunne regjeringa ikkje vita? Praksisen måtte jo vera kjend for hundrevis av helseleiarar som departement og regjering omgåast med. Og eg seier: Ære vera TV 2 og Dagens Medisin!

I dag skal Stortinget røysta over eit forslag om å evaluere fastlegeordninga. Senterpartiets forslag vart røysta ned i vår. No vert det fleirtal på grunn av VG, for VG kartla i sommar fastlegesituasjonen i norske kommunar. Resultat var dramatisk: massiv rekrutteringssvikt i både store og små kommunar. Fastlegeordninga, grunnmuren i kommunehelsetenesta, held på å bryta saman. Korleis kunne statsråd Høie ikkje vita? Og igjen: Ære vera VG!

Noreg treng ein ærleg debatt om helsepolitikk, ein systemdebatt der vi har eitt krav, og det er at Stortinget vert informert av regjeringa om den reelle situasjonen i norsk helsevesen.

Åsunn Lyngedal (A) [13:22:01]: Jeg er opptatt av at Norges til enhver tid sittende regjering tar ansvaret for å drive en politikk som legger grunnlag for nye arbeidsplasser. Dagens regjering synes å lene seg på en blind tro på skattelettelser, men det skaper i liten grad jobber. Det vi vet om Høyre og Fremskrittspartiets skattelettel-

ser, er at de omfordeler fra fellesskapet til dem som har mest fra før. Jeg etterlyser derfor en politikk som virker, slik at vi kan skape flere jobber og i hele landet. Det var lite innhold i trontalen fra Høyre og Fremskrittspartiet. Særlig var det skuffende lite politikk som kan skape arbeid i hele landet.

Da Arbeiderpartiet sist satt i regjering, satte vi i gang en kartlegging av mineralressursene i Norge. Det skapte forventninger, og kanskje særlig skapte det forventninger i Nord-Norge. Våre naboregioner i Sverige og Finland har nemlig i mye større grad oversikt over sine ressurser. De utvinner dem, og det skaper tusenvis av arbeidsplasser i vår naboregioner like over grensa fra fylket mitt, Nordland. I disse regionene er gruvedriften fundament for industri og livskraftige lokalsamfunn, og det gir arbeid i distrikter der det ellers hadde vært vanskelig å finne arbeid. Dette ønsker Arbeiderpartiet også for Norge.

Derfor prioriterer vi å kartlegge våre mineraler, og skuffelsen var stor i min landsdel da Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen stanset kartleggingen som NGU holdt på med høsten 2015. Vi vil fortsatt foreslå å kartlegge. Det er utgifter som kan skape nye arbeidsplasser og legge grunnlag for framtidig velferd.

Vi trenger også en infrastruktur som bygger opp under muligheten til å drive lønnsom næringsutvikling, og vi trenger en infrastruktur som tar hensyn til klimaet vårt. Det ble med denne regjeringen vedtatt en nasjonal transportplan som for Nord-Norge er uten spor av å prioritere miljøvennlige alternativer for eksport av fersk fisk fra landsdelen. Det meste av fersk fisk fra Nordland og Troms eksporteres via Narvik på Ofotbanen gjennom Sverige. Her har regjeringen sviktet i å ta dialogen med Sverige for å sikre at denne eksporten har vekstmuligheter.

Sommeren 2014 kom samferdselsminister Solvik-Olsen til Narvik og erklærte for all verden, via NTB, at han skulle sikre kapasitet, han skulle bygge dobbeltspor på Ofotbanen. Transportetatene i begge land hadde pekt på mange mulige måter å realisere det på og flere som innebar store bidrag fra industrien. Så ble det stille. Arbeiderpartiet har forventninger om at regjeringen tar dialogen med Sverige og industrien om hvordan vi sikrer denne grønne transporten av fersk fisk for framtiden. Det vil skape trygghet for tilgang til markeder, slik at næringslivet kan gjøre sin jobb og øke produksjonen.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [13:25:29]: For første gang på svært lenge er Senterpartiet i Finnmark representert på Stortinget. «Hva skjer i Nord-Norge?», heter en kjent bok skrevet av professor Ottar Brox. Den skapte i sin tid mye blest om vår nordlige landsdel, men den skapte ingen omveltninger den gang, og siden da har

mye galt gått i været. Som mange i denne salen vet, er det fisk som er vår viktigste levevei i Finnmark.

Mye er ikke forandret siden salige prost Petter Dass skrev «Nordlands trompet»: «Skuld' torsken os feyle, hvad havde vi da».

Statistikkens klare språk, New Public Management, er styringsverktøy, og statsråder fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet har vedvarende sluttet seg til markedsstyring med staten som bidragsyter. Fordeling av rettigheter i henhold til politiske vedtaksprosesser, som jo er lovens ordning, er vraket i departement med ansvar for folkets felles fiskeressurs. Fiskevær etter fiskevær er blakket for fiskerettigheter og står ribbet igjen.

Her er tallenes klare tale: Følgende kommuner har mistet kvoterettigheter i Finnmark i tidsrommet 2004–2015: Porsanger minus 25 pst., Nordkapp minus 10 pst., Alta minus 27 pst., Måsøy minus 16 pst., Kvalsund minus 77 pst., Hasvik minus 31 pst., Loppa minus 48 pst., Vardø minus 45 pst., Hammerfest minus 26 pst.

Det er ikke markedet som skal utpeke hvem som skal høste ressursene på vegne av fellesskapet. Det er eierne, dvs. vi alle, folket. I utallige offentlige dokumenter er det fastlagt at fisken skal gå til best betalte anvendelse. Fisken som tilhører folket, skal i land der folket bor, og skal der sikre sysselsetting og bosetting. Dersom fordelingen av kvotene ikke oppfyller dette helt grunnleggende formål, svikter fiskeriforvaltningen sitt ansvar.

Jeg skal i min periode som representant for Finnmark komme til å minne forsamlingen om tingenes tilstand i Finnmark. Senterpartiet vil fremme og støtte forslag som gir fisken tilbake til fiskevær, som fisken tilhører og har tilhørt – nå og i historisk tid.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [13:28:33]: La meg først få bruke muligheten til å takke de mange som ga sin stemme til Fremskrittspartiet i høstens valg. I mitt hjemfylke, Møre og Romsdal, økte vi vår oppslutning i forhold til valget for fire år siden, noe jeg ser på som en god støtte for det vi har fått gjennomført i forrige periode, og som et tegn på at enda flere ønsker enda mer av våre politiske løsninger. Jeg kan forsikre om at jeg har alle intensjoner om å oppfylle akkurat det.

Mandagens trontale inneholdt mye godt, og jeg la merke til at Kongen framhevet det positive ved at vi i Norge har små forskjeller. Likevel vil jeg ta fram et område hvor vi opplever økende forskjeller. Antall barn og unge som skyves ut gjennom mobbing og utstøting, både i den generelle hverdagen og på sosiale medier, øker. Det er en utfordring vi som politikere ikke har lov til å overse, for det er en stor forskjell på å være innenfor eller å stå utenfor. Det ikke å få lov til å være med – å oppleve ikke å være inkludert eller en del av det samme so-

siale livet som andre på egen alder – gir ikke bare ungdom en utrygg hverdag, det skaper også utrygge ungdommer, som har en stor risiko for å utvikle psykiske problemer.

Det er flott at vi som politikere har blitt flinkere til å snakke om mobbeutfordringene i samfunnet. Det vi imidlertid ikke har vært gode nok på, er å møte de veldig mange som har blitt utsatt for mobbing. Effektene av å ha blitt mobbet er sterkere enn vi aner, og da må vi sørge for en god oppfølging og også at vi som voksne, vi som politikere, ser større på problemet.

Mellom 15 pst. og 20 pst. av norske barn og unge sliter med psykiske helseutfordringer. Mange av disse har vært utsatt for mobbing, og det er vår jobb å sikre at hjelpen de får, oppleves som trygg og god. Derfor må vi fortsette å styrke skolehelsetjenesten og sørge for at de også har kapasitet til å drive oppsøkende virksomhet. Men da må også kommunene følge opp og bruke økte midler på akkurat det.

En av de beste måtene å la noen utvikle en god psykisk helse på, er å la dem føle trygghet, og da må vi gjøre alt vi kan for at ingen utsetter dem for utrygghet. Mobbing er en ukultur – mobbing er ikke greit. Og vi som voksne må bli tøffere til å vise holdninger mot mobbing. Ingen i Norge skal bli påført helseskade fordi andre ikke har folkeskikk.

Kampen mot mobbing vil bli viktig for meg i mitt politiske arbeid i denne perioden. Det er kanskje ikke vanlig å bruke hele sitt første innlegg til å gå direkte inn på ett tema, slik jeg gjør i dag, men dette er den første muligheten jeg har til å gi beskjed om at jeg og mitt parti vil bruke mye av tiden som kommer, til å fokusere på psykisk helse for barn og unge.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:31:50]: Det kan se ut til at flertallet i Stortinget senere i dag vil vedta å øke fedrekvoten med fire uker. Det ser ut til at det er partiene Høyre og Fremskrittspartiet som ikke kommer til å støtte Arbeiderpartiets forslag. Arbeiderpartiet begrunner dette forslaget med likestilling, bl.a. I dag er foreldrepermisjonen likestilt. Mor har ti uker, far har ti uker, og når det gjelder resten av permisjonstiden, er det opp til familien selv å bestemme hva som passer best for dem.

Høyre ønsker at flere fedre skal ta ut mer permisjon enn kvoten tilsier. Tall fra Nav viser at fedrekvoten blir stadig mer populær, og at flere fedre tar ut permisjon utover kvoten. Ja, 2017 ser ut til å bli et toppår for fedre som tar ut mer enn fedrekvoten. Det er bra. All diskusjon om kvoter kan jo fort gjøre at fokuset fjernes fra den største delen av permisjonstiden, som er fellesdelen.

Vi i Høyre ønsker å gjøre det enklere for fedre å ta ut permisjon. Vi vil fjerne kravet om at fedre må gi en skriftlig begrunnelse for hvorfor de skal ta ut permisjon av felleskvoten, og vi ønsker at det skal jobbes med en total holdningsendring når det gjelder denne fellesdelen. Det kan jo ikke være sånn at i familier der far ønsker å ta en større del av kvoten, skal han oppleve nærmest å bli spurt om han vil ta av «mors del». Det er jo fellesdelen som familien skal dele.

Det er heller ikke sånn at staten vet hva som er best for hver enkelt familie. Det viktigste for oss i Høyre er at familien finner løsninger som er til det beste for dem og barnet. Høyres likestillingspolitikk baserer seg på familiens valgfrihet også. Det er en viktig verdi i seg selv at familiene kan bestemme selv, og at beslutningene om disse spørsmålene i størst mulig grad tas rundt middagsbordet og ikke i stortingssalen.

Vi tar i dag til etterretning at Stortinget med all sannsynlighet vedtar å øke fedrekvoten, selv om vi mener det innskrenker familienes valgfrihet. Men vi gleder oss samtidig over at stadig flere fedre tar ut fedrekvoten på dagens ti uker og tar ut mer av fellesdelen. Det er all mulig grunn til å være stolt over at vi faktisk bruker – jeg tror jeg har regnet meg riktig frem til – 50 mrd. kr i året for å legge til rette for at barn skal kunne ha foreldrene nær seg den første tiden etter fødsel eller adopsjon. Nærhet til mor og nærhet til far betyr mye for barns tilknytning i første leveår. Vi lever godt med at det er noe uenighet om innretningen av ordningen, men vi er glad for at vi har solide og gode ordninger for dette i Norge.

Erlend Larsen (H) [13:34:47]: «Det endrete sikkerhetspolitiske landskapet krever at vi tar bevisste valg for å ivareta norske interesser», sa Hans Majestet Kongen i sin tale mandag.

Situasjonen rundt oss endrer seg raskere enn det er mulig å endre Forsvaret. Derfor er det viktig å stanse forfallet og bygge det opp igjen. Det er når vi føler oss trygge, vi skal forberede oss på en utrygg verden. Demokratiet vårt er avhengig av et sterkt og troverdig forsvar. Forsvaret er fundamentet resten av samfunnet bygges på. Det er fort gjort å legge ned militære kapasiteter, men det tar mange år å bygge dem opp igjen. Derfor må Forsvaret utvikles og trenes i et langsiktig perspektiv, også i tider da vi tilsynelatende ikke har behov for det.

Vi burde ha lært, for tre ganger mellom 1814 og 1905 tvang svenskene Stortinget til å omgjøre lovlig fattede vedtak. Et svakt norsk forsvar kunne ikke stå imot den svenske trusselen om krig. I 1895 gikk Stortinget sammen om å ruste opp Forsvaret så kraftig at Norge kom i posisjon til å bryte ut av unionen med Sverige i 1905. I dag er det kanskje den hybride trusselen som er

størst. Hvordan skal vi håndtere situasjoner hvor vi er i en tilstand mellom krig og fred?

Forsvarets viktigste oppgave er å sikre demokratiet vårt. Skal de klare det, må de få de verktøyene som skal til for å løse oppdraget. Vi er godt i gang. Mye godt politisk arbeid er gjort, men det gjenstår fremdeles mye. For regjeringen har det vært viktig å etterfylle tomme lagre. Det har også vært viktig å få kjøretøy, fartøyer, våpensystemer og annet avgjørende materiell til å virke, og dette er økt forsvarsevne i praksis, selv om det ikke synes så godt.

Det er med andre ord gjort mye for å styrke Forsvaret, men det er fremdeles mye som gjenstår. Flere av partiene i Stortinget har sagt de vil øke bevilgningene til Forsvaret slik at det kommer opp på 2 pst. av bruttonasjonalprodukt innen 2024. Jeg håper vi kan samles om denne ambisjonen.

Jeg vil til slutt nevne veteranene våre. Siden 1945 har 100 000 nordmenn tjenestegjort i mer enn 40 land, og dette er vårt bidrag til internasjonal fred, et bidrag som også forplikter det norske samfunnet. For de aller fleste er utenlandstjeneste en positiv opplevelse som gir verdifulle erfaringer, men det er også noen soldater som aldri kommer helt hjem. Den rød-grønne regjeringen etablerte handlingsplanen «I tjeneste for Norge», en plan som er videreført av dagens regjering. Syv departementer er involvert i planen, som inneholder 126 tiltak. Tiltakene skal også ta vare på soldatens ektefelle og barn. I mange tilfeller rammes også disse og annen familie av stresset og de sterke opplevelsene som følger med tjeneste for Norge. Men en veteranplan bør også omfatte de positive erfaringene utenlandstjeneste gir, for utenlandstjeneste gir en unik kunnskap om andre land og andre kulturer som kommer til nytte hjemme i Norge.

Tellef Inge Mørland (A) [13:37:58]: For at folk i Norge skal kunne leve et godt liv slik de selv ønsker, er god helse helt avgjørende. I det arbeidet trenger vi mer fellesskap, ikke mindre. Fellesskapsløsningene er den beste garantisten for å sikre at alle får tilgang til de beste helsetjenestene, uavhengig av eget utgangspunkt. Regjeringen sier det er små forskjeller i Norge. Dessverre gjør den ikke det som trengs for at det skal bli værende slik.

I dag har over 500 000 nordmenn privat helseforsikring. Jeg klandrer ikke dem som velger å tegne en slik forsikring, men vi 169 som sitter i denne salen, bør ikke være fornøyd med at over en halv million ikke lenger tør sette sin lit til at fellesskapets sikkerhetsnett er godt nok. Jeg får tilbakemeldinger fra folk som f.eks. er blitt henvist til MR-undersøkelser og forteller om flere måneder i kø, men at man, dersom man kan betale noen tusen eller har helseforsikring, kan komme inn dagen etter. Da

er det kanskje ikke så rart at folk opplever at det er hull i fellesskapets sikkerhetsnett. Det er situasjonen på denne regjeringen og statsråd Høies vakt.

Fordi regjeringen i de fire årene som har gått, ikke innfridde løftet sitt om 12 mrd. kr mer til sykehusene, må Sørlandet sykehus, som jeg hører til, kutte flere hundre stillinger de neste årene. Det skaper ikke mer trygghet for innbyggerne på Agder. Tvert imot skaper det usikkerhet rundt tilbudene i særlig Arendal og Flekkefjord. Det siste regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre gjorde i budsjettforliket i fjor høst, var å legge inn et effektiviseringskrav for sykehusene på nesten 600 mill. kr. La oss håpe de ikke legger opp til en reprise av dette i morgen, for det bidrar ikke til at flere folk får god, rask og nødvendig helsebehandling, enten det er på Agder eller i resten av landet.

Men å gi flere muligheten til å oppleve livskvalitet handler også om å se hele landet for å la seg inspirere av de gode ideene der ute. I valgkampen var jeg i Grimstad og besøkte Øygaardens Institutt og ble imponert. Det er et dagtilbud for folk fra bare drøyt 60 år og oppover med demens, drevet av frivillige, satt i gang av noen som selv hadde en far som hadde fått demens. På et småbruk i Grimstad fikk de muligheten til å oppleve mestring gjennom å lage mat sammen, slå plenen eller male en uthusvegg og muligheten til opplevelser gjennom turer i nærmiljøet. De frivillige opplevde gleden ved å gjøre noe meningsfullt for andre, samtidig som de selv fikk tilhørighet og en mer sosial hverdag.

Med ganske få offentlige kroner i støtte til denne typen aktivitet rundt om i landet kan vi få til noe som betyr veldig mye for mange. Det har Arbeiderpartiet gitt rom for i sine budsjetter, og vi har sagt i vårt program at vi vil samarbeide med frivillige lag og enkeltpersoner som kan bidra i eldreomsorgen. Det handler om at vi bryr oss om hverandre, og at fellesskapet stiller opp. Gjennom fellesskapet vil Arbeiderpartiet bygge helsetilbudet. Det er lov for regjeringen og de andre borgerlige partiene å se til venstresiden i de sakene, for tross alt er det jo på venstresiden en finner hjertet.

Sverre Myrli (A) [13:41:14]: Jeg har i hele mitt politiske virke vært for en ny organisering av hovedstadsregionen. Oslo og Akershus hører sammen på nær sagt alle områder, men det er bare å registrere: Det er ikke flertall og ønske i Oslo om å slå seg sammen med Akershus eller å gå inn i en større hovedstadsregion. Jeg tror jeg vil legge til: Ikke i noe parti i Oslo er det ønske om det. Og i tillegg: Antageligvis er det ingen regjering som vil tvinge Oslo – med den betydningen Oslo har – inn i en annen organisering.

Da vil jeg si det slik: Hvis du ikke får den du vil gifte deg med, blir du skuffet, men det går etter hvert over.

Løsningen er i alle fall, hvis du ikke får den du vil gifte deg med, i stedet å gifte deg med to andre! Det er det som nå er realiteten i det som skjer med regionen Viken, den nye regionen fra Halden til Hallingskarvet, ved sammenslåingen av Akershus, Østfold – og jeg tror jeg har presidenten med meg når jeg legger til – og vakre Buskerud.

Det er ingen som vil ha en slik sammenslåing: ikke de tre fylkestingene, ingen av de 22 kommunene i Akershus – mange av dem med Høyre-ordfører – og, så vidt jeg vet, ingen av fylkespartiene til alle partier i de tre aktuelle fylkene. Jeg ser at Akershus Høyres leder, Hårek Elvenes, står på lista etter meg. Han har jo vært ute med klar tale og sagt at det er galskap å slå sammen fylkene i Oslo-området – Viken – uten at Oslo er med. Vel talt av Høyres leder i Akershus! Jeg er helt enig.

Likevel vedtok altså Stortinget det de gjorde i juni. I valgkampen var det flere av oss som prøvde å ta opp dette, men de fire partiene som sto bak vedtaket i juni, bare flåste det bort. Det var ikke mulig å få en seriøs diskusjon om fordelene med å etablere regionen Viken. Ingen ville forsvare det, og det er forståelig, for det kan ikke forsvares. Det er en usedvanlig dårlig idé å organisere hovedstadsregionen uten at hovedstaden er med! Og da bør vi si: Det er greit, enten gjør vi dette ordentlig, eller så lar vi det være.

Så jeg appellerer til Kristelig Folkeparti, som har kommet med gode signaler etter valget. Jeg skal ikke ta opp igjen hele regionreformen, men konkret forslaget som nå kommer til behandling i Stortinget: Vær så snill, Kristelig Folkeparti, se nøye og grundig på forslaget om region Viken.

Hårek Elvenes (H) [13:44:36]: Vi får la Viken ligge i denne omgangen. Jeg skal heller bruke min taletid til å komme inn på et anliggende i Akershus fylke som er vel så viktig som Viken.

Gjørvt-kommisjonen ga en drepende rapport over tilstanden i norsk beredskap. Den rystet et samlet storting og hadde en rekke anbefalinger om hvordan beredskapen skulle bli bedre. Ett av tiltakene som var foreslått, var et nasjonalt beredskapssenter. Representanten Wilkinson var innom dette senteret i sitt innlegg, som var direkte misvisende med tanke på det arbeidet som er gjort for å redusere støyen fra det beredskapssenteret. Senteret bygges nå ut gjennom en statlig regulering der det er tatt til følge en rekke forslag om å redusere støyen, som kom fram i høringsperioden. Slik som senteret nå vil bli bygd, vil både de nasjonale og de lokale støykravene bli tilfredsstillende. Det blir bygd støyvoller, det blir brukt støyabsorberende materialer, og det blir innebygde standplasser.

Å sørge for innbyggernes trygghet er faktisk regjeringen, Stortinget og statens viktigste oppgave. Derfor har denne regjeringen løftet fram sivil og militær beredskap i fireårsperioden – også i trontalen.

Faktisk har denne regjeringen gjennomført alle de tiltakene som Gjørvt-kommisjonen kom med i sin rapport. La meg nevne: Det har blitt 1 800 flere stillinger i norsk politi, samtlige politidistrikt har fått pansrede kjøretøy, PST er styrket med 300 mill. kr, det er over 300 flere skarpt personell i norsk politi som kan håndtere skarpe situasjoner, og det er bestilt nye politihelikoptre.

Dessverre tillater ikke tiden å nevne mye av det andre som faktisk er gjort. Men arbeidet med beredskap – det være seg den sivile eller den militære beredskapen – er ikke et prosjekt som fullføres, der en kan si at nå har vi kommet til veis ende, fordi trusler og risiko endres over tid. Men det går en linje gjennom regjeringens arbeid med å ta fatt i den sivile og militære beredskapen. Forsvaret er nå snudd fra årevis med nedbygging, gjennomført av skiftende regjeringer, til nå en gradvis oppbygging, der det skal brukes 180 mrd. kr mer på Forsvaret over langtidperioden. Og dette gjøres i erkennelsen av at vi må ha et sterkt nasjonalt forsvar for å kunne drive suverenitetshevdelse, unngå å bli utsatt for politisk press og i verste fall være i stand til å forsvare vårt eget territorium, som er helt avgjørende for at vi skal utøve et demokrati og være en rettsstat.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [13:47:56]: Jeg er glad for at det de siste årene er satset fra regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstres side på viktige reformer, noe som vil være en forutsetning for at vi skal klare å møte utfordringene i framtidens Velferds-Norge. Norge og verdens utvikling raser i et stadig høyere tempo, og de rød-grønnes løsning synes å være å stoppe alle forsøk på å tenke nytt og finne nye løsninger på store og viktige utfordringer i Velferds-Norge.

De rød-grønne skal ha forbedringer på alle områder, men samtidig jobbes det iherdig mot alle forslag og reformer som presenteres fra regjeringens side – for man skal ikke ha forandringer, bare forbedringer. Det finnes ikke noen erkjennelse av at skal man ha forbedringer, forutsetter det at man er villig til å endre på noe. Utfordringer og problemer skal løses på én måte, og det er med økte skatteinntekter både til staten og til kommunene. Folket skal betale, men hvordan man bruker pengene, skal det ikke settes noen krav til og gjøres vurderinger rundt.

Representanten Lauvås fra Arbeiderpartiet utfordret i går representanten Limi fra Fremskrittspartiet når det gjaldt eksempler på hvor det har vært unødvendig å innføre eiendomsskatt. Jeg kan gjerne gi et eksempel fra min hjemkommune, Malvik, der vi har hatt denne uso-

siale skatten i flere år. I 2003 gikk Arbeiderpartiet der til valg på at det måtte bli innført eiendomsskatt – i likhet med lovnaden om 15 mrd. kr i skatteøkning ved dette valget – fordi det ikke fantes noen annen løsning. Heldigvis tapte Arbeiderpartiet valget i 2003, og vi fikk et borgerlig flertall i kommunen vår. Hva skjedde da? Jo, i løpet av fire år klarte man, med omstilling og uten oppsigelser, å redusere kommunens gjeld med 130 mill. kr, samtidig som man greide å snu driftsbudsjettet fra nesten 30 mill. kr i minus til flere millioner i pluss det siste året – alt dette i løpet av fire år. Da kom kommunen seg av ROBEK-lista og ble i stand til å investere igjen, innenfor viktige områder som skole, helse og velferd.

Det hører med til historien at Arbeiderpartiet kom tilbake til dekket bord i 2007, etter lovnad om at eiendomsskatten ikke skulle innføres. Men de bestemte seg for å bryte valgloftet sitt, de førte velgerne bak lyset og innførte eiendomsskatt. I 2016 hadde Malvik kommune et overskudd på 41 mill. kr, og eiendomsskatten kreves fortsatt inn, uten hensyn til innbyggernes inntekter og betalingsevne. Det er blitt en lettvinnt løsning å sende regningen til innbyggerne.

Den eneste løsningen Arbeiderpartiet har både lokalt og nasjonalt, er altså å øke inntektene i form av økte skatter. Denne løsningen mener Fremskrittspartiet er feil, og vi vil derfor fortsatt jobbe for å senke skattenivået for landets innbyggere og sørge for en mer fornuftig bruk av de pengene det offentlige har.

Stein Erik Lauvås (A) [13:51:14]: Jeg setter pris på at listen fra Fremskrittspartiet nå begynner å komme. Det var opptil flere kommuner, så jeg venter spent på resten.

Jeg hører at ulike representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet nå er bekymret over et arbeiderparti som de mener vil være mindre konstruktive og mindre samarbeidsvillige. Det kan hende at disse representantene bør tenke seg litt om og ta en liten runde på hvordan forlik inngått mellom ulike partier faktisk forvaltes. Ønsker man at brede forlik fremdeles skal være en mulighet og en styrke for vårt demokrati, må forlikspartene være trygge på at oppnådd enighet ikke misbrukes i etterkant – ikke i det politiske ordskiftet og ikke i utførelsen av enigheten. Parlamentarisk nestleder i Høyre uttalte for noen få måneder siden at Arbeiderpartiet er med på å vedta brede forlik istedenfor å fremme egne løsninger. Nå kritiserer den samme parlamentariske nestlederen Arbeiderpartiet for ikke å være konstruktive og for å ha egne løsninger. Nå må bl.a. Høyre bestemme seg: Ønsker de å finne gode løsninger som står seg over tid, eller skal de fortsette å opptre så uryddig i det politiske ordskiftet at slik enighet i praksis blir umulig å få til? Da brytes tilliten ned. Det bør regjeringspartiene, statsrådene

og representantene for regjeringspartiene her i Stortinget ta seg en liten tenkepause rundt.

Når regjeringen signaliserer en styrket innsats for integrering, skal de møte et konstruktivt arbeiderparti, et arbeiderparti som ønsker at integreringen skal lykkes. Jeg ser fram til konstruktive debatter om det. I den sammenheng er det slik at kommunene vil få en nøkkelrolle i integreringen og inkluderingen. Det er ute i kommunene integrering og inkludering foregår. Det er på arbeidsplassene og på fritidsarenaen, med deltakelse i frivillige organisasjoner, ulike lag og foreninger, integreringen og inkluderingen foregår.

Jeg tar regjeringens trontale på alvor, selv om jeg mener at den er mer grå enn blå. Jeg forutsetter også at begge regjeringspartiene står bak og er samsnakket når de sier at integreringen må styrkes, selv om enkelte uttalelser fra enkeltrepresentanter fra denne talerstolen kan være med og så tvil om det. De nærmeste månedene vil vise om regjeringen mener alvor med styrket integrering. Gjør de det, skal de møte et konstruktivt arbeiderparti. Men da må vi også forvente en ryddig opptreden fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Willfred Nordlund (Sp) [13:54:34]: Jeg merket meg at statsministeren i sin tale i dag la vekt på at vi må utvikle et bærekraftig velferdssamfunn. Jeg forstår det slik at statsministeren i begrepet «bærekraftig velferdssamfunn» også legger at vi må lykkes med integrering. Det medfører at vi må føre en ansvarlig og regulert arbeidsinnvandringspolitikk. Vi må føre en rettfærdig og streng asyl- og flyktningpolitikk der de som har rett til beskyttelse, får det, og ikke de som ikke har det. Vi kan ikke ta imot flere enn vi klarer å håndtere, og vi må sørge for dem som allerede er en del av Norge. Det motsatte vil føre til stigmatisering.

En aktiv integreringspolitikk krever at vi satser på tiltak som skaper god integrering og inkludering, uavhengig av bakgrunn. For Senterpartiet er språk et av de viktige tiltakene her. Språk er nemlig en av nøklene til samfunnsforståelse og derigjennom integrering. Det er nøkkel til arbeidsmarkedet og arbeidsmulighetene. Et grunnleggende menneskelig behov er å delta i arbeidslivet, føle tilhørighet, føle at man får bidra og ikke minst bli sett. Å lykkes med dette er integrering i praksis.

For å få dette til må vi ta hele landet i bruk. Vi må motvirke en utvikling av parallelle samfunn og gettodannelser, som vi ser tendenser til i andre europeiske land. Varsellampene blinker allerede i Norge. Det kan vi ikke lukke øynene for. Gettofisering og parallelle samfunn er et onde som ethvert samfunn må bekjempe. Når noen grupper lever atskilt fra storsamfunnet, blir det minimalt med interaksjon. Det blir ingen meningsbrytninger, impulser og korrigeringer mellom det lukkede

samfunnet og storsamfunnet. Under slike forhold får fordommer, fremmedfrykt og misoppfatninger leve i beste velgående.

Spredt bosetting er et godt virkemiddel for et bærekraftig velferdssamfunn med godt integrerte mennesker i lokalsamfunnet og derigjennom i nasjonen. Innvandrere som bosettes rundt omkring i hele landet, møter det norske språket og samfunnet på en helt annen måte enn hvis de skulle bosettes i allerede innvandrertette områder. En forutsetning for spredt bosetting i hele landet og dermed integrerte mennesker i samfunnet, uavhengig av bakgrunn, er at det finnes et mangfold av arbeidsplasser, tjenester, næringsliv, skoler, barnehager, fritidstilbud og ikke minst livlige lokalsamfunn som skaper trivsel og tilhørighet, i hele landet. Arbeidsplasser og tjenester nær folk i hele landet vil etter Senterpartiets syn være en nøkkel til at alle skal kunne delta, bli sett, føle tilhørighet lokalt og nasjonalt og dermed få bidra gjennom arbeidsplasser til verdiskaping og et bærekraftig velferdssamfunn framover.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:57:43]: Når vi prater om rikets tilstand, er beredskap og sikkerhet viktig. Likevel opplever jeg at vi i altfor stor grad tar det for gitt. Representant etter representant fra Høyre og Fremskrittspartiet skryter av økt satsing på politiet. Et politi på hjul, sier de, er et framtidsrettet politi.

I Gjørsv-kommisjonens rapport kom det ikke fram at politidistriktene nødvendigvis var for små. Utfordringen lå i at de ikke samsnakket godt nok. Likevel finner regjeringen det for godt å kjøre på med nok en strukturreform. Nå er det på tide å sette folk og sikkerhet foran byråkrater og strukturer.

Innlandet politidistrikt er landets største i areal. Sentralarresten ligger på Hamar. De ansatte i politiet er bekymret for hvordan beredskapen i regionen blir med knappe ressurser. Regjeringen legger antall folk til grunn og glemmer geografien. Betyr ikke sikkerheten til alle landets innbyggere noe, uansett hvor de bor?

La oss se for oss følgende situasjon: Enda en kveld sitter du oppe og venter. Enda en kveld lur du på: Hvor ruset er kjæresten min i kveld? Hvor sint er kjæresten min i kveld? Når politibetjenter i grisgrendte strøk må rykke ut på grunn av tilfeller av vold i hjemmet, blir de satt i en forferdelig situasjon: Er situasjonen ille nok, er lovbruddet alvorlig nok til å bruke flere timer på å kjøre vedkommende til arrest, eller skal de la være?

Politi på hjul er bra for forebygging, men når situasjonene blir alvorlige, kan ikke arresten være på hjul. Da trenger distriktene midler til å bemanne for de tjenestene og lokalene de trenger.

Regjeringens store satsing på politiet gir ikke økt beredskap og sikkerhet når

- de fleste ansettelsene skjer i Politidirektoratet
- det økte antallet stillinger ikke kan bli fylt, fordi det ikke er midler til å lønne dem neste år
- pengene går til effektiviseringstiltak på bekostning av frie midler
- de økte bevilgningene går opp i røyk fordi utgiftene til pensjon, som før lå i en annen budsjettpost, nå skal bli tatt av politiets drift

Regjeringens såkalte satsing og svar på Gjørsv-kommisjonens rapport er feilslått.

Skal vi ha en reell satsing på politiet, må Senterpartiet ta styring – med færre rapporteringskrav, mindre detaljstyring og flere midler til forebyggende og kriminalitetsbekjempende arbeid i hele Norge.

Sandra Borch (Sp) [14:00:51]: Dagens regjering og noen til tror åpenbart at svaret på alt i samfunnet er nedleggelse og tvangssammenslåinger. Med den ene reformen etter den andre, under dekke av å påstå at man endrer til det bedre, er realiteten byråkratisering og tvangssammenslåinger som folket er helt imot. Dette er reformer uten noen som helst form for innhold.

Dagens regjering har begått språklig misbruk av reformbegrepet, og steg for steg gir de ytterligere kraft til sentralisering og byråkratisering av Norge. Ressursene og verdiene man finner i hele landet, vil man ha, men for regjeringen er det visst et problem at det bor folk her. Det er ingen tvil om at bl.a. regionreformen kommer til å gå ut over tjenestetilbudet til folk. Vi konstaterer at Stortingets vedtak om tvangssammenslåing av fylkeskommuner ble gjort uten at det forelå forslag til desentralisering av oppgaver og styrking av den regionale planleggingen. Fylkeskommunenes nye og sterkere rolle som samfunnsutvikler er ikke utformet.

Regjeringen har derimot foreslått å svekke fylkeskommunenes ansvarsområder. Senest i forrige uke kom det en høring hvor det ble foreslått at vannforvaltningsplanene ikke lenger skal vedtas som regionale planer etter plan- og bygningsloven. En slik frakobling fra plan- og bygningsloven medfører at fylkeskommunene, som i dag har ansvaret, ikke lenger vil ha en formell rolle i arbeidet. Det foreslås at utvalgte fylkesmenn nå får ansvaret for å koordinere det forberedende regionale arbeidet. Dette viser i realiteten at regjeringen ikke gjør det de har sagt at de skal gjøre, nemlig å styrke det regionale folkevalgte nivået med nye oppgaver. Dette beviser nettopp at oppgaver blir flyttet fra fylkeskommunene. Det eneste regjeringen gjør, er å utviske fylkesgrensene.

Jeg er fra Troms, som nå er vedtatt slått sammen med Finnmark. Jeg vet ikke om alle her er klar over hvor stort Nord-Norge faktisk er. Fra det nordligste punktet i Finnmark til det sørligste punktet i Troms er det 1 075 km.

Det tar 16 timer å kjøre med bil – ja, det er faktisk en time kortere om en velger å kjøre via Finland.

Avstandene i nord er allerede store nok. Jeg er derfor glad for at Senterpartiet har fremmet forslag om at fylkene skal kunne søke om å få omgjort det vedtaket som er fattet.

Den reformen vi faktisk trenger i Norge, er en tillitsreform, der staten Norge igjen har tillit til dem som faktisk gjør jobben der ute, uten at man sentraliserer og byråkratiserer samfunnet, det være seg politibetjenten, læreren, bedriftseieren, lokalpolitikeren, rørleggeren, fisken, gårdbrukeren eller sykepleieren.

Nils T. Bjørke (Sp) [14:04:08]: For å sikra beredskapen er det viktig å ta vare på jordressursane. Noreg har lite matjord, og det vert bygd ned altfor mykje god matjord. Ei slik utvikling er ikkje berekraftig.

Stortinget har vedteke eit mål om at omdisponering av matjord skal vera nede i 4 000 dekar årleg innan 2020. Ein skal nå måla gjennom ein gradvis reduksjon i nedbygginga. Regjeringa har gjort lite for å nå dette målet, og utviklinga har dei siste åra gått i feil retning. Fleirtalet i næringskomiteen slo ved behandlinga av jordbruksmeldinga fast:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, minner om at målet i jordvernstrategien er offensivt, og forutsetter at regjeringen følger opp de konkrete forslagene i strategien. Flertallet mener fremdriften fra regjeringen så langt har vært for dårlig.»

Dyrka jord er avgjerande for sjølvforsyninga. Jordvern vert trekt fram i festtalar som viktig i mange kommunar. Eg har ikkje tal på alle dei ordførarane som er opptekne av jordvern som prinsipp, og som meiner at det vil stoppa og forhindra nedbygging. Utfordringa er når det kjem til konkrete saker. Då er nettopp den saka dei har, så viktig at vernet må vika. Me ser stadig vedtak om nedbygging, som i Bergen, der Fleslandsvegen lenge skulle vera ei endeleg grense. Det vart brukt som argument for nokre år sidan for å ta dyrka mark som var såkalla inneklemt, for å sikra ei endeleg grense. No vil dei ta 1 000 dekar til på andre sida av vegen, og medan dei planane nettopp er vedtekne i bystyret, kjem det nye planar om å ta meir dyrka mark i nærleiken. Eg vil minna om at desse 1 000 dekar faktisk er ein fjerdepart av alt ein skal ta i året.

Trondheim og Orkdal er andre døme der store areal med dyrka mark vert tekne. Dette viser at storsamfunnet må ta eit større ansvar for jordvernet. Når utbyggjarar kan visa til mange nye arbeidsplassar, er erfaringa at kommunane ikkje klarar å seia nei.

Me må sikra at kommunane ikkje nyttar tida fram til 2020 til å forsetja med nedbygging. Det hastar difor med

strengare reglar. Eg har snakka med fleire utbyggjarar som seier at dei ser at det er mogleg å finna andre utbyggingsområde, men så lenge det er dei utbyggjarane som brukar tid og krefter på å påverka myndigheitene for å få bygd ned dyrka mark, som vinn fram, vert det for risikabelt å satsa på andre område, der ofte startprisen vert noko høgare.

Fylkesmennene har ei sentral rolle når det gjeld å redusera omdisponeringa av dyrka jord. Ei aktiv oppfølging av jordvernet frå fylkesmennene er eit av dei viktigaste tiltaka for å redusera nedbygginga av dyrka mark. Men då må regjeringa støtta fylkesmennene i arbeidet for eit aktivt jordvern, og ikkje berre støtta utbyggjarane. Då er eg sikker på at det er mange utbyggjarar som finn alternative areal.

Ove Trellevik (H) [14:07:25]: I går fekk me høyra partileiar Jonas Gahr Støre kritisera regionreforma, og han karakteriserte ho som eit makkverk. Det er òg fleire her i dag som har kritisert regionreforma og kommune-reforma.

Hensikta med regionreforma er å styrkja fylkeskommunen som ein regional samfunnsutviklar, og det er ei viktig oppgåve. Å møta utfordringane i samfunnet på ein god måte er tett knytt til regionale og lokale strukturar. Nye oppgåver er også ein del av dette. Men like viktig er det å styrkja samarbeidet mellom staten, fylkeskommunane og andre regionale aktørar som har oppgåver som er viktige for utviklinga i ulike delar av landet.

Regionreforma er på ingen måte ferdig. Endringar kjem. Blant anna har regjeringa oppnemnt eit ekspertutval, etter oppmodingsvedtak her i Stortinget, som vil bidra til ny oppgåvefordeling mellom stat og fylkeskommunar, og kanskje kommunar.

Uansett kva enkelte måtte meina om dei ulike reformene, har me alle eit ansvar for at fellesskapet sine ressursar vert forvalta best mogleg. Det handlar om best mogleg velferd for kvar krone, sa statsminister Erna Solberg tidlegare i dag. Å karakterisera dette arbeidet, som fleirtalet her på Stortinget har vedteke, som eit makkverk, tener ikkje saka.

Ein stadig større del av befolkninga bur i distriktssenter, tettstader og byar, av ulike årsaker. Skal kommunane og fylkeskommunane lykkast med å utvikla gode, attraktive og levande distrikt, tettstader og byar, må dei ha rammevilkår som gjer at det er mogleg. Det handlar om at me legg til rette for dei gode løysingane lokalt, og då må kommunane ha reell fridom til å prioritera og organisera drift og oppgåveløysing ut frå lokale behov og forhold. Me må vera forsiktige med å diktera bemaningsnormer, øyremerking, lovfesting, individuelle rettar o.l., som hindrar heilskaplege lokale prioriteringar og løysingar.

Innbyggjarane må få kunna utvikla sin region og sin kommune med utgangspunkt i lokale og regionale fortrinn, ressursar og behov. Me treng godt lokalt sjølvstyre, me treng lokal råderett, og me treng sterke kommunar og regionar. Det føreset også endringar i kommunestrukturen i tida som kjem.

I kommuneproposisjonen for 2019, som kjem til våren, vil regjeringa, slik eg har oppfatta det, koma nærmarre tilbake til korleis arbeidet med endringar i kommunestrukturen kan leggjast opp.

Me er godt i gang, me har starta, men dette er på ingen måte eit makkverk – så langt som vi er komne – verken på region- eller kommunenivå, slik enkelte kallar det. Det er ein god start, og det skal verta godt å følgja det opp i det vidare arbeidet.

Stefan Heggelund (H) [14:10:39]: I dag går regjeringspartiene på et nederlag, og det er fordi det nå er flertall for å øke fedrekvoten. Dette spørsmålet, som er blitt framstilt som det eneste likestillingsspørsmålet som er viktig i Norge, og det eneste likestillingsspørsmålet venstresiden makter å ta tak i, skal derfor igjen opp på dagsordenen.

Det er nå flere kvinner som jobber heltid, enn under de rød-grønne. Derfor ønsker de ikke lenger å snakke om det. Det er flere barn som går i barnehage, enn under de rød-grønne. Derfor ønsker de ikke å snakke om det. 50 000 barn fikk i 2016 billigere barnehageplass med denne regjeringen, fordi vi mener det er riktig å prioritere billigere velferdstjenester til dem som trenger det. Derfor ønsker de ikke å snakke om det. Andelen fedre som tar ut permisjon, øker under denne regjeringen. Derfor ønsker de ikke å snakke om det.

Da står disse fire ukene igjen som det alt står og faller på i likestillingsspørsmålet. Er det troverdig? Og er det ikke et mål at familiene skal ha valgfrihet, at vi skal slippe at familiene skal passe inn i en eller annen matematisk formel vedtatt av politikere? Ingen familier er like. Ingen barn er like. Ingen foreldre er like. Det prinsipielle spørsmålet er altså hvor staten skal blande seg inn, når staten skal få et ord med i laget.

Jeg mener at vi fant en god balanse i dette spørsmålet. Jeg ser i dag at flertallet i salen er uenig. De mener at vi, 169 representanter, skal sette oss ned ved familiens kjøkkenbord og ikke bare delta i foreldrenes diskusjon om permisjonstiden – vi skal ha vetorett over foreldrenes beslutning. Jeg er uenig i det. Jeg vil bevare familien som en viktig institusjon, og jeg vil bevare dens plass i sivilsamfunnet.

Det trodde jeg Kristelig Folkeparti også ville. Tidligere i dag snakket Geir Jørgen Bekkevold om viktigheten av familiens valgfrihet – bra. Men han begrenset det til å gjelde kontantstøtten. Han kunne ikke inkludere forel-

drepermisjonen i det innlegget, for i denne saken har Kristelig Folkeparti gått til Arbeiderpartiet. Det er spesielt, for det er to partier med helt ulikt syn på familienes rolle – men ikke når det gjelder foreldrepermisjonen, ikke når det gjelder hvordan familiene skal få bestemme over permisjonstiden. Sånn flytter vi oss fra skanse til skanse, helt til alt passer inn i formelen – vår formel, den som vedtas her, og som vi klapper oss på skulderen for og sier til hverandre at ja, det var verdig og rett.

Jeg vet hvordan denne voteringen kommer til å gå, men jeg hadde håpet på et annet utfall. Jeg håper vi i framtiden vil fortsette å bevare familiene som en viktig samfunnsinstitusjon. Men da må de få lov til å bestemme ting selv.

Rigmor Aasrud (A) [14:13:53]: Det var interessant å høre representanten Heggelunds innlegg nå. For første gang har jeg hørt Heggelund være på denne talerstolen og ikke være overrasket over debatten. Det er jo det han pleier å være. Men nå har altså Heggelund erkjent at regjeringen går på sitt første nederlag i denne perioden. Det er bra, for vanligvis pleier Heggelund å være ganske interessert i å snakke om Arbeiderpartiets politikk. Hans fascinasjon for Arbeiderpartiets gjøren og laden overgår som kjent det meste.

I går var representanten Heggelund bekymret for at Arbeiderpartiet kom til å være et tydeligere opposisjonsparti og ikke kom til å inngå så mange kompromisser. Det hadde vært interessant om Heggelund kunne fortelle litt om hvilke kompromisser man var villig til å inngå i arbeids- og sosialkomiteen i forrige periode. Alle de forslagene som Arbeiderpartiet la fram da, ble som kjent nedstemt.

Statsministeren sa i sitt innlegg her i dag at det nye begrepet «bærekraftig velferdssamfunn» også betyr å bekjempe de store forskjellene. Det er interessant at dette kommer nå, etter fire år med kutt som rammer dem som har minst. Nå varsles det altså en politikk som skal bekjempe de store forskjellene. Nå skal man reparere det man har stelt i stand de siste fire årene. Det blir spennende å lese statsbudsjettet i morgen og se hva de konkrete kommer med for å bekjempe forskjellene som har økt i Norge de siste årene.

Arbeiderpartiet vil fortsette sitt arbeid med å redusere forskjellene mellom folk. Da må vi sørge for arbeid til dem som kan arbeide. Det gjelder ikke minst våre nye landsmenn. Og vi må ta hele landet i bruk.

I Oppland har ikke ledigheten rammet like hardt som i resten av landet, men altfor mange står utenfor arbeidslivet. Det er behov for økt oppmerksomhet rundt en negativ befolkningsutvikling og få nye arbeidsplasser. Statlige arbeidsplasser sentraliseres, og det rammer distriktene. Vi så det veldig tydelig med politireformen,

for nå er politidistriktene så store at politikraften brukes på å kjøre folk til fengsel på Hamar istedenfor å være i distriktene. Vårt forslag til justisministeren om å bruke de lokale fengslene som arrest falt i fisk – forslaget kom vel ikke fra rett parti.

Trontalen og innleggene fra regjeringens medlemmer og våpendragere her i salen har stort sett dreid seg om å dempe forventningene. Budskapet er at festen er over. Ideene er borte. Det er ikke anledning til å bruke mer av barnebarnas sparepenger. Norge fortjener bedre.

Tina Bru (H) [14:17:10]: Daværende nestleder i Kristelig Folkeparti Dagrun Eriksen sa til Vårt Land i februar i år:

«Nå begynner det nesten å bli et lite mønster at Høyre velger statlig styring av familieliv, barndom og foreldreskap. Den har normalt hørt til venstresiden i norsk politikk.»

Hun sa også:

«Jeg har hatt noen sjokkerte opplevelser. Jeg har debattert med Høyres Tina Bru og fått flashbacks til diskusjonene mine med Aps Karita Bekkemellem Orheim i gamle dager.»

Da regjeringen reduserte fedrekvoten fra 14 til 10 uker i forrige periode, sa partileder Knut Arild Hareide at det var den ideale løsningen. Han argumenterte med at man med dette fikk mer valgfrihet for familiene og større fleksibilitet.

Det er med skuffelse jeg i dag ser at Kristelig Folkeparti nå forlater denne linjen i spørsmålet om hvordan familiene skal fordele permisjonstiden. Selv om jeg ble brukt som et skremmeeksempel på et Arbeiderpartiaktig Høyre som Kristelig Folkeparti vil få vansker med å samarbeide med, må jeg kunne si at i dette spørsmålet er det jeg og Høyre som forsvarer familiens valgfrihet, og Kristelig Folkeparti som følger Arbeiderpartiet. Kristelig Folkeparti snakker ofte om at disse spørsmålene er verdispørsmål. De advarer mot statlig styring av familielivet, særlig i diskusjonen om kontantstøtten. Hvorfor gjelder plutselig ikke dette i det som er en svært viktig tid for en familie?

Jeg er for en egen fedrekvote, så jeg skal ta dette nederlaget med fatning. Men jeg mener løsningen med ti ukers fedrekvote er en god balanse mellom det å bidra til at flere fedre velger å være hjemme med barn, og det samtidig å gi familiene en mulighet til å fordele permisjonstiden slik det passer dem best.

Ja, det stemmer at litt færre fedre tar mer enn 14 ukers permisjon nå enn før reduksjonen. Men det er viktig å påpeke at permisjonstiden først og fremst er til for barnet. Det er fortsatt slik at 24 pst. av fedrene tar ut mindre enn det som er kvoten, og hele 10 pst. tar ikke ut kvote i

det hele tatt. Når far ikke benytter seg av hele kvoten sin, mister familien de ukene. Hvis kvoten blir for lang, vil det i ytterste konsekvens derfor ramme barnet.

Når Kristelig Folkeparti i dag bidrar til å danne flertall for et forslag fra Arbeiderpartiet, er det egentlig på tvers av deres egen politikk. Kristelig Folkeparti ønsker som kjent å utvide hele permisjonstiden, altså øke til 14 uker for far og mor. Det er det ingen andre partier som tar til orde for. Konsekvensen av å bidra til dette flertallet er derfor at kvoten blir utvidet til 14 uker på bekostning av fellestiden. I all hovedsak vil dette bety én måned mindre permisjon til mor, som er den i familien som i størst grad benytter fellesukene, eller én måned mindre for barnet, om far ikke bruker kvoten. Det er ingenting i dagens system som hindrer far i å ta ut mer enn ti ukers permisjon om familien ønsker det.

Det er mulig at ikke alle familier alltid velger akkurat det vi politikere mener er best, men det bør gå en grense for hvor langt man er villig til å gå for å tvinge familier til å velge det vi synes er mest fornuftig. Den bør gå der den er i dag.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [14:20:26]: De siste fire årene har Sørlandet opplevd en historisk satsing. Jeg vil påstå at ingen tidligere perioder har gitt bedre uttelling for Agder enn Fremskrittspartiet og Høyres første regjeringssperiode. Veier blir bygd. Vi har fått ny flyplass, nye fengsler, bedre kommuneøkonomi og en ny forskningslab på UiA.

Selv om Arbeiderpartiet prøver å svartmale alt det Fremskrittspartiet og Høyre har gjort, har innbyggerne sett denne formidable satsingen og valgt å stemme videre på dem. I Agder fikk faktisk Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti 80 pst. av stortingsmandatene, og det er vel den blåeste benken i Norge. Det er et resultat av et blått flertall som har satset på vekst og utvikling, og som har tro på framtiden.

Jeg vet at Fremskrittspartiet kommer til å sikre full utbygging av E18 og E39 gjennom hele Agder, fortsette kampen mot skatter og avgifter og gjøre bedriftene mer konkurransedyktige. Sørlandet er med dette valgresultatet i trygge hender.

Samfunnets utfordringer er mange, og for å løse alle oppgavene uten å belaste vanlige folk med nye skatter og avgifter må vi tenke smartere. Vi må satse mer på teknologi og forskning i tiden framover, for å skape nye arbeidsmarkeder og for å kunne løse oppgavene våre på en smartere måte.

Utdanning og teknologi hører sammen. Vi må ha en skole som gir alle elever mestringfølelse og lærelyst. Vi må ha høyere utdanning som gir voksne kompetanse til å utvikle teknologi. På områder hvor private aktører har fått stort spillerom, har det allerede utviklet seg mye tek-

nologi som vi alle profiterer på, men vi henger etter på forskning innen velferdsteknologi. Jeg mener det har en klar sammenheng med at vi har for få velferdsprofitorer i omsorgstjenesten.

I altfor lang tid har det offentlige vært sinker på å utvikle egen teknologi. Behovet er stort. Ny teknologi er allerede tilgjengelig og vil revolusjonere den dyre måten vi organiserer omsorgstjenestene på i dag. Men det kommersielle markedet må åpnes, slik at velferdsteknologien blir tilgjengelig for vanlige folk. Vi må ha flere gründere som tør å satse på dette, og vi må aldri være redde for at folk skal tjene penger. Vi må være redde for at folk ikke skal tjene penger.

Utdanningsinstitusjonene må faktisk hive seg rundt og til enhver tid tilpasse seg arbeidsmarkedets behov for kompetanse. Den teknologiske utviklingen kan gå ubehagelig fort, og derfor må vi forberede oss på det. En sykepleier som utdannes i dag, vil om tre år kanskje måtte forholde seg til digitale sensorer i omsorgsboliger, datasystemer og velferdsteknologi vi ikke kjenner til i dag. Kunstig intelligens vil overta mye av papirarbeidet på sykehus og gi raskere og mer treffsikre diagnoser, og det må helsepersonellet være skolert for å håndtere. Derfor mener jeg at teknologi må inn i flere studieretninger fordi framtiden vil kreve det. Vi har store muligheter, men vi må spille på lag med dem som har ideer, og som har lyst til å satse, og vi må spille på lag med næringslivet, som skal skape framtidens arbeidsplasser. Jeg gleder meg til å se hvilket universitet som vil hive seg fram først i rekken for å satse på mer utvikling av ny teknologi innen helse, omsorg og velferdstjenester.

Else-May Botten (A) [14:23:31]: Det har vært interessant å høre hvor opptatt Fremskrittspartiet og Høyre har vært av Arbeiderpartiet i denne debatten. I går kveld hørte jeg Tina Bru, og da syntes jeg hun var så nær at det var hakket før hun meldte seg inn i Arbeiderpartiet – spennende nok.

Det er fint at regjeringen er opptatt av det største opposisjonspartiet, og med en så hårfn balanse de skal danse med de neste fire årene for å kunne sitte med regjeringsansvaret, er det helt klart viktig å lytte til opposisjonen. Nå gjenstår det å se om regjeringen blir noe mer ydmyk og faktisk vil lytte.

Erna Solberg sammenlignet finanskrisen og oljeprisfallet i dag – interessant nok. Finanskrisen handlet bare om å trygge bankene, sa hun, men det slo faktisk veldig hardt inn i den internasjonale finanssituasjonen. Ikke minst var det mange som mistet jobben sin, og mange land, næringer og ansatte som ble berørt. Mange fikk høy arbeidsledighet. Det som var interessant da, var at det var rød-grønn regjering, og Jens Stoltenberg og Kristin Halvorsen leverte mange viktige tiltakspakker for å

holde hjulene i gang. De dro til og med gullkortet med en målsetting om å ha lavest ledighet i Europa. I landene rundt oss greide de ikke den jobben spesielt godt. Så det kom vi veldig styrket ut av.

Når det gjelder oljeprisfallet, var det ikke regjeringens skyld at oljeprisen gikk ned, ei heller at oljeprisen går opp. Men hva var det som skjedde? Hva var det spesielle med det? Jo, det var at offshorenæringen og maritim sektor ble rammet, og det var Sør- og Vestlandet som kjente det hardest. Rederne måtte legge dyre og moderne skip til kai, verftene manglet nye kontraheringer, og leverandørindustrien møtte tøffe tak. Hva gjorde regjeringen? Jo, den måtte tvinges i kne av partene for å få gjort endringer i regler og i permitteringsregelverket. De kom til slutt med endringer, og de kom med en tiltakspakke på 6 mrd. kr som skulle gå til Sør- og Vestlandet. Bare halvparten kom fram til Sør- og Vestlandet. I Møre og Romsdal fikk vi 147 mill. kr av den pakken.

Ellers har praten fra statsministeren gått på omstilling, men regjeringen har ikke løftet klyngesatsingen, de har ikke løftet miljøteknologiordningen, og de legger nå om klimafondet i Enova. Det er mulig det er BIA og SkatteFUNN, som er en suksess, som skal være det som redder næringslivet hele veien.

Statsministeren snakket om digitalisering. Det er veldig bra. Den fjerde industrielle revolusjonen er her nå. Det toget går fort, og det går innenfor mange områder. Både Forsvaret, helse, offentlig sektor, utdanning, næringsliv og hele arbeidslivet blir rokket ved. Vi har store forventninger til at statsbudsjettet som blir lagt fram i morgen, har gode svar på dette.

Ola Elvestuen (V) [14:26:52]: Er det ett område hvor den politiske debatten endelig har flyttet seg de siste årene, er det innen ruspolitikken. Krigen mot narkotika, der politimakt er det viktigste virkemiddelet mot all bruk av andre rusmidler enn alkohol, har vært en slags vedtatt sannhet over store deler av verden, selv om det har vært åpenbart for mange at den har virket mot sin hensikt.

Nå innser heldigvis flere og flere, både i Norge og i resten av verden, at rus må være et helsepolitisk spørsmål, ikke et justispolitisk spørsmål, for vi ser tydelig at den harde forbudslinjen mange land har holdt seg til over mange tiår, slett ikke har gitt de resultatene man har ønsket. Tvert imot har den bidratt til å ødelegge liv framfor å redde liv – for rusavhengige i konsumentlandene, men også for ofrene for narkotikarelatert kriminalitet i produsentlandene, i transittlandene langs smuglerrutene og via organisert kriminalitet der stoffene omsettes.

Venstre har prioritert rusomsorg i en årrekke. Vi har bygget stein på stein og bidratt til å flytte debatten i en

mer progressiv retning, der målet alltid har vært å gi folk som sliter, den hjelpen de trenger, og gjøre skadevirkningene av rusbruk minst mulig. Vi har fått på plass sprøyterom i Oslo, og nå nylig i Bergen, med Venstre i byråd, etter en lovendring lagt fram i sin tid av daværende justisminister Odd Einar Dørum. Vi har sørget for at rusavhengige kan få legemiddelassistert behandling, og stadig utvidet denne muligheten, og vi har sørget for at vi i mindre grad bruker fengselsstraff for besittelse av brukerdoser og heller satser på behandling og forebygging i regi av helsetjenesten.

Nå må vi ta store steg videre på veien mot en mer human ruspolitikk. Tiden for å gjøre radikale endringer i ruspolitikken er nå. De fleste partiene har en annen ruspolitikk i sine programmer for denne perioden enn hva de hadde i forrige periode, og det må på grunnlag av dette være mulig å sette i gang med en helhetlig reform av ruspolitikken. Noen grep kan vi gjøre raskt, som å åpne for heroinassistert behandling for de tyngste rusavhengige og åpne for bruk av andre rusmidler enn heroin i sprøyterommene. Vi må raskt kunne fjerne de meningsløse reglene som hindrer leger i å skrive ut medisinsk cannabis til pasienter som vil ha nytte av det, og forsterke det løftet på rusfeltet som de borgerlige partiene har stått bak, med garanti om behandling innen 24 timer.

Andre endringer i ruspolitikken krever mer arbeid. Vi mener nå vi trenger en NOU om ruspolitikken. Det er ingen tvil om at en del av mandatet til et utvalg som skal se på helheten i ruspolitikken, må være å komme med forslag til en modell for regulering av de minst skadelige rusmidlene.

Vi har mye internasjonal erfaring fra ulike steder i verden. Nå må det være mulig med en fordomsfri gjennomgang av ulike måter å gjøre dette på også i Norge. Med et regulert marked vil man på en helt annen måte enn i dag kunne stille strenge krav om kvalitet og innholdsdeklarasjon, og ikke minst få salget vekk fra gaten og over i mer ordnede former.

All rusbruk kan være skadelig, og det er ingen partier som ønsker at rusbruken i samfunnet skal øke. Men vi er nødt til å tenke nytt, ikke minst for å bekjempe hele verdikjeden fra produsentlandene, via transittlandene og til den organiserte kriminaliteten her – til beste også for dem som i dag er rusavhengige, og som trenger en helt annen livssituasjon.

Ole mic Thommesen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Maria-Karine Aasen-Svensrud (A) [14:30:16]: I dag er det den internasjonale jentedagen, søkelyset er satt på de utfordringene som møter jenter verden over. I Norge kan vi være stolt over hvor langt likestillingen

har kommet, men kampen har ikke kjøpet seg selv og vil heller ikke gjøre det i tiden som kommer.

Det er ikke blitt mer likestilling etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering. Det gjøres for lite for å bekjempe vold i nære relasjoner, pappapermen er kuttet, midlertidige stillinger holdes fram som et godt eksempel på integrering i arbeidslivet, og de virkelig viktige grepene for å bekjempe ufrivillig midlertidige stillinger er ikke tatt. Dette er områder som vi vet treffer kvinner hardest, dette er områder som vi vet gjør det vanskeligere og hemmer likestilling mellom menn og kvinner.

Under statsministerens innlegg her i dag kunne det høres ut som Høyre mener at dette er en moderne vei i arbeidslivsspørsmålene. Men det er ikke noe moderne med å pendle mellom to jobber, det er ikke moderne når man ikke kan etablere seg på boligmarkedet fordi banken rister på hodet over den midlertidige stillingen din. Og det er slett ikke moderne når det ikke er like naturlig at pappa er hjemme med barna som at mamma er det.

De som har mest fra før, har også fått mest med denne regjeringen, mens de som har fått minst, har blitt sittende igjen med stadige forslag om kutt mens pengene til neste generasjon brukes opp. Regjeringen legger ikke til rette for et mer inkluderende og likestilt samfunn verken når det gjelder menn eller kvinner, fattig eller rik eller de med lang utdanning eller de med kort.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen står svakere enn noen gang. Arbeiderpartiet vil jobbe for å få gjennomslag for å styrke arbeidstakernes rettigheter. Vi vil fortsette arbeidet for et inkluderende arbeidsliv, vi vil jobbe for at hele og faste stillinger igjen blir normalen i vårt arbeidsliv, og for at vi for fremtiden fremdeles kan være stolt over hvor langt vi har kommet i vårt samfunn – at vi ikke tvilte når tiltak var påkrevd, og at vi ikke hvilte i vår egen fortreffelighet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [14:32:48]: Til tross for at jeg har en dialekt fra langt nord og øst, har jeg hatt gleden av å bo i Oslo i ti år. Jeg har bodd på Marienlyst, Frogner, Tøyen, Lindeberg – og nå på Veitvet. For hvert eneste T-banestopp jeg har beveget meg østover, har levealderen, gjennomsnittsinntekten og deltakelsen i aktivitetsskolen falt. Oslo er en klassesdelt by, og når forskjellene øker i Norge, øker de mest i byene. Nesten 80 000 Oslo-borgere er fattige. På Grønland vokser seks av ti unger opp i fattigdom, i Groruddalen står altfor mange unge utenfor arbeidslivet. Det er ikke disse som får nytte godt av regjeringens skattelettelser til de aller rikeste.

Det må være et nasjonalt ansvar i tett samarbeid med byrådet å redusere forskjellene i Oslo. Det er behov for økte midler til områdeløft, et krafttak mot barnefattig-

dom, en mer rettferdig boligpolitikk, en bedre integreringspolitikk og nytenkning i skolepolitikken. Byene – i motsetning til små steder – gir mulighet for segregering med store forskjeller etter hvor folk bor. Oslos segregering skyldes et urettferdig boligmarked drevet av et skattesystem som belønner dem som er på innsiden. Med mindre vi vedtar en mer rettferdig boligpolitikk, vil de lavtlønte og fattigste fortsatt være taperne.

Oslo er, som en hovedstad bør være, en mangfoldig by, men i en tid da forskjellene øker og innvandringen er høy, blir det avgjørende at disse to ikke virker sammen i negativ retning. Derfor er det så bekymringsfullt at det har vært kuttet i både norskopplæring, Jobbsjansen, gratis halvdagsplass i barnehagen og den viktige Grorudal-satsingen – fordi god og langsiktig integreringspolitikk ikke har vært prioritert fra denne regjeringen de siste fire årene.

Den delte byen gjenspeiles også i skolen, og Oslo-skolens problemer har ikke kommet over natta. De har fått utvikle seg i altfor lang tid. Høyres markedsliberalistiske styring gjennom stykkprisfinansiering og såkalt fritt skolevalg har skapt A- og B-skoler i Oslo. Derfor er det all grunn til å advare når Høyre nå har varslet at deres Oslo-modell skal overføres til andre fylker. Jeg er stolt over satsingen fra det rød-grønne byrådet, med SV i spissen, på gratis aktivitetsskole. På stadig flere skoler får alle barn nå delta i leken og læringen. Det er noe å overføre til andre fylker.

Alle taper på store forskjeller, det er grunnen til at SV foreslår å øke barnetrygden og øke lærertettheten. Vi foreslår å øke bidraget til områdesatsingen og en mer rettferdig boligpolitikk. Det vil skape en bedre by og et bedre Norge.

Jorodd Asphjell (A) [14:36:12]: Når vi nå har tatt fatt på en ny stortingsperiode, er vi alle sammen litt spente på den nye hverdagen og hvilke ambisjoner denne regjeringen har for Norge i årene framover. Vi har en regjering som har fått svekket tillit og lavere oppslutning gjennom valg, og som ikke kan støtte seg på en samarbeidsavtale, vekslende mellom Kristelig Folkeparti og Venstre. Vi vet ennå ikke hvordan Høyre og Fremskrittspartiet vil løse oppgavene i den nye hverdagen gjennom Stortinget. Nå har vi i snart to dager hørt Høyre fra denne talerstolen bruke mye av tiden sin på å fortelle oss i Arbeiderpartiet hva vi mener, i stedet for å bruke talerstolen til å fortelle velgerne hvilke ambisjoner de har på vegne av landet og dem som bor i Norge. Jeg kommer fra Orkdal i Sør-Trøndelag, som nå skal slå seg sammen med Meldal, Agdenes og en tredjedel av Snillfjord kommune. Nye Orkland kommune har visjoner på vegne av sine innbyggere, og alle er selvsagt spent på hvordan hverdagen i storkommunen blir. I

morgen legger denne regjeringen fram sitt statsbudsjett for 2018. Ut fra valgkampen som Høyre og Fremskrittspartiet har ført, har alle et berettiget håp og ønske om mer penger til velferd og ikke minst utjevning av sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet vårt.

Det er i kommunene folk bor og lever sine liv, uansett om det er i Finnmark, Trøndelag eller her i Oslo. Vil kommunene få bedre tid og mer økonomi til å ansette flere voksne i barnehagene, så det blir tre barn per voksen med god faglig bakgrunn? Vil kommunene få økte overføringer til å ansette flere lærere på barnetrinnet, slik at flere barn kan lese, skrive og regne på en god måte og gjennomføre skolen på en tilfredsstillende måte både for seg og for familien rundt seg? Arbeiderpartiet gikk til valg på at vi ønsket 3 000 flere lærere i skolen for å styrke akkurat disse områdene.

Vil kommunene få mer penger til å ansette enda flere i eldreomsorgen, slik at de som trenger nødvendig helsehjelp, får en verdig eldreomsorg? Arbeiderpartiet ville ha en kvalitetsreform i denne valgkampen, som kunne bidra til at flere ble ansatt enten i hjemmesykepleien eller på institusjon, slik at alle skulle ha en verdig og trygg alderdom.

Arbeiderpartiet er opptatt av at velferdstjenestene skal utvikles og forbedres, ikke reverseres. Når pappaermen nå blir økt fra 10 til 14 uker, handler det ikke om å reversere, det handler først og fremst om tilbakeføring til det som det en gang var, og som er med på å styrke våre velferdstjenester rundt om i landet vårt. Slik vil Arbeiderpartiet være et konstruktivt parti i opposisjon i årene som kommer, også på andre områder.

Svein Roald Hansen (A) [14:39:25]: Før denne debatten startet, ble det lagt fram 31 forslag fra representanter her i salen. Det var jammen godt, så har Stortinget noen saker å arbeide med også etter at høstens budsjettarbeid er unnagjort, for i frontalen er det jo ikke varslet en eneste konkret sak til Stortinget denne sesjonen. Det presenteres flere gode målsettinger: ønske om å styrke arbeidslinjen, oppfylle klimaforpliktelsene, styrke integreringen, fornye kompetansen i arbeidslivet og styrke vekstevnen i økonomien. Jeg tror ingen i denne sal er uenig i dette, kanskje med forbehold om Stortings-FrP når det gjelder klimaforpliktelsene. Men hvor er de konkrete tiltakene for å oppnå dette? Hvor er de nye grepene, de nødvendige reformene? Det kan nesten virke som om det kom overraskende på regjeringen at den fikk et parlamentarisk grunnlag for å fortsette. Så var det også på hengende håret.

Trontalen er en ny bekreftelse på at vi har en regjering som beskriver problemene, men ikke føler ansvar for å finne politiske grep som kan løse problemene. Derfor blir det hele mer grått enn blått. Men det som verre

er, er at vi diskuterer regjeringens politiske program for denne sesjonen uten å vite om det er regjeringens politiske program. Statsministeren bekreftet i formiddag det Fremskrittspartiets parlamentariske leder sa i går, at de to regjeringspartiene ikke er blitt enige om den politiske plattformen for kommende periode. De to regjeringspartiene skal diskutere videre, også med Venstre, det politiske grunnlaget for samarbeid i den politiske plattformen for regjeringen og også hva slags regjering det skal bli – Høyre og Fremskrittspartiet, eller skal også Venstre med? Vi har i praksis et slags forretningsministerium.

Spørsmålet er: Hvorfor er det ikke avklart før regjeringen møter Stortinget? I 2009 avklarte Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV plattformen for fortsatt regjeringssamarbeid før trontaledebatten. Det som er klart, er at valget har gjort den parlamentariske situasjonen langt mer krevende for regjeringen. Ikke så rart da at Høyres talere så sterkt har betont ønsket om en konstruktiv opposisjon og heiet så sterkt på kompromissets politiske skjønnhet. Det virker nesten som om Høyres representanter mener det er Arbeiderpartiets ansvar å holde regjeringen ved makten. Det er det jo ikke. Det er Høyres og Fremskrittspartiets representanter i denne sal som har ansvaret for å sikre flertall for regjeringens politikk, og regjeringen har ansvar for å føre og foreslå en politikk som inviterer til samarbeid og ikke til konflikt og splittelse. Det er det siste denne regjeringen for ofte har gjort i perioden vi har bak oss, gjennom både retorikk og politikk.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:42:49]: Det var med glede jeg hørte og registrerte innlegget til Kristelig Folkepartis representant Tore Storehaug i debatten i går om utjevning av nettleie.

På strømregningene våre betaler vi som kjent to ting: Vi betaler for kraften vi bruker, og vi betaler for å få den dit vi trenger den. Kraften er det konkurranse om å levere, men kabelen inn til huset eller næringsvirksomheten er det som kjent bare én av, og vi er dermed i en monopolsituasjon. Jeg er klar over at dette er strengt regulert, men det er et paradoks at de som bor i et av de mest kraftproduserende fylkene, som Sogn og Fjordane, for å bruke representanten Storehaugs eget hjemfylke, betaler mest for å få strømmen levert hjem, mens her vi er nå, eller f.eks. Sarpsborg i mitt eget hjemfylke, for den del, er blant dem som betaler minst. Det hele handler om antall abonnementer og lengden på linjenettet som den enkelte nettleverandør har ansvar for.

Alt dette blir til sammen en konkurranseulempe for næringslivet i distriktene og urimelige forskjeller for husholdningsabonnentene. Vi har sågar kommuner hvor det er to ulike netteiere, og hvor kommunens inn-

byggere vil oppleve en stor grad av forskjell på nettleien. Denne urettferdigheten har Senterpartiet sett lenge og derfor også jobbet for å utjevne. Derfor er jeg svært glad for at Kristelig Folkeparti nå viser signaler til å ville snu, slik at det igjen kan bli et flertall for en utjevningsordning for nettleie, slik Senterpartiet ønsker. Dette viser også at valgresultatet åpner muligheter for en ny politikk, en politikk som tror på hele Norge, en politikk som vrir politikken i en retning som bygger på jamstilling og rettferdighet, uansett om man bor i Sarpsborg, Rakkestad, Gloppen eller Bergen.

Til slutt: Jeg håper også dette bærer bud om at Kristelig Folkeparti vil være med oss og slåss for den digitale allemannsretten. Statsministeren snakket mye om robotifisering, digitalisering og effektivisering. Det er vel og bra, men det må komme alle til gode. I Nationen i dag kan vi se at vi på langt nær er i mål. Digitalisering og modernisering må ikke bli det samme som sentralisering. 100 pst. bredbåndsdekning er noe av det verktøyet som skal til for å sikre at vi fortsatt tar hele landet i bruk.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:45:21]: Det var med noe undring, men med en styrket forventning jeg hørte statsministeren i formiddag da hun sa at «vi aldri skal gi opp mennesker», og videre omtalte med fine ord de svakeste, de som trenger tilpassede tiltak.

Jeg håper inderlig at dette også gjelder ved yrkesdeltakelse. Alle partiene på Stortinget vil være enige om behovet for å styrke yrkesdeltakelsen, også blant dem som har størst utfordringer med å få innpass i arbeidslivet. Men verken regjeringen eller støttepartiene har bidratt til å bedre situasjonen, heller tvert imot.

Da Fremskrittspartiet fikk arbeidsministeren i Solberg-regjeringen, kom det ingen styrking av sektoren, til tross for Fremskrittspartiets lovnader før valget. Robert Eriksson foreslo den for regjeringen enkle løsningen å overlate VTA-tiltakene til kommunene. Bedre har det heller ikke gått etter at Høyre fikk ministeren. Riktignok medførte budsjettforliket for 2017 en økning på 300 tiltaksplasser, men økningen av tiltaksplasser var ikke finansiert. Den nye forskriften om arbeidsmarkedstiltak som kom i 2015, fjernet også mange av arbeidsmarkedstiltakene og åpnet for konkurranseutsetting av de fleste gjenværende. Dette kan vel ikke beskrives som å ta hensyn til de svakeste. Dette er altså arven etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering – heller skattelette enn velferd og aktivitet. Dette varsler ikke for en god behandling av denne gruppen mennesker, til tross for det statsministeren signaliserte i formiddag. Det er nemlig lange køer av funksjonshemmede som ønsker å bidra til verdiskapingen.

I denne situasjonen vil Arbeiderpartiet styrke Navs rolle i både formidling og oppfølging av folk som er på

tiltak. Arbeiderpartiet vil øke antallet tiltaksplasser og ordninger hvor personer med uføretrygd får mulighet til å delta i arbeidslivet. Vi vil øke antall tiltaksplasser innen varig tilrettelagt arbeid, såkalt VTA, og styrke Navs oppfølging av personer som er under tiltaket VTA i ordinær sektor. Alle arbeidsmarkedstiltak bør forbli en statlig oppgave.

Arbeiderpartiet driver ikke overbudspolitik. Det har vi aldri gjort og arbeid for alle har vært vår målsetting i alle år. Målsettingen realiseres ikke med ord, men med en planmessig økning av finansierte tiltaksplasser, styrking av Nav og ivaretagelse av vekst- og arbeidsmarkedsbedriftene. Skal en sikre arbeid for alle, krever det spesielt sterkt fokus på dem som er lengst vekk fra det ordinære arbeidslivet, for Norge kan bedre enn det den sittende regjeringen leverer.

Marianne Haukland (H) [14:48:43]: Å være en del av det 162. storting er en ære. Jeg føler meg stolt over å representere mitt eget parti og mitt hjemfylke i et storting som har en rekordhøy andel kvinner.

Likestilling har vært viktig for norsk politikk og utviklingen av det samfunnet vi har i dag. Vi ville ikke kommet hit vi er i dag, uten å være et likestilt samfunn. Det er en erkjennelse vi må fortsette å løfte fram, spesielt i arbeidet for kvinners og jenters rettigheter.

I dag er det den internasjonale jentedagen. Verden over blir jenters rettigheter brutt og satt til side. Jenter er i større grad enn gutter under kontroll av familien og ute av utdanning for å ta vare på familie og mindre søsken. Kvinner styrer også i mindre grad sin egen seksualitet og framtid.

Internasjonalt er Norge i en særstilling. Derfor er det viktig at vi fortsetter å jobbe internasjonalt for å fremme saker som er viktige for oss, og som er med på å skape bærekraftige samfunn også utenfor våre nærområder.

Jenters og gutters rett til utdanning er et viktig arbeid som Norge må fortsette å ta del i. Det er et bidrag som er en investering i framtiden, og det er et bidrag fra Norge som fremmer bærekraftig utvikling i andre land.

Alle gutter og jenter fortjener gratis utdanning som også har god kvalitet. Dette skal Norge fortsette å løfte viktigheten av, også internasjonalt.

Jeg ønsker alle representantene her til lykke med jentedagen.

Kjell-Børge Freiberg (FrP) [14:50:54]: Før valgkampen, under valgkampen og ikke minst i gårsdagens og dagens debatt er det flere som har vært innom distriktspolitikk og veien videre. Når jeg lytter til noe av dette, kan jeg nesten få inntrykk av at noen mener at denne regjeringen har sentralisert så mye at det ikke er folk igjen der jeg er fra. Men faktum er at det bor flere folk både i Vesterålen og i Nordland nå enn da forrige

regjering styrte landet. Faktum er også at det settes daglige rekorder i eksport av verdens beste sjømat fra Nordland og Norge. Det investeres som aldri før, og det ansettes også folk langs hele kysten.

I 2016 økte eksempelvis eksporten av sjømat fra Nordland med over 30 pst., til en verdi av 13,9 mrd. kr. Hittil i 2017 har Norge eksportert sjømat for til sammen 69 mrd. kr, og det vil settes ny eksportrekord når dette året er omme. Det går med andre ord godt fordi det føres en politikk som legger til rette for akkurat dette.

Et annet tema som har vært oppe i debatten, er arbeidsledighet generelt og det at unge faller utenfor arbeidslivet. Det er et viktig tema som krever en aktiv politikk. Her mener jeg at norsk sjømatnæring faktisk kan være en del av løsningen. Potensialet for vekst innenfor sjømat er enormt, og derfor må hovedfokuset i politikktutformingen framover fortsatt være å skape helårige, lønnsomme arbeidsplasser. Det vil gi muligheter til unge så vel som gamle, for til syvende og sist er det det beste for alle dersom flest mulig kan ha en trygg, lønnsom, helårig arbeidsplass å gå til. Dem må vi skape flere av, og her representerer sjømatnæringen en mulighet for akkurat det.

Ser vi i glasskulen og legger analyser fra NTNU til grunn, kan havbruksnæringen alene sysselsette så mange som 100 000 årsverk i 2050. Så kommer selvfølgelig hvitfisknæringen i tillegg. Men for å komme dit må vi være villige til å ta i bruk nye arealer, utvikle rammevilkår og regelverk fra der vi er i dag, der dagens reguleringer innenfor både hvitfisk og rødfisk nødvendigvis ikke er morgendagens løsninger.

Erlend Larsen (H) [14:54:06]: Det høres banalt ut å ha hull i CV-en, men det er mange mennesker som sliter med å få arbeidserfaring. Noen har vært i fengsel, andre har sykdommer eller diagnoser som har hindret dem i å få jobb. Uansett årsak er det mange som faller ut av arbeidslivet. Dette kan føre til et dårlig selvbilde for dem det gjelder, og det er en av flere årsaker til barnefattigdom.

En venn av meg har noen medisinske utfordringer og brukte 22 år fra han sluttet i militæret til han kom inn i arbeidslivet. Midlertidig ansettelse ga ham åpning og mulighet til å få sin første jobb som ikke var et rent arbeidstiltak. Arbeidstiltakene oppfattet han som uverdige fordi de ikke ga ham utfordringer på hans nivå.

Regjeringen har åpnet for midlertidige ansettelser nettopp fordi dette er en døråpner for mennesker med hull i CV-en. Midlertidig ansettelse gjør det mulig for den som står utenfor, å vise at han hører til innenfor. Det gjør det mulig for dem uten erfaring å få erfaring, og det gjør det mulig for bedrifter å prøve ut nye tjenester som de ikke er sikre på vil være lønnsomme i det lange løp.

Vi skal aldri gi opp mennesker, sa statsministeren i dag morges. Høyre vil ha et inkluderende arbeidsliv der alle skal få mulighet til å delta. Vi vil senke terskelen for deltakelse i arbeidslivet for personer med nedsatt funksjonsevne. Vi vil ha et bedre samarbeid mellom arbeidsgivere, Nav, bemanningsbransje, attføringsbedrifter og andre tiltaksleverandører for å få flere ut i arbeid.

Arbeid adler mannen, heter det. Den som kommer ut av ledighet og inn i arbeid, får styrket sin selvtilit og livskvalitet. Høyre ønsker et samfunn med muligheter for alle. Dette er ikke bare et samfunnsansvar. Det er også et ansvar næringslivet må ta del i, men da må også næringslivet få de forutsetningene som skal til for at de vil gi folk med hull i CV-en en sjanse.

Dag Terje Andersen (A) [14:56:19]: Det jeg kanskje synes har vært mest gledelig i denne trontaledebatten, er alle de som har debutert på en glimrende måte på Stortingets talerstol. Det synes jeg virker lovende for de politiske debattene framover. Men ellers har vel den politiske debatten bekreftet det vår leder, Jonas Gahr Støre, sa innledningsvis, at det var lite politisk innhold i den trontalen som vi diskuterer.

Det er mye som tyder på at regjeringa kan ha abdisert i politikken, men det skal de ha: De dyrker retorikken. Vi har sett et hefte her i salen som heter Høyres retorikk, og det har de holdt seg til. Kanskje det mest kreative de har funnet på, slagordmakerne i Høyre, som de nå har kjørt på, taler etter taler, er at Arbeiderpartiet skulle bli uansvarlig. Ja, det skulle tatt seg ut om Arbeiderpartiet ble uansvarlig. Det er vel like stor grunn til å frykte det som at paven skulle komme ut på Dagsrevyen i kveld og fortelle at han er blitt muslim. Nei, der kan man stole på Arbeiderpartiet.

Jeg synes det er et lavmål i politikken at til og med statsministeren prøver å skape den frykten. Den norske regjering er meg bekjent den eneste regjering i verden som har et stort opposisjonsparti som hvert år når de har lagt fram statsbudsjettet, i den siste fireårsperioden, faktisk har brukt mindre oljepenger enn det regjeringa har brukt – altså er mer ansvarlig enn regjeringa. Det burde regjeringa sette pris på når landet er i krevende situasjoner, men isteden blir vi altså møtt av en retorikk som prøver å skape inntrykk av at vi skulle bli uansvarlig.

I samme kategorien vil jeg si det er når statsministeren og andre gir uttrykk for at Arbeiderpartiet er mot aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Til alt overmål bruker de Drammen som eksempel. Drammen har gjennomført sin aktivitetsplikt fordi den foregående regjering, med meg som statsråd, i 2009 foreslo at det skulle være mulig å stille krav om aktivitet ved utbetaling av sosialhjelp. Når det da blir framstilt som at det er

noe Arbeiderpartiet er imot, synes jeg det er et lavmål i retorikk.

Vi har hørt at vi skal få mindre forskjeller. I så fall er det ny kurs. Vi har hørt at vi skal få bærekraftig velferd. Jeg håper det betyr at flere skal betale skatt, og at folk skal være villig til å betale skatt, men det kan også bety kutt i velferden. Det blir spennende å se hva som skjer framover med en regjering som har et svekket parlamentarisk grunnlag. Det blir spennende tider. Fra Arbeiderpartiets side skal vi på tradisjonelt ansvarlig vis bidra til å få flertall for en annen politisk kurs enn regjeringa står for.

Arild Grande (A) [14:59:42]: La meg først få gratulere Erna Solberg med å ha levert den trolig mest innholdsløse talen en statsminister noensinne har levert fra denne talerstol. Å holde en hel tale uten å nevne et eneste politisk tiltak er faktisk en prestasjon. Som en forklaring på hvorfor, sier hun i replikkordskiftet med Jonas Gahr Støre at de ikke vil drukne trontalen i tiltak og i stortingsmeldinger. I stedet drukner regjeringa trontalen og trontaledebatten i beskrivelser og selvsagtheter.

Men ser vi bak retorikken og bak de fine ordene, ser vi en regjering som sier én ting, men gjør det stikk motsatte. For eksempel sier man vakkert at man ønsker et bærekraftig velferdssamfunn, men arven etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering er svekkede muligheter. Regjeringa har prioritert skatteutt og gjort Norge mer oljeavhengig.

De snakker fint om arbeidslinjen, men mange unge står utenfor arbeidslivet, og vi ser en fallende andel i arbeid. De snakker varmt om små forskjeller i samfunnet, men politikken har konsekvent økt forskjellene i samfunnet. Og de snakker om kampen mot arbeidslivskriminalitet, men har ikke prioritert området. Resultatet er at arbeidslivskriminaliteten har blitt grovere og mer sammensatt, og at den er på vei inn i stadig nye næringer.

Vi har lenge forsøkt å få avklart hva effekten av regjeringens politikk mot arbeidslivskriminalitet har vært, men vi får ingen svar.

Vi kommer i løpet av perioden til å fortsette kampen for et seriøst, organisert og trygt arbeidsliv for alle, og nå har ikke regjeringa lenger det flertallet den hadde før sommeren. Det gir større muligheter for at vi i Stortinget kan gjøre den jobben regjeringa ikke gjør. Første steg kan tas allerede i dag ved at man stemmer for Arbeiderpartiets forslag om å endre arbeidsmiljøloven for å begrense bruken av tidsbegrenset innleie, nettopp for å sikre et trygt arbeidsliv.

Regjeringa og vi som er i salen, har bedt om og fått folkets tillit. Én ting er å presentere selvsagtheter – det

får regjeringen vurdere om den ønsker å gjøre. Verre er det hvis man presenterer en politikk, men ikke gjennomfører den. Men ille er det når man sier én ting, men gjør det stikk motsatte. Erfaringer fra andre land viser at det er en farlig vei hvis folk mister troen på at politikerne står for det de lover, og det faktisk viser seg at de står for det stikk motsatte.

Turid Kristensen (H) [15:02:51]: Mobbing i skolen – det er tre ord som gjør at det knyter seg i magen på de aller fleste som hører dem, tre ord som betyr at barn og unge lever i en hverdag som ingen barn og unge skal behøve å leve i, en hverdag i frykt og redsel, en hverdag i ensomhet, en hverdag uten et godt fellesskap, for noen en hverdag med vold, for mange en hverdag med gjentatte krenkelser og fornærmelser, tre ord som også framstår som et mareritt for alle foreldre.

Dette er langt fra den hverdagen vi ønsker for våre barn og unge. Alle barn og unge fortjener en trygg og god skoledag, et godt læringsmiljø i skolen.

Flere regjeringer har jobbet for å komme mobbeproblematikken til livs. Mye gjøres også ute i kommunene og fylkene, og mange kommuner, f.eks. min hjemkommune, Lørenskog, har opprettet rådgivende og støttende team mot mobbing. Dessverre ser vi at denne kampen langt fra er over. Mer enn 50 000 elever oppgir at de mobbes to eller flere ganger i måneden. Det er nesten et helt årskull elever. Det betyr bare at vi må gjøre mer.

Regjeringen la i forrige periode fram en helhetlig antimobbepolitikk med en rekke konkrete tiltak. Vi har forsterket det forebyggende arbeidet, vi har sikret at det skal nytte for barn og unge å si fra, og vi har tydeliggjort ansvaret som kommunene og fylkene har. Regjeringen er tydelig på at mobbing ikke skal skje, og vi har fått et regelverk som har nulltoleranse mot mobbing. Det er elevens opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. All mistanke om mobbing skal varsles og følges opp av rektor med konkrete tiltak. Elevene skal få hjelp helt til de har det trygt og godt på skolen. Skoler og kommuner som ikke følger opp Fylkesmannens vedtak, kan få dagbøter.

En viktig endring er at det er innført en aktivitetsplikt til erstatning for den byråkratiske vedtaksplikten, og den sikrer at skolene handler raskt og riktig når en elev ikke har det godt på skolen. Og det er straffbart å bryte aktivitetsplikten. Det er avgjørende at både foreldre og barn har god kunnskap om hva de har krav på, og ikke minst hvem de kan kontakte.

Det er hjerteskjærende å lese og høre om alle barn og unge som får sin barndom ødelagt – for ikke å snakke om alle tilfellene som ender med at noen tar sitt eget liv, det er rett og slett en tragedie. Selv de som kommer seg

gjennom skolegangen, er i mange tilfeller preget av mobbingen resten av livet.

Jeg er glad for at vi har fått på plass en ny antimobbepolitikk. Som nytt medlem av utdannings- og forskningskomiteen ser jeg fram til å være med i arbeidet mot mobbing. Det er mange store og viktige oppgaver som ligger til denne komiteen, men dette er definitivt en av de aller viktigste.

Kari Henriksen (A) [15:06:13]: Regjeringa opptre som en Bør Børson i filmen. Som han lærte seg byspråk, har Høyre lært seg honnørord – som «fellesskap» og «samlende». Men politikken er vanskelig å få øye på. Faktisk er den ikke ulik det vi ser gjennom vinduene – grå og ugjennomtrengelig. Da Arbeiderpartiet opptre samlende i forrige periode, ble det kritisert. Men når Høyre nå har lært seg ordet «samlende», ja, da skal det bli vei i vellinga. Sannheten er at denne regjeringa står svakere nå enn noen gang. Dersom valget av stortingspresident var et eksempel på å opptre samlende, vet vi hva vi har i vente. Det er som å si at man er for mindre forskjeller, men fører en politikk som øker dem. Men det er jo det Høyre kan – si noe og gjøre noe annet.

Arbeiderpartiet er tydelige og ansvarlige i sin politikk. Flere i jobb, en mer aktiv næringspolitikk, flere lærere, ambisiøse klimamål, bedre integrering og mer internasjonalt samarbeid for mennesker på flukt er noen av våre ansvarlige saker. Vi er til og med så ansvarlige at vi vil ha ting gjort, vi vil ikke bare prate om dem.

I morgen er det en historisk dag når vi for første gang skal få se hvordan Solberg-regjeringa vurderer budsjettforslaget sitt i et likestillingsperspektiv. Da Stortinget behandlet likestillingsmeldinga i fjor, fikk vi nemlig flertall for at regjeringa hvert år skal levere et tillegg til statsbudsjettet som gir en likestillingsvurdering av statsbudsjettet i sin helhet. Dette er nytt av året, og mange har ment at likestillingen går i revers, så dette er kanskje ikke den artigste delen av arbeidet regjeringa har gjort. Regjeringspartiene stemte da også mot dette forslaget. Nå er forventningene store om at regjeringa oppfyller Stortingets bestilling på dette området.

Regjeringa valgte også å fjerne redegjørelsesplikten, noe de fikk flertall for. Det er som om en lærer sier til elevene sine: «Det er viktig at dere gjør leksene, men jeg kommer ikke til å sjekke om dere har gjort dem.» Men stortingsflertallet ville noe annet: Regjeringa må nemlig innføre redegjørelsesplikten igjen, etter en «leksefri» periode i 2018. Så, til Stefan Heggelund, det er mer likestillingsarbeid å gjøre i regjeringa og i partiet Høyre. Det gjelder å ikke hvile på sine laurbær.

Abid Q. Raja (V) [15:09:15]: Aller først vil jeg benytte anledningen til å takke alle velgerne som har stemt på Venstre, og ikke minst på det borgerlige prosjektet, som

har hatt trua på at vi styrer landet på en forutsigbar og skikkelig måte og ikke gikk inn på et prøveprosjekt med to andre partier, som nå har kommet inn på Stortinget. Jeg tror ikke det hadde vært en riktig retning for landet.

Hvis man spoler seks–sju måneder tilbake, var det kanskje ikke så mange som trodde på at det skulle bli et borgerlig, ikke-sosialistisk, flertall, men det ble det jo. Under valget var det også en del krefter som ikke ville Venstre særlig vel. Det var løpeseddelaksjoner visse steder i landet. Det ble laget falske løpesedler med vår logo og med informasjon og budskap som vi ikke hadde laget. Dette er krefter vi har måttet kjempe imot som et lite parti med små ressurser. I tillegg ble det laget en kampanje på sosiale medier med videoer som også hadde et falskt budskap – om hva en stemme på Venstre skulle bidra til, osv.

Til tross for alt dette og alle målingene som viste at det kom til å gå skikkelig dårlig med Venstre, at vi skulle havne langt under sperregrensen, klarte vi å komme over sperregrensen. Til tross for statistikken om at vi ved annethvert valg er under, har vi gjort det historiske å komme over sperregrensen to valg etter hverandre, og vi har klart å skape en forutsigbar regjering. Det mandatet vi har fått fra velgerne, skal vi klare å forvalte på en skikkelig og god måte.

Det har vært en del spekulasjoner om at det blant velgerne våre er noen som har gitt taktiske stemmer. Jeg tror ikke det finnes så mange taktiske stemmer. Grunnfjellet i Venstre er fremdeles liberale og moderate velgere som ønsker en ny retning for landet Norge, særlig med fokus på skole, miljø, samferdsel og de sakene som Venstre står for. Så kan man alltid snakke om hvem som har fått hvilke mengder av taktiske stemmer, og at taktiske stemmer ikke finnes på sosialistisk side. Jeg vil anta at enkelte har stemt taktisk på partier også på den andre siden. Men uavhengig av det: De som eventuelt har stemt på oss av taktiske grunner, har jo også stemt for at de ønsker en forutsigbar, borgerlig regjering. Vi lovet velgerne gjennom valget at det skulle vi bidra til å skape, og det kommer vi til å bidra til å skape også gjennom disse fire årene.

Det er store og små saker som vi kan glede oss over fra forrige periode. Jeg kommer til å tegne meg igjen for å gå inn på enkelte av de sakene, særlig for å understreke hvor bra nasjonal transportplan vi har laget, ikke bare for Asker og Bærum og Akershus, fylket som jeg representerer, men for hele landet Norge. Den innsatsen vi gjorde i forrige periode, akter vi å fortsette og forsterke i perioden som kommer.

Kristian Tonning Riise (H) [15:12:29]: Vi har lagt bak oss en valgkamp med mange spissede debatter – sann

skal det kanskje også være. Men for enkelte i denne debatten må jeg si det virker som om valgkampen ikke er helt avsluttet.

Jeg bet meg spesielt merke i innlegget til representanten Wilkinson fra SV, som med stor moralsk patos virkelig var indignert over regjeringens angivelige kutt i pleiepenger. Flere andre har også vært inne på det samme – om ikke i like indignerte vendinger.

Bakgrunnen for dette angivelige kuttet er at regjeringen har fremmet forslag om endringer som vil gi en anslått årlig merkostnad på om lag 560 mill. kr – altså mer enn en dobling av utgiftene til pleiepenger. Opp mot 9 000 flere barn og familier får det.

Så er Høyre den første til å være enig i at vi også må kunne diskutere nedsidene når vi foretar justeringer i ulike ordninger, selv om endringene i sum øker statens utgifter. Men det er et eksempel på politisk latskap, en kritikk som går på autopilot, når man nærmest beskylder regjeringen for å angripe de svakeste i samfunnet for å finne penger til skatteuttak, når utgangspunktet for debatten altså er at utgiftene til en velferdsordning er mer enn doblet.

Jeg synes lite om en måte å argumentere på der man konsekvent betviler hverandres intensjoner. Min innfallsvinkel er i alle fall den at alle representantene for alle partiene i denne salen går på jobb hver dag fordi de ønsker å gjøre det beste for landet. Da må jeg si at når det gjelder denne saken om pleiepenger, var innfallsvinkelen til Kristelig Folkeparti langt mer konstruktiv, en langt bedre tilnærming til debatten, der man søker å finne gode løsninger. Det tror jeg også er en tilnærming som kommer til å bære flere politiske frukter de neste fire årene enn den innfallsvinkelen hvor man konsekvent skal svartmale dem på motsatt side av den politiske fløyen og betvile andre politikeres intensjoner.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [15:15:02]: Trygghet har vært oppe som en viktig bærebjelke i denne trontaledebatten, men det kan se ut som om regjeringen tar veldig lett på trygghet på ett område, og det gjelder trygghet for mat. Vi har i Norge en veldig interessant og viktig politisk debatt de kommende årene om hvilken type matproduksjon vi skal ha, og hva som skal være de viktigste grunnbjelkene for politikken i Norge.

Det er interessant å se at stadig flere melder seg på i diskusjonen om betydningen av matpolitikken. Blant annet sier Forsvarets forskningsinstitutt klart ifra at vi slett ikke kan være sikre på at den store forimporten fra Brasil, som vi nå gjør oss avhengige av, kommer til å fortsette i årene vi har foran oss. De er tydelige på at kampen om soya, kampen om forressursene, kommer til å bli tøffere, og at bl.a. et land som Kina vil kunne ha sterke stra-

tegiske interesser i å kjøpe opp de samme ressursene som vi gjør oss avhengige av.

Alternativet er naturligvis at vi styrker vår egen trygghet og styrker vår egen, norske matproduksjon basert på de ressursene som vi har her i Norge. Da er det interessant f.eks. å se hvordan virkeligheten utvikler seg i et fylke som mitt hjemfylke, Hedmark. Der har vi viktige kornarealer som nå er under sterkt press. De siste årene har kornarealer gått ut av drift, og istedenfor blir det gras. Sånn svekkes den samlede selvforsyningen når gras ellers i Distrikts-Norge legges brakk, bl.a. i statsministerens egen landsdel, på Vestlandet, eller i distriktene i nord.

Vi må tvert imot føre en aktiv politikk og bygge på det beste som den norske landbruksmodellen har gitt oss: sysselsetting i hele Norge, trygg mat og ikke minst verdiskaping som også kommer andre arbeidstakergrupper til gode, enten det er snakk om snekkere, elektrikere eller mekanikere. Derfor er dette også et spørsmål om vi skal sentralisere aktivitet og arbeidsplasser i Norge, i tillegg til tryggheten for maten vår, som vi alle har i fellesskap.

Det er også interessant å se at andre tilknyttede grupper – helsevesenet og ikke minst folk som er interessert i folkehelse – ser betydningen av en aktiv politikk for å sørge for god og sunn mat. Vi vet at antibiotikaresistens kommer til å bli kanskje verdens største helseproblem om noen få år. Da må vi sørge for at vi fortsatt har mulighet til å spise både trygge egg og trygt kjøtt i årene som kommer.

Abid Q. Raja (V) [15:18:19]: Som jeg sa tidligere, har vi gjennom siste periode overopplylt forrige regjeringens nasjonale transportplan. En jernbane som forfalt, har vi hentet inn igjen, og vi har tettet gapet på etterslepet. Så har vi hatt de store reformene, som de andre partiene har vist seg å være imot, bl.a. veiselskapet. Innimellom har noen av dem vært imot, og noen ganger har de vært for, avhengig av hva som passet dem, men vi vet at veiselskapet var en riktig prioritering å gjøre i forrige periode. Vi har også bidratt til å få på plass en skikkelig jernbanereform som vil ta oss inn i framtiden.

I den nasjonale transportplanen som vi lagde, ligger det nå inne 50 pst. statlig finansiering av både Fornebu-banen og Bybanen i Bergen, metrotunnel i Oslo, men også at Ullandhaug og baneløsning på Nedre Romerike kan rulleres inn når det viser seg nødvendig og mulig. Men det er også andre store prosjekter: Det er tog-tunnelen i Oslo, Ringeriksbanen, intercity osv., og ikke minst at vi gjennom NTP har lagt opp til å fjerne gods-fattigdommen som det lå til rette for under den forrige regjeringen. Jeg tror NTP-en er veldig bra. Den kommer til å sy sammen landet Norge. Jeg tror vi trenger å satse på in-

frastruktur, og gjennom denne neste fireårsperioden kommer Venstre til å bidra til at nettopp jernbanen, kollektivandelen, får sin berettigede andel.

Så er det store og små saker som alle stortingsrepresentanter brenner for. De siste fire årene har jeg jobbet hardt for svømmeopplæring i barnehagen, og det er fordi våre unger er de ungene i Norden som er dårligst i stand til å redde sitt eget liv. Mens andelen svømmedyktige i nordiske land er på over 90 pst., er andelen blant tiåringer i Norge kun 50 pst. Kun 50 pst. av våre tiåringer er i stand til å ta svømmeknappen. Det har vi tatt et lite løft for og har startet med en prøveordning med svømmeopplæring i barnehagen. Det har vi forsterket gjennom de siste fire årene, takket være engasjementet fra Venstre. Vi håper at det skal bli en fullskala ordning for alle barn i Norge, og at man lærer å svømme fra barnehagen av.

Et annet lite hjertebarn jeg har hatt, er religionsfrihet. Det var et lite engasjement som startet her på Stortinget for tre år siden. Vi samlet noen lands parlamentarikere, signerte en erklæring på Nobels Fredssenter. Det har nå blitt en global bevegelse, og vi har forankring i over 60 land. Den store konferansen i fjor samlet over 100 parlamentarikere fra 60 land, og Angela Merkel åpnet konferansen. Vi har hatt god støtte av nåværende regjering, som – med Børge Brende i spissen – har bidratt positivt, og årets Trygve Lie-symposium, også i New York, hadde dette som tema.

Jeg er veldig glad for at alle partier i Stortinget har vært med i denne religionsfrihetsgruppen på Stortinget. Jeg tror vi kan være enige om én ting, og det er at vi må hegne om de menneskerettighetene som gjelder for Europa og for verden, at de er universelle. Det kommer dette Stortinget til å bidra til å løfte fram også i den perioden som kommer, det føler jeg meg ganske trygg på, og jeg ser fram til å jobbe med alle partier tverrpolitisk for å bidra til å forsterke den innsatsen vi har hatt de siste tre årene, nettopp på religionsfrihetsfeltet globalt.

Hadia Tajik (A) [15:21:29]: Denne trontaledebatten har nokre klare trekk. Høgre er meir oppteken av å fortelja Arbeidarpartiet kva Arbeidarpartiet eigentleg meiner, enn å fortelja veljarane kva Høgre sjølv meiner. Me har høyrte ein trontale som jamt over har vore meir grå enn han har vore blå. Visjonar og planar er det ganske lite av. Det me derimot får, er beskrivingar av at framtida kjem til å verta krevjande. Men me får få løysingar, og me får få forslag eller tiltak.

Sjølv vil me i Arbeidarpartiet ha fleire i arbeid, bl.a. gjennom ei aktivitetsreform for unge uføre, slik at fleire får moglegheit til å stå i jobb, og ikkje minst ei kompetansereform for å få fleire inn i arbeidslivet, men òg for å halda fleire i arbeid i åra som kjem. Me treng at alle bid-

reg, me har ikkje råd til noko anna. Me fekk høyra lite om tiltak og varsel i trontalen, men det er i alle fall vår forventning til budsjettet i morgon. Me er nøydde til å skapa før me kan dela. Då treng me fleire i jobb og færre på trygd.

Representanten Tina Bru skrytte av at ein kunne tru ho var Karita Bekkemellem i debattar om likestillingspolitikk. Det er ei utsegn eg ikkje kan stilla meg bak. Me er ikkje alle sosialdemokrat. Ein sosialdemokrat forstår problemet og klarer å gjera noko med det, mens ein frå Høgre – slik me no har erfart i to dagar med denne debatten – gjerne kan forstå problemet, og dei klarer kanskje å beskriva det, men viljen til å gjera noko med det er fråverande. Det er ikkje berre fedrekvoten som er eit eksempel på det, der ein fortel at ein ønskjer meir likestilling og fleire moglegheiter overfor fedrar. Heile trontalen er eit eksempel på det. Med Høgre og Framstegspartiet sitt tempo for å sørgja for at far skal få fleire moglegheiter til å ha tid med ungane sine, vil det i realiteten ta 400 år før fedrar tek ut 14 veker pappaperm i Noreg. Det kan jo henda at Høgre og Framstegspartiet er nøgde med det tempoet, men det er ikkje me. Likestilling kan ikkje venta, ungars behov kan ikkje venta, og eg er veldig glad for at fleirtalet ser ut til å gå for ei auking i fedrekvoten – for Noreg kan betre enn dette.

Så er det òg slik at veljarane har talt. Høgre–Framstegsparti-regjeringa står svakare enn før. Arbeidarpartiet kjem til å fremja forslag på ei rekkje område – for å få fleire i arbeid, for at fleire skal fullføra vidaregåande skule, og for at me skal ha eit sterkt offentleg helsestell. Alle-reie i dag vil ein få moglegheit til å stemma over forslag om å avgrensa innleige. Me samarbeider gjerne med andre til det beste for landet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [15:24:44]: Det var en imponerende effektiv president. Jeg så at det var igjen flere talere på talerlisten da jeg ba om ordet for ett sekund siden – og så fikk jeg ordet.

Det er noe forunderlig med denne debatten, for det er noen tema som har gått igjen gang på gang. Det gjelder bl.a. diskusjonen om hvordan en skal dele Norge. Representant etter representant har sagt: Hva er fornuften i at en skal lage en region som inneholder Østfold, Akershus og Buskerud – fra Halden til Hardangervidda? Men ingen av dem som har brukt makten sin til å tvinge det igjennom, går opp og forsvaret det. Hva er det for noe? Nå har en brukt massiv tvangsmakt for å gjennomføre en reform, og så er det ingen av partiene som står bak, som faktisk går opp og forsvaret det. Hvorfor er det sånn? Jo, fordi Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ser at det er en dårlig løsning. Hvis en ser at det er en dårlig løsning, kan en ikke være så ærekjær at en tvinger igjennom en løsning som en selv er imot. Jeg

er sikker på at hvis enkelte Høyre-representanter, enkelte Fremskrittsparti-representanter, enkelte Kristelig Folkeparti-representanter og Venstre-representanter tenker seg om, vil de si: Jeg er egentlig imot, for jeg ser at det er dysfunksjonelt, jeg ser at det ikke blir noen bedre organisering av Norge, men vi skal gjøre det likevel – av prinsipp.

Sånn kan ikke et land styres. Det er forunderlig at ikke Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ser at det nå er en mulighet til å rette opp de feilene som ble gjort i vår. Det er ikke et nederlag, det er et framskritt, og det er som Abraham Lincoln sa: Jeg gir ikke mye for en mann som ikke er klokere i dag enn han var i går.

Det er lov å skifte standpunkt, det er lov å tenke seg om.

Og så er det en ting til som er forunderlig: Vi har en statsminister som ikke klarer å svare på om hun ønsker å legge fram en ny regjeringserklæring, ikke klarer å svare på om hun skal ha en ny plattform for en Høyre–Fremskrittsparti-regjering. Det er helt tydelig uenighet mellom Fremskrittspartiets parlamentariske leder, Hans Andreas Limi, som i går sa at han vil ha en ny plattform, og statsministeren, som ikke klarer å være tydelig. Det er forunderlig at det skal gå langt ut i en ny stortingsperiode før vi vet hva regjeringen faktisk vil. Alle vi som var i valgkampen, husker hvordan Høyre og Fremskrittspartiet var veldig uenig i saker, og så sa statsministeren: Det er valgkamp, så vi må akseptere det. Nå er det ikke valgkamp, nå skal landet styres. Da trenger en et styringsdokument der en vet veien, og en skal ha en redegjørelse og ordentlig debatt.

Disse to dagene viser at det er ingen nye ideer og bedre løsninger i Høyre og Fremskrittspartiet. Det er bare gamle ideer og sentraliserende løsninger som står igjen. Men kjære medrepresentanter: Tenk dere om, og ikke tving igjennom løsninger dere er imot, som f.eks. Viken.

Trond Helleland (H) [15:27:49]: Jeg blir nesten rørt over at Hallingskarvet er nevnt i nesten hvert eneste innlegg fra Senterpartiet, og av mange i Arbeiderpartiet. Som utflyttet halling er det å høre at mitt kjære distrikt, Hallingdal og Buskerud, blir nevnt gang på gang, noe som varmer mitt hjerte. Vi hadde en runde på dette i går. Jeg er litt overrasket over at det viktigste tiltaket opposisjonen ser ut til å kunne samle seg om, er at en skal beholde dagens fylkeskommune – en opposisjon som flere ganger har forsøkt med regionreform uten å lykkes. De ser at Venstre og Kristelig Folkeparti har fått framforhandlet en regionreform med oss, og de er uenige i resultatet. Så presenterer de et alternativ, og det er å gå tilbake til, eller beholde, dagens fylkeskommune – lite spenstig.

Mange, særlig fra Arbeiderpartiet, har i denne debatten pekt på at det er grått ute. Det virker også som det har påvirket humøret til Arbeiderparti-representantene. De er sure og grinete, det er det samme som går igjen i innlegg etter innlegg. Det som stadig påpekes, er at regjeringens grunnlag er svekket. Det er i hvert fall ikke på grunn av Arbeiderpartiets framgang. Det var ingen partier som gikk mer tilbake enn Arbeiderpartiet, så det er i så fall andre partier på den siden som har noe å snakke om når det gjelder det.

Jeg ser fram til et konstruktivt samarbeid i Stortinget. Jeg håper på at dagen i morgen blir en dag som viser at regjeringen har mange politiske saker som skal legges fram, mange politiske saker som skal drøftes i Stortinget. Det regjeringen gjorde i denne trontalen, var å presentere to hovedvisjoner. Den første er et bærekraftig velferdssamfunn, som jeg tror alle egentlig deler, selv om noen mener det er et innholdsløst begrep. Vel, da skal vi i dette huset fylle det med innhold. Den andre er et trygt Norge, som jeg i hvert fall håper at alle deler visjonen om: ha et forsvar og et politi som kan ivareta beredskapen og sikkerheten i vårt land.

Jeg er ikke veldig imponert over ansatsene til å vise at vi ikke har tiltak, når opposisjonen overhodet ikke har presentert noe nytt. Det er en repetisjon av valgkampen, og den kan vi godt fortsette, men nå kommer altså statsbudsjettet i morgen, og da vil det bli full anledning til å dykke ned i enhver sak som blir omtalt i budsjettet.

Jeg tenkte også jeg skulle gi en stemmeforklaring når jeg står her oppe. Høyre vil stemme for forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, om pleiepenger – men vil naturligvis presisere at dette også må ses i en budsjettssammenheng – og vi vil stemme for forslag nr. 2, om fastleger. Det er et godt forslag som vi mener er riktig.

Så er det forslag nr. 3, fra Audun Lysbakken. Der er ikke Høyre enig i konklusjonene eller premisene til Lysbakken og SV, om at «den økende ulikheten i makt og rikdom i Norge» – som det står – nødvendigvis er konklusjonen, men det vi er enig i, er at det er behov for en stortingsmelding om ulikhet og utenforskap. Hvis en da kunne være så snill og fjerne «innen sommeren 2018», sånn at regjeringen får tid til å gjøre dette på en ordentlig og god måte, er jeg sikker på at vi skal få en god debatt om det, og da vil vi stemme for.

Forslagene fra Arbeiderpartiet stemmer Høyre imot.

Så er det forslagene fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt. Når det gjelder forslag nr. 7, ligger basepolitikken vår fast, den har vi ikke tenkt å gjøre noe med, så det stemmer vi imot. Men forslag nr. 8, som er spennende, går på å markere 100-årsjubileet for allmenn stemmerett i 2019. Jeg mener at Stortinget er demokratiets høyborg i Norge – og vi har hatt stemmerettsjubileum i 2013 for kvinnelig stemmerett – så jeg anmoder Bjørnar Mox-

nes om å sende det forslaget over til presidentskapet i stedet for til regjeringen, slik at vi kan få en verdig markering av stemmerettsjubileet i 2019. Jeg anmoder om oversendelse til presidentskapet, og da vil vi støtte det.

Det siste forslaget, fra Miljøpartiet De Grønne, vil Høyre stemme imot. Det viser til at en skal gjøre noe i statsbudsjettet i 2018. Det budsjettet er skrevet og har gått i trykken, og det er naturlig at det blir en del av budsjettdebatten som Stortinget skal ha utover høsten.

Knut Arild Hareide (KrF) [15:32:36]: Venstre og Kristeleg Folkeparti har iallfall makta å setje regionane på dagsordenen. Og sjølv om me har ein trontaledebatt, tenkjer eg at den debatten vil fortsetje, bl.a. på bakgrunn av dei forslaga som Senterpartiet og Arbeidarpartiet har fremja i denne salen, og som òg vil bli debatterte og behandla i løpet av denne hausten. Så det kjem me tilbake til.

Når me skal summere opp ein trontaledebatt, vil eg seie at det har vore ein spennande og god debatt. Han har tydeleg fått fram at me no har ein annan og ny parlamentarisk situasjon i parlamentet vårt. Det gir nye moglegheiter for alle, og det er viktig at me opptrer med ansvar og klokskap i den situasjonen.

Trontaledebatten gir òg moglegheiter til å løfte debattar som me ikkje nødvendigvis har til dagleg i denne salen. For Kristeleg Folkeparti har det vore viktig å reise spørsmål om religionen sin plass i samfunnet vårt, viktige spørsmål om menneskeverd og kampen mot eit sorteringssamfunn, som det òg vil vere viktig for oss å løfte vidare – rett nok da òg meir konkretisert i forslag.

Me løfta òg ein dugnad om ideell sektor, for me har meint at det har vore ei blindsona. Eg er litt usikker på korleis eg skal tolke engasjementet i salen ut frå debatten, men eg kan vel summere opp med at det er ingen som har sagt at dei ikkje vil vere med på den dugnaden – sjølv om iveren kanskje kunne ha vore litt større òg.

Når det gjeld dei forslaga som ligg her, er òg Kristeleg Folkeparti interessert i å støtte forslaget frå SV, med den endringa som representanten Helleland ønskte her. Me ser her for oss ei melding i tråd med Magnhild Meltveit Kleppas utjamningsmelding i si tid. Det er på høg tid, og me stiller oss bak det.

Me støttar òg forslag nr. 5, frå Arbeidarpartiet, om 14 veker pappapermisjon. Men eg har lyst til å presisere at for Kristeleg Folkeparti ligg intensjonen vår i at me skal få dei nye vekene i ein auke av permisjonen. Det er det me legg til grunn, og eg har lyst til å presisere det.

Når det gjeld forslag nr. 4, frå Arbeidarpartiet, om innleige, kjem me ikkje til å støtte det. Det er bl.a. fordi regjeringa har sendt på høyring eit forslag som me i utgangspunktet er godt nøgde med, og me vil vente på den vidare behandlinga.

Når det gjeld forslag nr. 6, frå Arbeidarpartiet, om tilbod om lærlingplass, har Kristeleg Folkeparti som politikk at me ønskjer å auke lærlingtilskotet. Me har sagt at me ønskjer ein auke opp til nivå med kostnaden ein plass har i vidaregåande opplæring. Her deler me altså intensjon, men me har litt andre verkemiddel enn Arbeidarpartiet, og me støttar såleis ikkje forslag nr. 6.

Det vil seie at me støttar forslaga nr. 1, nr. 2, nr. 3 og nr. 5, og så stiller me oss positive til at forslaget frå Raudt om markering blir sendt over til presidentskapet.

Hans Andreas Limi (FrP) [15:36:42]: Det er fra opposisjonens side gjentatte ganger i denne debatten påpekt at det nå er en ny situasjon i Stortinget, at regjeringens parlamentariske grunnlag er svekket, og at det blir en mer krevende periode for regjeringspartiene. Ja, det gjenstår å se. Det er fortsatt et ikke-sosialistisk flertall i Stortinget, selv om det ikke foreligger en samarbeidsavtale mellom de fire partiene på ikke-sosialistisk side. Flertallet er der.

Det er noen som har uttrykt en viss bekymring over at regjeringen og regjeringspartiene skal gå tom for politikk og ideer. Spesielt representanten Slagsvold Vedum har viet mye oppmerksomhet til det. Jeg vet ikke om det er helt ærlig ment – for kanskje sitter noen og håper på at det er nettopp det som skjer. Jeg kan love at det er ingen grunn til bekymring, for det vil komme mye god politikk utover denne høsten. Selv i påvente av en avklaring med Venstre er det klart at regjeringspartiene og regjeringen skal levere mange politiske saker og komme med mange politiske forslag. Jeg synes statsministeren besvarte det på en utmerket måte i replikkordvekslingen med Slagsvold Vedum tidligere i dag.

Om det ikke skulle bli en månelanding, blir det altså mange konkrete politiske saker. Vi skal ha flere over fra offentlige ytelsler og inn i arbeidslivet. Vi skal øke sysselsettingen. Vi skal fortsette å bygge ny og bedre infrastruktur, som vi har gjort i denne perioden. Vi skal ha helsekøene videre ned. Vi skal ha en streng og rettferdig innvandringspolitikk, vi skal fokusere på god integrering og ikke minst økt arbeidsdeltakelse for dem som bosettes i Norge, og vi skal ivareta folks trygghet. Så det er ingen grunn til å bekymre seg over det politiske verkstedet verken i regjeringspartiene eller i regjeringen. Det kommer mye god politikk, og vi skal utforme en politisk plattform når vi får en avklaring på de samtalene som pågår med Venstre.

Til forslagene som er fremmet: Fremskrittspartiet vil stemme for og støtter de to forslagene fra Kristelig Folkeparti, det om pleiepengeordningen og også forslaget som går på en evaluering av fastlegeordningen. Vi støtter også forslaget fra SV, hvor man ber regjeringen fremme en stortingsmelding om tiltak mot økende ulikhet.

Økende ulikhet kan man jo diskutere, så premissene har vi nok litt forskjellige oppfatninger om. Det kan allikevel være bra å få en melding som belyser problemstillingene, under forutsetning av at man ikke pålegges å fremlegge en melding innen sommeren 2018. Til slutt til forslaget fra Rødt om et jubileum: I likhet med det som Hellesland fra Høyre sa, vil vi også støtte det hvis det oversendes til presidentskapet, og at presidentskapet gjør en vurdering av om Stortinget skal gjennomføre en jubileumsmarkering.

Helt til slutt: Tusen takk for debatten.

Marit Arnstad (Sp) [15:40:42]: Det positive med denne trontaledebatten har vært å se alle de nye representantene som i dag og i går har vært på Stortingets talerstol og bidratt til en trontaledebatt med mange gode og varierte innlegg. Det har vært veldig bra.

Jeg har sittet underveis i trontaledebatten og lurt på: Hva har egentlig trontalen og trontaledebatten gitt svar på? Den har gitt svært få svar. Hvilke planer har denne regjeringen framover? Hvilke initiativ vil bli tatt? Hvor er de nye ideene? Hvor er de bedre løsningene? For eksempel: Hva inneholder begrepet «modernisering», som statsministeren var inne på? Er det bare den gode, gamle sentraliseringen? Er det flere skjema, mer rapportering i offentlig sektor? Hva er egentlig moderniseringen? Det er jo et generelt munnhell.

Hva mener kommunalministeren når han sier at kommunereformen skal fortsette? Hva kan vi forvente? Er det 150 kommuner vi skal forvente i tida framover? Er det flere tvangssammenslåinger vi skal forvente i tida framover? Er det omfattende prosesser som stjeler tid og arbeid i kommunene, vi skal forvente oss? Nei – ingen svar på det.

Statsministerens innlegg i dag var en slags mini-finanstale, og det tror jeg ærlig talt er det beste en kan oppvise på akkurat dette tidspunktet. Statsbudsjettet er i alle fall ferdig planlagt, sjøl om det meste andre ikke ser ut til å være planlagt. I den mini-finanstalen har man betont hvor alvorlig situasjonen har vært de siste årene, og de internasjonale forholdene, og man har lovprist liberalisert frihandel og EU. Men den viktigste støttestaven gjennom disse årene har vært vår egen valuta, så vi må prise oss lykkelige for at vi holder oss utenfor eurososonen.

Det er tydelig at Høyre og Fremskrittspartiet – og kanskje også Venstre, når en hører representanten Abid Q. Raja – mener at de vant valget. Men Høyre gikk tilbake 1,8 pst., og Fremskrittspartiet gikk tilbake 1,2 pst. Regjeringen har ikke lenger muligheten til å veksle flertall mellom Kristelig Folkeparti og Venstre. Det er ikke lenger noen samarbeidsavtale. Nå er det faktisk en reell mindretallsregjering statsministeren må forholde seg

til. Jeg tror det tar litt tid før en mentalt erkjenner mindretallets posisjon, men det kommer nok etter hvert.

Forlik, som statsministeren inviterer til, er vel og bra, men hvis forlik skal fungere i Stortinget, må også regjeringen forvalte de forlikene de inngår, på en klok måte. En må jo spørre seg om regjeringen har forvaltet politireformforliket med Arbeiderpartiet på en klok måte, når Arbeiderpartiet før valget, i juni, fant grunn til å fremme et eget forslag fordi regjeringen ikke fulgte opp det forliket regjeringen inngikk. En må ha respekt for de forlikene som regjeringen velger å inngå, og det har vært litt av denne regjeringens problem.

Representanten Limi sa tusen takk for debatten. Jeg skal slett ikke si det. Jeg skal nok tegne meg en gang til – vi har fortsatt litt debatt igjen.

Audun Lysbakken (SV) [15:44:16]: Jeg ble i grunnen litt glad av denne debatten, og det er kanskje ikke den normale sinnsstemningen etter 16 timer med debatt i Stortinget. Men jeg blir glad fordi debatten så tydelig har vist at vi har en ny politisk situasjon i Stortinget, at regjeringspartiene er på defensiven. Det er kanskje derfor Høyres gruppe og andre har vært såpass sutrete til tider i denne debatten, har vært veldig opptatt av å snakke om andre og åpenbart har problemer med å takle en situasjon der det sikre flertallet og samarbeidsavtalen er tapt. Men det gir altså muligheter for å danne andre flertall i saker som er viktige for mange mennesker rundt om i dette samfunnet.

Det er grunn til å påpeke at det er ikke dårlig parlamentarisk praksis at Høyre blir nedstemt. Det er ikke udemokratisk at Høyre kommer i mindretall. Det er et resultat av valgresultatet og av at det i mange saker vil være sånn at partier som mener noe annet, har flertall. Det er det ingen grunn til å være lei seg for. Det må man forholde seg til. De borgerlige partiene har selv stilt seg sånn at tyngdepunktet i regjeringen ligger veldig langt til høyre, på en måte det egentlig ikke er grunnlag for i dette Stortinget.

Debatten har vært veldig tydelig på hva det er høyresiden ikke ønsker å snakke om. Representanten Slagsvold Vedum har allerede nevnt sentralisering. I tillegg er det to andre tema de ikke vil snakke om. Det ene er rettferdig fordeling, og det andre er miljø og klima. Når SV har snakket så mye om pleiepenger i denne debatten, er det for det første fordi det er så viktig for de ganske få menneskene det gjelder, og fordi det haster sånn med å gi de mest utsatte familiene trygghet, men det er også fordi det er et eksempel på et tydelig veivalg for vårt samfunn når det nå blir tøffere tider. Hvem er det som skal bære byrdene ved det? Skal vi få enda flere usosiale kutt som rammer folk som har lite? Skal vi få en utvik-

ling i skattesystem og arbeidsliv som bidrar til økt ulikhet, eller skal de største byrdene legges på de bredeste skuldrene? Og på samme måte: Er det vilje til å handle i møte med klimaproblemene og komme i gang med å kutte utslipp etter fire års stillstand?

Mindre overraskende er det kanskje at det fortsatt ikke er noe tegn til større uavhengighet fra Donald Trump fra den norske høyresiden. Det kommer fram i det som har vært sagt om både atomvåpen og basepolitikk i denne debatten, men det er saker Stortinget helt sikkert skal komme tilbake igjen til.

Jeg skal ta en liten stemmeforklaring til slutt. SVs gruppe kommer til å stemme for de to forslagene fra Kristelig Folkeparti. Jeg vil bare presisere at selv om Stortinget vedtar noe på pleiepenger i dag, kan det ikke bety at ikke Stortinget skal ha en ordentlig debatt når det forslaget som er fremmet om konkrete endringer i pleiepengeordningen, går til arbeids- og sosialkomiteen. Jeg mener det ikke minst er viktig å påpeke etter at det ble så tydelig tidligere i dag at statsministeren er fornøyd med de delene av ordningen som vårt forslag tar sikte på å endre.

Jeg er gjerne med på å gjøre den lille endringen i SVs forslag nr. 3 som det ble bedt om. Det var kanskje litt utålmodig å forlange stortingsmelding «innen sommeren 2018». Jeg skal heller ikke kreve at den meldingen blir laget på våre premisser, men det er godt hvis vi kan få en melding, så den endringen vil jeg gjerne ha. Så vil SV stemme for samtlige forslag fra Arbeiderpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, faktisk samtlige forslag fra andre opposisjonspartier, og med det har vi innledet et godt og konstruktivt samarbeid i det nye Stortinget.

Jonas Gahr Støre (A) [15:48:32]: Jeg kvapp nesten da jeg hørte den trivelige Trond Helleland skulle illustrere hvor sint han var for tonen hos opposisjonen. Vi har vært mye gladere enn det, Helleland. Det har vært en god debatt. Det har vært en oppklarende debatt. La meg ta noen av punktene.

For det første har det vært en avklaring av hvorfor Høyre og Fremskrittspartiet har snakket så mye om fortiden. Det har til og med igjen vært å høre om arven fra de rød-grønne årene som på en måte den store forklaringen på utfordringer Norge har. Det er etter å ha hørt en trontale som vi fant mer grå enn blå. Så har vi kanskje fått svaret på hvorfor Kongen ikke varslet ny politikk, nye tiltak, en stor reform. Det var, som Erna Solberg sa, ikke en trontale som druknet i tiltak. Det kan man trygt si. Den var på tørt land. Den hadde to overordnede tema. Men svaret er jo at vi har en svekket regjering som egentlig er et forretningsministerium, som venter på en avklaring av hva som er dens politikk, om den får en utvidelse ved Venstre, ny regjeringsplattform, eller om

Limi skal forhandle om en plattform hvor han skal fjerne eiendomsskatten – til fortvilelse for sin ordførerkollega i Hvaler kommune, som sier at da må eldreomsorgen avvikles. Det er hans ordfører. Men det får vi vente med å ta.

For det andre virker det som om det er en regjering som har problemer med å ta inn over seg at den nå er en reell og vaskeekte mindretallsregjering. I innleggene har det vært påfallende at Høyres representanter særlig har vist til at nå er det opposisjonens og særlig Arbeiderpartiets ansvar å vise ansvar – ansvarlighet – så ting skal gå rett vei, og det etter at Høyre i forrige periode latterliggjorde Arbeiderpartiet for at vi inngikk forlik. Det tar vi med oss som en erfaring når vi nå skal gå til denne perioden.

Statsministeren advarer mot resolusjonsmakeri fra flertallets side. Det mener jeg er på grensen til arroganse overfor Stortinget. Men Erna Solberg behøver ikke å uroe seg, for vi skal ta vare på helheten. Vi skal søke flertall der det er mulig og få til ny politikk på de områdene hvor det trengs kursendring. Det ser vi fram til.

For det tredje har det vært en debatt som også hadde lyspunkter av ideologi. Nå er ikke akkurat Viken et ideologisk tema, kanskje, men det kjære Buskerud som min venn Helleland er så glad i, vil altså forsvinne i en stor region som de aller færreste – det finnes ingen egentlig – er aktive forsvarere av. Kanskje kan vi gjøre noe med det.

Så skuffer aldri representanten Heggelund. Han har på forutsigbar måte forklart hva andre partier egentlig mener, bl.a. Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet: Kristelig Folkeparti går på tvers av egen politikk når de gjennomfører Kristelig Folkepartis program om flere uker permisjon til far. Men viktigst: Han vil beholde familien som en viktig samfunnsinstitusjon, og den er nå truet av fire nye uker til far. Vel, vel, jeg tror det skal gå bra. Men mantraet er: Likestilling blir til av seg selv, politikken skal ikke ha noe med det å gjøre. Om færre fedre tar fjorten uker, sier vi oss heller skuffet over norske menn. Det flertallet som mener det, er gått, er borte, og det er bra, og vi skal bruke det for framskritt. Det er direkte lovende for den perioden som kommer.

Når det gjelder stemmeforklaring, skal jeg veldig kort si det slik: Når det gjelder forslagene nr. 1 til og med nr. 6, svarer vi ja, til forslag nr. 7 nei, forslag nr. 8 ja og forslag nr. 9 nei. Det har vi også oversendt til sekretariatet, så det kan gjengis når vi skal stemme.

Trine Skei Grande (V) [15:52:11]: Jeg vil også begynne med – som mange andre også har sagt – at jeg blir litt optimistisk når jeg ser mange av de nye representantene her i dag. Jeg synes det både i dag og i går er blitt holdt mange gode innlegg fra de nye, både unge og

gamle og menn og kvinner, så jeg tror at dette taler godt for parlamentets framtid.

Da jeg begynte på talen min i går, brukte jeg et Havel-sitat om at politikk også er det umuliges kunst, ikke bare det muliges kunst. Det er nemlig viktig at vi med de utfordringene vi nå står overfor, f.eks. innen klima og teknologi, må klare å tenke nytt utover det vanlige politiske tankesettet for å utvikle politikk og løsninger for framtida – for dette er utfordringer vi aldri har hatt foran oss før.

Derfor er det ganske interessant, hvis man setter seg ned og ser på de forslagene som ble fremmet i går, at Arbeiderpartiets tydeligvis viktigste sak i denne tid – der vi også må finne fram til det umuliges kunst – er å reversere fylkesinndeling. Det var så mange reverseringsforslag som ble fremmet i går, at jeg bare satt og ventet på at noen måtte foreslå at Beatles, ABBA og Everly Brothers ble gjenforent, sånn at vi fikk tilbake alle de gamle tidenes store helter. Det er ikke de løsningene vi skal ha for framtida. De løsningene vi skal ha for framtida, krever djerpe, nye forslag, og da må man også ha andre alternativer enn bare å gå tilbake, bare reversere, bare drømme om en eller annen fortid som en eller annen gang fantes.

Men jeg tok egentlig ordet for å forklare stemmegivningen til Venstre. Vi stemmer for forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti. Vi stemmer for forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Vi stemmer også for Audun Lysbakkens forslag om en melding om ulikhet. Og jeg synes det er ganske rart – og litt freidig, når han tydeligvis får et flertall for dette i denne sal – å si at dette er et tema som ingen har snakket om. Det var mitt hovedtema, og det er et så viktig tema at vi stemmer for Audun Lysbakkens forslag. Jeg håper han kan ta til seg det.

Forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet, stemmer vi imot – fordi vi er imot det. Forslag nr. 5 stemmer vi for – fordi vi alltid har vært for det. Forslag nr. 6, om lærlingplasser, er en type gammeldags tankegang fra Arbeiderpartiet fra 1980-tallet om at bare man kommer med en garanti, er det fikset. For meg som var et barn av ungdomsgarantier, har jeg merket at de ikke funker i virkeligheten.

Forslag nr. 7, fra Bjørnar Moxnes, er vi uenig i. Men jeg håper, som alle andre, at forslag nr. 8, om en markering av 100 år med allmenn stemmerett, kan oversendes presidentskapet. Da vil det også få vår støtte, sjøl om jeg – på vegne av oss liberale – må påpeke at når det gjelder det å feire at stemmeretten i Norge i 2019 er 100 år, er det interessant at det kommer fra Rødt, når vi vet at året før den ble innført i Norge, ble den fjernet av kommunistene i Russland.

Forslag nr. 9, fra Une Aina Bastholm, tar vi egentlig ikke helt seriøst, for det budsjettet legges fram i morgen. Så å tro at det at vi fatter et vedtak nå kl. 16, skal gjøre at

ting er annerledes i morgen kl. 10, tror vi ikke noe på. Dette må vi fikse gjennom budsjettarbeidet.

Une Bastholm (MDG) [15:55:57]: Jeg kan jo på vegne av oss nye, faste representanter i salen begynne med å takke for debatten, jeg også. De som har vært her lenge, har også vært veldig flinke. (Latter i salen) – Det var ikke ment så ironisk som det hørtes ut. (Igjen latter i salen)

Hvis vi skal ta regjeringen på ordet, er det fremste prosjektet deres for det neste året å sikre at velferdsstaten vår er bærekraftig – sosialt, økonomisk og miljømessig. Det ble sagt i trontalen, og det ble også sagt av statsministeren i morges. Hva regjeringen legger i dette rent konkret, vil vi kanskje se i morgen, når neste års statsbudsjettforslag blir lagt fram. Uansett er det nå en helt ny situasjon på Stortinget – som flere har vært innom – og det gir grunnlag for også å danne et stortingsflertall som konkretiserer akkurat dette ønsket fra regjeringen.

Jeg merker meg også at statsministeren vil ha et konstruktivt samarbeid med Stortinget, og takker for det. Miljøpartiet De Grønne er et verdibasert, blokkuavhengig parti. Vi vil ta initiativ til forlik og reformer og er åpne for å være med i et flertall sammen med både opposisjonen og regjeringspartiene.

Allerede nå har De Grønne tatt til orde for et klimaforlik med skjerpede mål, klimabudsjett og konkrete tiltak for å kutte norske utslipp. Vi har også fremmet et forslag om en rusreform for å sikre skadeforebygging og individuell helsehjelp til rusavhengige. Her vet jeg det ligger politikk som både Høyre og Arbeiderpartiet er enig i, for det har de i sine programmer. Dette er to eksempler på store og brede politiske grep som Stortinget kan gjøre for å ta Norge to skritt nærmere sosial og miljømessig bærekraft.

Statsministeren er tydelig på at oljealderen vil ta slutt, og at Norge ikke kan stole på at vi har høye oljepreiser i all framtid. Det er helt riktig, og som i mange andre vanskelige endringsprosesser er erkjennelsen av at man trenger en endring, første steg for å komme videre. Den logiske konsekvensen av det statsministeren sier, er at Norge også er nødt til å sette en dato for når vi skal slutte å subsidiere ny leting etter olje og gass. Det er det norske folk som tar den risikoen nå, og om oljeprisen har falt til bunns – og nå må dere følge med – når vi sitter og skal tjene inn igjen det vi har investert i de siste prosjektene, har vi ikke bare tatt risikoen. Vi har også tatt kostnaden, og vi går glipp av store inntekter til det norske folk.

Jeg er nok enig i at trontalen alt i alt hadde få visjoner om Framtids-Norge. Helt konkret mener jeg at et grønt samfunn også er et bedre samfunn. Det kunne ha kommet mye bedre fram. Jeg håper regjeringen virkelig tør å satse på det grønne skiftet og et bærekraftig Norge og ikke bare ser på det som en byrde.

Så kan jeg gi en liten stemmeforklaring – det er mer en stemmeavklaring. Vi får ofte høre at vi er imot mye, men denne gangen er jeg lett å ha med å gjøre: Miljøpartiet De Grønne stemmer for alle forslagene.

Bjørnar Moxnes (R) [15:59:36]: Erna Solberg sa i sin tale at antallet i jobb falt fra 2008, og at de fleste nye jobbene gikk til arbeidsinnvandrere. Det har hun rett i. Fra 2008 til 2016 falt antall sysselsatte blant nordmenn med 70 000 personer. I samme periode økte antall sysselsatte fra EU-land i Øst-Europa med 90 000 personer.

Vi i Rødt ønsker arbeidsinnvandrere fra EØS-området velkommen til å jobbe i Norge. Det vi ikke godtar, er at folk med norske lønns- og arbeidsvilkår blir erstattet av folk som jobber under dårligere vilkår. Det er sosial dumping satt i system, og det er dette som nå skjer. Lønns- og arbeidsvilkår blir i flere bransjer raskt ødelagt av sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Likevel ser vi en manglende evne og vilje hos regjeringen til å ta de grepene som trengs. De kommer med handlingsplaner, men det monner ikke i møte med systematisk sosial dumping og organiserte kriminelle.

Skal vi unngå et sammenbrudd for den norske modellen i viktige bransjer, må vi handle nå. Norske politikere må ta et valg: EUs prinsipper for maksimal konkurranse om jobbene eller den norske modellen i arbeidslivet.

Vi i Rødt velger den norske modellen. Derfor går vi inn for nasjonale tiltak mot sosial dumping. Vi krever at EØS-borgere skal ha en ansettelses- og arbeidskontrakt med lønnsvilkår etter norske tariffavtaler for å få oppholdstillatelse for å arbeide i Norge. Dette betyr ikke stengte grenser. Dette betyr at vi demmer opp for sosial dumping ved å gjøre det ulovlig for arbeidsgivere å ansette EØS-borgere uten en kontrakt som følger norske tariffavtaler. Skal en slik bestemmelse ha noen effekt, må arbeidsgiver straffes hardt for brudd på bestemmelsen.

Det ville ikke vært mulig å utvikle en norsk modell i arbeidslivet uten at tilnærmet alle var i arbeid. Det er heller ikke mulig å opprettholde denne modellen i arbeidslivet når bedriftseierne har nærmest ubegrenset tilgang på arbeidsfolk fra fattigere land som kan utnyttes. Derfor trengs det nasjonale tiltak mot sosial dumping av den typen Rødt nå går inn for.

Vi vil gjerne få med oss hele Stortinget på forslaget vårt når det gjelder markeringen av 100-årsjubileet for allmenn stemmerett, ved å oversende det til presidentskapet. Utover det kommer Rødt som vanlig til å søke konsensus og stemmer for de andre forslagene.

Marit Arnstad (Sp) [16:02:50]: En av de tingene jeg tror vi kommer til å oppleve i denne perioden, er et nokså sjølrettferdig Venstre, som gang på gang kommer

til å insistere på at det er bare deres tanker som er moderne – sjøl om tankene er ganske innholdsløse, som f.eks. regionreformen, en reform uten noen form for oppgaveoverføring, hvor det stort sett har handlet om å sitte på noen bakrom på Stortinget og tegne et kart over Norge. Det er sørgelig, men slik tror jeg det er, og alle vi andre kommer til å bli kalt gammeldagse hvis vi har andre meninger enn Venstre.

Det framstår som om vi har en regjering som er litt uten en plan. Da må jeg få lov å utfordre statsministeren litt: Vil det bli forhandlet mellom Høyre og Fremskrittspartiet, og hvis det blir forhandlet, vil det bare være et internt dokument, eller vil det bli framlagt en regjeringsplattform for denne regjeringen i Stortinget? Det ville vært i tråd med det Stoltenberg II-regjeringen gjorde i 2009. Hvis svaret fra statsministeren på det er nei, virker det som om det er en smule planløst fra regjeringen. Da virker det som om en fram til Venstre har bestemt seg for om en skal i regjering eller ikke, bare skal flyte videre – behandle et statsbudsjett imens og så håpe at det skjer noe etter jul. Men hvis det skjer noe etter jul, må en vel kunne forvente at Stortinget da blir forelagt en regjeringsplattform for en regjering som eventuelt er utvidet – det ville vært godt i tråd med Willoch i 1983 – og at det blir en erklæringsdebatt i Stortinget, på linje med det vi har hatt i dag. Jeg synes statsministeren skal gi oss et konkret svar på om det blir en ny regjeringsplattform, når vi kan forvente en ny regjeringsplattform, og om den vil bli lagt fram for Stortinget.

Jeg skal bruke det siste minuttet på å gi en kort stemmeforklaring. Senterpartiet vil stemme for forslagene nr. 1–6. Vi mener at forslag nr. 7 indikerer en debatt som dette stortinget etter hvert er nødt til å ta, men Senterpartiet vil avvente muligheten for å ta det som en bredere debatt i stedet for å ta stilling til et forslag som angår sikkerhets- og forsvarspolitikken, rett over bordet i Stortinget. Forslag nr. 9 er også et forslag vi kommer tilbake til i forbindelse med statsbudsjettet som framlegges i morgen, og vi kommer derfor ikke til å stemme for det. Vi er glade for at forslag nr. 8 blir oversendt presidentskapet, og vi støtter intensjonen i det forslaget.

Statsminister Erna Solberg [16:05:47]: Jeg har bare noen korte merknader på slutten av denne debatten. Jeg skal ikke våge meg inn på å gi karakterer eller ros til debatten, jeg bare registrerer at det alltid er spennende med et nytt storting. Noen innlegg er nye, noen har vi hørt før.

Jeg skjønner at Arbeiderpartiets nye stempling av denne debatten og trontalen er at politikken til regjeringen er grå og ikke blå, og at det ikke er noen nye ideer. Vel, før har jeg hørt stempling om at vi har for få visjoner. Nå har vi presentert de to hovedretningene regje-

ringen sa er det viktige for de neste fire årene, og vi har konsentrert oss om det, i et håp om at vi faktisk løfter oss og tar den diskusjonen om hva det er som står foran oss fremover. Da etterlyser man gjerne virkemidlene, istedenfor å ta debatten om det. Men sånn er vel politikken: Man får kritikk for det man ikke sier, og ikke debatt om det man faktisk sier.

Jeg mener at regjeringen har mye god politikk, men det er riktig at vi skal forhandle med Venstre. Vi skal først forhandle og se om det blir en regjeringsutvidelse. Blir det en regjeringsutvidelse, vil det selvfølgelig også legges frem en ferdigforhandlet regjeringsplattform for Stortinget. Det vil også være det hvis det ikke blir regjeringsutvidelse, og Fremskrittspartiet og Høyre har ferdigforhandlet det. Men vi har ikke noen tidsplan for dette, for det er ikke slik at dette er et forretningsministerium. Dette er en regjering hvis grunnlag fra forrige periode fortsatt er til stede. I tråd med demokratiske tradisjoner i Norge vil den fortsette inntil det fremsettes et flertall som er imot regjeringen, som altså har mistillit til det som er regjeringens politikk. Vi vil sørge for at vi får igjennom våre saker i Stortinget, men vi vil ha en god plan, og hovedgrepene er altså nevnt som hoveddelene av trontalen og den debatten som er her.

Forretningsministerium i Norge har vi bare etter at statsministeren har innlevert sin avskjedssøknad, og jeg kan love Jonas Gahr Støre at det har jeg ingen planer om å gjøre. Vi kommer altså ikke til å være et forretningsministerium, vi kommer til å være en svært arbeidende og hardt arbeidende regjering som leverer nye forslag, og Stortinget har mye å begynne med. Det ligger allerede mer enn 18 saker, tror jeg, til behandling i Stortinget, og siden det ikke er noen regjering som skiftes ut, betyr det at det for de ulike komiteene bare er å gyve løs på de sakene fra regjeringen som ligger klar til behandling fremover. Det skal ikke være lange perioder hvor Stortinget ikke får muligheten til å være i dialog om politiske saker med regjeringen.

Denne regjeringen kommer til å ha vilje til å prioritere fremover. Det er en viktig del av det signalet vi har sendt, når vi også sier at det er bærekraften fremover for hele vårt velferdssamfunn. Det er mange deler av vårt samfunn som bidrar til den bærekraften, men det er viktig at vi alltid sørger for det viktigste først, og det viktigste er å ruste mennesker samtidig som vi skaper nye jobber.

Audun Lysbakken (SV) [16:09:09]: Det er viktig at statsministeren ikke forstår kritikken om gråhet som en bestilling om mer blåhet. Slik var det virkelig ikke ment. (Humring i salen)

Men det var representanten Skei Grandes innlegg som fikk meg til å tegne meg på nytt. Jeg representerer et

parti som er stolt av sin reformistiske tradisjon. Vi er for å forandre samfunnet gjennom reformer, reformer som skal forbedre Norge. Men det er jo helt meningsløst som utgangspunkt for politikk at man er for enhver reform. Vi er for gode reformer, og vi er imot dårlige reformer. Det betyr at selv om noen prøver å få det til at «reverse-ring» i seg selv er et ord man ikke bør bruke, og som er noe negativt, vil jeg gjerne nevne en hel haug med ting jeg synes bør reverseres etter denne regjeringen, fordi det er dårlige reformer, som bl.a. Venstre har vært med på. Det gjelder arbeidsmiljøloven – endringene der bør reverseres, svekkelsen av fagbevegelsens maktmidler i arbeidslivet bør reverseres, kutt i pleiepengeordningen bør reverseres, kutt for uføre forsørgere bør reverseres, privatisering av alt fra jernbane til fisk bør reverseres, den dårlige omleggingen av klimapolitikken, som har ført til en for tynn avtale med EU, bør reverseres. Listen er lang.

Representanten Skei Grande synes at jeg burde være mer takknemlig for at det blir flertall for vårt forslag om en stortingsmelding. Jeg er veldig glad for at det blir flertall for det. Men jeg tror det jeg sa, var at jeg syntes høyresiden hadde snakket lite om ulikhet i debatten. Jeg var bare ikke klar over at representanten Skei Grande ville føle seg rammet av det.

Jonas Gahr Støre (A) [16:11:17]: Statsministeren sa at det var både nye stemmer, gamle stemmer og kjente stemmer. Hennes er jo en av dem, som en erfaren parlamentariker og nå også som statsminister. Noen innlegg har vi hørt før, og jeg synes også at jeg har hørt statsministerens innlegg før.

Takk for belæringen om forretningsministeriets definisjon. Det jeg sa, var at det virker som om regjeringen sitter som et forretningsministerium. Jeg er klar over at denne regjeringen nå kan fortsette på et flertall som den mener at den har, inntil den ikke har det, men det er det inntrykket at man sitter i påvente. Marit Arnstad stilte veldig konkrete spørsmål til statsministeren – om det kommer en erklæringsdebatt, om vi får en avklaring av grunnlaget for denne regjeringen, eller den regjeringen, som Stortinget skal debattere på ny. Jeg synes det var uklart hva slags svar vi fikk på det.

Statsministeren peker på at hun har lansert to veldig spennende ideer – bærekraftig velferd og at vi skal ha beredskap og sikkerhet i landet vårt. Det er Arbeiderpartiet enig i. Spørsmålet er hvordan. Hvilken politikk skal forme det? Bærekraftig velferd – skal det gjennomføres gjennom en ansvarlig økonomisk politikk, reduserte forskjeller, flere i arbeid, å få opp andelen folk i jobb? Hvordan det skal gjøres, er jo hva politikken handler om. Jeg mener at en trontaledebatt som normalt bobler over av ideer, framlegg og forslag som en regjering har –

varsel om meldinger, reformer, tiltak – har vi ikke hatt med denne debatten.

Når det gjelder beredskap og sikkerhet, sluttet vi forrige periode med vesentlig kritikk mot regjeringen for hvordan den arbeider med disse spørsmålene. Den klarste kritikken kom mot hvordan man ivaretar kritisk infrastruktur, og hemmeligholdet rundt det. Fredag får vi antakeligvis landmaktstudien, som slutfører en meget mangelfull behandling av langtidsplanen for Forsvaret. Vi fikk altså langtidsplanen for Forsvaret for to våpengrener og ikke for den tredje, og vi har ikke fått debattert den i helhet. Det er dette politikken handler om – innholdet i den.

Jeg kan love statsministeren at vi kommer til å se etter flertall for å følge opp på disse områdene – bærekraftig velferd, beredskap og sikkerhet. Men det er hvordan regjeringen kommer til Stortinget for å få sitt flertall, som blir interessant i denne nye parlamentariske situasjonen, som også regjeringen nå må ta inn over seg – og ikke minst Høyre og Fremskrittspartiet på Stortinget. Det er de som skal arbeide for å få flertallsløsninger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt ni forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Knut Arild Hareide på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4–6, fra Jonas Gahr Støre på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 7 og 8, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- forslag nr. 9, fra Une Aina Bastholm på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Under debatten er forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, endret. Forslaget lyder i endret form:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om tiltak mot den økende ulikheten i makt og rikdom i Norge.»

Under debatten er forslag nr. 8, fra Rødt, gjort om til et oversendelsesforslag og lyder i endret form:

«Det henstilles til Presidentskapet om å sørge for at 100-årsjubileet for den allmenne stemmeretten markeres på egnet måte i 2019.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes presidentskapet uten realitetsvotering – og anser det som vedtatt.

Før voteringen starter, vil presidenten understreke at dersom noen representanter skulle komme til å stemme feil, er det viktig å si fra umiddelbart i tilknytning til voteringen. I dette stortinget kan det bli flere skarpe voteringer. Det er derfor viktig at representantene konsentrerer seg om voteringen, og sier fra umiddelbart dersom det er blitt feil. Dere får en bekreftelse på skjermen om hvordan dere har stemt.

Det votes over forslag nr. 7, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etterleve baseerklæringen og sørge for at det ikke finnes permanente utenlandske militærbaser på norsk jord, også når det gjelder såkalt «rotasjonsbasert» trening.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 90 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.22.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 sørge for at klimagassutslippene reduseres i tråd med målet om at de skal ned med 40 pst. innen 2030, dvs. reduserer Norges utslipp med 1,6 millioner tonn CO₂ i 2018.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.22.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem tiltak som sikrer at alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett sikres tilbud om læreplass etter Vg2.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 54 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.23.23)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om å øke fedrekvoten i foreldrepermisjonen til 14 uker, for å gi barn og fedre tid sammen og bidra til likestilling i arbeidslivet.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble bifalt med 61 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.23.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å endre arbeidsmiljøloven for å begrense bruken av tidsbegrenset innleie for å sikre et tryggere arbeidsliv.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 54 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i pleiepengeordningen som sikrer mer økonomisk trygghet og forutsigbarhet for foreldre med pleie- og omsorgsoppgaver.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere fastlegeordningen og fremme sak til Stortinget med forslag om

endringer i ordningen som sikrer at målene for fastlegereformen innfris.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder – med den endrede ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om tiltak mot den økende ulikheten i makt og rikdom i Norge.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 162. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [16:25:37]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.26.